STRATEGIA din 28 aprilie 2022

Guvernului României de incluziune a cetăţenilor români aparţinând minorităţii rome pentru perioada 2022-2027

EMITENT • **GUVERNUL**

Publicată în **MONITORUL OFICIAL nr. 450 bis din 5 mai 2022**

Data intrării în vigoare 05-05-2022

Prezenta formă este valabilă începând cu data de 05-05-2022 până la data de 27-02-2023

Notă

Aprobată prin HOTĂRÂREA GUVERNULUI nr. 560 din 28 aprilie 2022, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 450 din 5 mai 2022.

Cuprins

Index de abrevieri
1. Introducere
2. Viziune
3. Priorităţi, politici şi cadrul legal existente.
4. Analiza contextului şi definirea problemelor
4.1. Analiza contextului
4.1.1. Locuire
4.1.2. Infrastructură
4.1.3. Educaţie
4.1.4. Ocupare
4.1.5. Sănătate
4.1.6. Identitate, tradiţii şi patrimoniul cultural al minorităţii rome. Reconcilierea cu trecutul şi recunoaşterea sclaviei, a Holocaustului şi asimilării romilor
4.1.6.1. Identitate, tradiţii şi patrimoniul cultural al minorităţii rome
4.1.6.2. Problematica reconcilierii cu trecutul şi recunoaşterea sclaviei, a Holocaustului şi asimilării romilor
4.1.7. Combaterea discriminării şi a atitudinilor antirome
4.1.8. Concluzii privind contextul actual
4.2. Definirea problemelor
4.2.1. Asigurarea şi garantarea drepturilor civile
4.2.1.1. Locuire
4.2.1.2. Infrastructură
4.2.1.3. Educaţie
4.2.1.4. Ocupare
4.2.1.5. Sănătate
4.2.2. Asigurarea şi garantarea dreptului la identitate
5. Obiectivele Strategiei
6. Programe - direcţii de acţiune
7. Indicatori
8. Rezultate aşteptate
9. Implementare, monitorizarea şi evaluarea
9.1. Instituţii responsabile
9.2. Instituţii responsabile. Mecanismul de implementare
9.2.1. Coordonarea implementării Strategiei
10. Procedurile de monitorizare şi evaluare a implementării strategiei. Raportarea stadiilor de implementare
10.1. Monitorizarea Strategiei
10.2. Evaluarea Strategiei
10.3. Raportarea stadiilor de implementare a Strategiei
10.4. Revizuirea Strategiei aferentă perioadei 2022-2027
11. implicaţii bugetare şi sursele de finanţare
12. implicaţii asupra cadrului juridic
13. ANEXE

C.J.C.E. Piatra Neamţ

Anexa 1 - Planul de măsuri aferent Obiectivului Specific 1 - Îmbunătăţirea condiţiilor de locuire a membrilor comunităţilor vulnerabile cu romi
Anexa 2 - Planul de măsuri aferent Obiectivului Specific 2 - Asigurarea accesului cetăţenilor români de etnie romă la un sistem de educaţie incluzivă de calitate
Anexa 3 - Planul de măsuri aferent Obiectivului Specific 3 - Creşterea gradului de ocupare a romilor în concordanţă cu cerinţele pieţei în sensul evoluţiei profesionale a acestora
Anexa 4 - Planul de măsuri aferent Obiectivului Specific 4 - Îmbunătăţirea stării de sănătate a membrilor comunităţilor vulnerabile cu romi
Anexa 5 - Planul de măsuri aferent Obiectivului Specific 5 - Susţinerea cercetării, conservării şi promovării patrimoniului cultural rom şi a identităţii culturale rome
Anexa 6 - Planul de măsuri aferent Obiectivului Specific 6 - Măsuri specifice: Combaterea discriminării, a discursului şi atitudinilor antirome generatoare de discurs incitator la ură sau infracţiuni motivate de ură
Anexa 7 - Cadrul instituţional de implementare a Strategiei

Index de abrevieri

ANR - Agenţia Naţională pentru Romi
BJR - Biroul Judeţean pentru Romi
CE - Comisia Europeană
CMR - Comisia Ministerială pentru Romi
CIIMES - Comitetul Interministerial de Monitorizare şi Evaluare a Strategiei
CNCD - Consiliul Naţional pentru Combaterea Discriminării
CNCR-RK - Centrul Naţional de Cultură a Romilor - Romano Kher
DRI - Departamentul pentru Relaţii Interetnice
GLT - Grup de Lucru Tematic
MADR - Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale
MAE - Ministerul Afacerilor Externe
MAI - Ministerul Afacerilor Interne
MAT - Ministerul Antreprenoriatului şi Turismului
MC - Ministerul Culturii
MDLPA - Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice şi Administraţiei
MEDU - Ministerul Educaţiei
MFTES - Ministerul Familiei, Tineretului şi Egalităţii de Şanse
MF - Ministerul Finanţelor
MIPE - Ministerul Investiţiilor şi Proiectelor Europene
MJ - Ministerul Justiţiei
MMSS - Ministerul Muncii şi Solidarităţii Sociale
MS - Ministerul Sănătăţii
ONG - Organizaţie/Organizaţii Nonguvernamentale
PNCR - Punctul Naţional de Contact pentru Romi
SGG - Secretariatul General al Guvernului
Strategia - Strategia Guvernului privind incluziunea cetăţenilor români aparţinând minorităţii rome pentru perioada 2022-2027
VMG - Venitul Minim Garantat
UAT - Unitate Administrativ Teritorială
UE - Uniunea Europeană
UIS - Unităţi de Incluziune Socială

1. Introducere

Reafirmând dreptul cetăţenilor români aparţinând minorităţii romilor de a participa activ la elaborarea, implementarea, monitorizarea şi evaluarea politicilor publice la nivel judeţean şi naţional, referitoare la îmbunătăţirea situaţiei membrilor comunităţilor vulnerabile;
Urmărind respectarea celor 10 principii de bază comune*1) privind incluziunea romilor, principii prezentate în cadrul reuniunii Platformei europene pentru incluziunea romilor de la Praga din 24 aprilie 2009 şi promovate de Consiliul de miniştri responsabili de afacerile sociale din Statele Membre ale UE;
*1) https://op.europa.eu/ro/publication-detail/-/publication/7573706d-e7c4-4ece-ae59-2b361246a7b0
Având în vedere prevederile formulate în Pilonul European al Drepturilor Sociale (adoptat de Consiliul UE, Parlamentul European şi Comisia Europeană în noiembrie 2017)*2);
*2) https://ec.europa.eu/commission/priorities/deeper-and-fairer-economic-and-monetary-union/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles.ro

Luând în considerare concluziile Raportului Comisiei Europene privind Semestrul European 2019, referitoare la evaluarea progreselor înregistrate în aplicarea reformelor structurale, prevenirea şi corectarea dezechilibrelor macroeconomice, precum şi rezultatele bilanţurilor aprofundate efectuate în temeiul Regulamentului (UE) nr. 1176 /2011*3);
*3) https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file import/2019-european-semester-country-report-România_ro.pdf
Ţinând cont de concluziile Raportului elaborat în 2019*4) de Comisia Europeană privind punerea în aplicare a strategiilor naţionale de integrare a romilor, care prezintă recomandările de care Statele Membre trebuie să ţină seama în procesul de revizuire a politicilor pentru romi în viitoarele strategii naţionale de incluziune a romilor;
*4) COM (2019) 406 final https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2019/R0/C0M-2019-406-F1-R0-MAIN-PART-1.PDF
Susţinând Concluziile Conferinţei la Nivel Înalt privind Cadrul UE al Strategiilor Naţionale pentru Incluziunea Romilor, organizată în marja Preşedinţiei române a Consiliului UE, în martie 2019, concluzii prezentate tuturor Statelor Membre în Consiliul EPSCO*5);
*5) Employment, Social Policy, Health and Consumer Affairs Council. https://data.consilium.europa.eu/doc/document /ST-7003-2019-INIT/en/pdf
Luând în considerare faptul că Regulamentul privind prevederile comune (CPR) privind politica de coeziune a UE pentru perioada 2021-2027 stabileşte un set de condiţii favorizante tematice şi orizontale. Spre deosebire de condiţionalităţile exante specifice cadrului financiar multianual 2014-2020, actualele condiţii favorizante trebuie să fie aplicate şi monitorizate pe parcursul întregii perioade de programare financiară multianuală. De asemenea, de îndeplinirea acestora va depinde posibilitatea decontării de către Comisia Europeană a cheltuielilor Statului Membru, care cad sub incidenţa obiectivelor specifice şi sunt în legătură cu respectivele condiţii favorizante. Astfel, una dintre condiţii se referă la existenţa unei strategii naţionale de integrare a romilor (SNIR). Pentru îndeplinirea acesteia, SNIR trebuie să conţină, respectiv să abordeze următoarele patru criterii, monitorizate de Comisia Europeană:

1. măsuri destinate să accelereze integrarea romilor, să prevină şi să elimine segregarea, luând în considerare dimensiunea de gen şi situaţia tinerilor romi şi să stabilească valori de bază, precum şi obiective de etapă şi ţinte măsurabile;
2. modalităţi de monitorizare, evaluare şi revizuire a măsurilor de integrare a romilor;
3. modalităţi de luare în considerare a aspectelor legate de incluziunea romilor la nivel local şi regional;
4. modalităţi pentru a se asigura că elaborarea, implementarea, monitorizarea şi revizuirea se desfăşoară în strânsă cooperare cu societatea civilă romă şi cu toate celelalte părţi interesate relevante, inclusiv la nivel regional şi local.

În acest sens, în îndeplinirea acestei condiţii favorizante, Guvernul României a elaborat Strategia Guvernului privind incluziunea cetăţenilor români aparţinând minorităţii rome pentru perioada 2022-2027 (denumită în continuare "Strategia") trebuie să asigure un cadru de acţiune convergent, care să fie uşor de înţeles şi aplicat, atât la nivel naţional, prin intermediul diverselor politici sectoriale sau orizontale relevante, cât şi la nivel subsidiar - prin integrarea sau preluarea măsurilor relevante în cadrul strategiilor de dezvoltare regională, judeţeană şi locală. De asemenea, pentru asigurarea unei implementări reziliente a Strategiei, anual sau de câte ori va fi nevoie, Guvernul României va proceda la revizuirea şi actualizarea acesteia, în corelare cu Cadrul european pentru strategiile privind incluziunea şi egalitatea post-2020, intrat în exerciţiu în 2021, cu Recomandarea Consiliului Uniunii Europene privind egalitatea, incluziunea şi participarea romilor (2021/C93/01) şi în funcţie de datele suplimentare care vor fi furnizate de Recensământul populaţiei şi locuinţelor ce va fi realizat de Institutul Naţional de Statistică în 2022;
Apreciind importanţa existenţei unui cadru parteneriat, Agenţia Naţională pentru Romi (ANR), cu participarea activă şi în strânsă colaborare cu:

- Punctul Naţional de Contact pentru Romi, din cadrul MIPE (PNCR)
- Autorităţile relevante implicate la nivel naţional/judeţean/local;
- Consiliul Consultativ al Agenţiei Naţionale pentru Romi;
- Societatea civilă;
- Lideri formali şi informali ai comunităţilor de romi din România,

iniţiază prezenta Strategie a Guvernului României de Incluziune a cetăţenilor români aparţinând minorităţii rome pentru perioada 2022-2027.

2. Viziune

Prezenta Strategie este una intersectorială, ce face legătura cu principalele documente rezultate din Semestrul European 2020*6), respectiv cu Strategia Anuală privind Dezvoltarea Durabilă*7), Raportul de Ţară*8) şi Recomandările Specifice de Ţară*9), precum şi cu Programul Naţional de Reformă 2019 (PNR)*10) şi cu Programul de Guvernare, februarie 2020*11).
*6) http://www.mae.ro/node/47936
*7) http://www.mae.ro/sites/default/files/file/anul 2020/pdf 2020/asgs_2020_ro.pdf
*8) https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file import/2019-european-semester-country-report-România_ro.pdf

*9) http://www.mae.ro/node/48037
*10) https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2019-european-semester-naţional-reform-programme-România_ro.pdf
*11) https://cmedia.romaniatv.net/other/202002/program-guvernare-pnl-2020 76339500.pdf
Strategia răspunde exigenţelor următoarelor documente programatice:
● Cadrul UE al Strategiilor Naţionale de Incluziune a Romilor pentru perioada 2021-2030;
● Recomandarea Consiliului Uniunii Europene privind egalitatea, incluziunea şi participarea romilor (2021/C93/01);
● Concluziile Consiliului privind redresarea, rezilienţa şi durabilitatea sectoarelor culturale şi creative (2021/C 209 /03);
● Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă (ONU)*12);
*12) https://www.mae.ro/node/35919
● Legea nr. 2/2021 privind unele măsuri de prevenire şi combatere a antiţigănismului;
● Legea asistenţei sociale nr. 292/2011, cu modificările şi completările ulterioare;
● Legea nr. 282/2007 pentru ratificarea Cartei europene a limbilor regionale sau minoritare, adoptată la Strasbourg la 5 noiembrie 1992;
● Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativa pentru elaborarea actelor normative, republicată, cu modificările şi completările ulterioare;
● Ordonanţa Guvernului nr. 137/2000, republicată în 2007, cu privire la prevenirea şi sancţionarea tuturor formelor de discriminare;
● Hotărârea de Guvern nr. 523/2016 pentru modificarea şi completarea Regulamentului privind procedurile de elaborare, monitorizare şi evaluare a politicilor publice la nivel central, aprobat prin H.G. nr. 775/2005;
● Hotărârea de Guvern nr. 539/2021 privind aprobarea Strategiei naţionale pentru prevenirea şi combaterea antisemitismului, xenofobiei, radicalizării şi discursului instigator la ură, aferentă perioadei 2021-2023;
● Strategia naţională pentru dezvoltare durabilă (Orizonturi 2013-2020-2030);
● Strategia Naţională pentru Ocuparea Forţei de Muncă 2021-2027 şi Planul de acţiuni pentru perioada 2021-2027, aprobată prin H.G. nr. 558/2021;
● Strategia Naţională privind Incluziunea Socială şi Reducerea Sărăciei pentru perioada 2022-2027 şi Planul de acţiuni aferent acesteia;
● Planul Strategic Instituţional 2018-2021 pentru Ministerul Muncii şi Justiţiei Sociale*13);
*13) Plan Strategic Instituţional 2018-2021 pentru Ministerul Muncii şi Justiţiei Sociale (actualizat în 2018) - http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/MMJS/Minister/11_09_2018_PSI_actualizat2018_aprobat.pdf
● Planul Strategic Instituţional 2018-2021 pentru Ministerul Educaţiei Naţionale*14).
*14) Plan Strategic Instituţional 2018-2021 pentru Ministerul Educaţiei Naţionale - https://sgg.gov.ro/new/wp-content /uploads/2018/09/PSI-MEN-RQ-30-aug.-2018.pdf
De asemenea, prezenta Strategie ţine seama de rezultatele înregistrate prin implementarea următoarelor strategii naţionale:
● Strategia privind incluziunea socială şi reducerea sărăciei pentru perioada 2015-2020, aprobată prin H.G. nr. 383 /2015 şi Planul de acţiuni aferent acesteia;
● Strategia Naţională pentru Ocuparea Forţei de Muncă 2014-2020;
● Strategia educaţiei şi formării profesionale din România pentru perioada 2016-2020;
● Strategia privind reducerea părăsirii timpurii a şcolii 2014-2020;
● Strategia Naţională de învăţare pe tot parcursul vieţii 2015-2020;
● Strategia Naţională pentru protecţia şi promovarea drepturilor copilului.
La baza Strategiei stau cele 10 principii de bază comune privind incluziunea romilor, enunţate de societatea civilă romă şi promovate de instituţiile Uniunii Europene, respectiv:

1. Politici constructive, pragmatice şi nediscriminatorii - Strategia urmăreşte promovarea politicilor publice sectoriale şi orizontale care să se bazeze pe abordarea incluzivă a cetăţenilor români aparţinând minorităţii rome. Astfel, prin intermediul unor măsuri nediscriminatorii şi orientate către respectarea demnităţii umane, politicile publice trebuie să conducă la obţinerea unui cadru constructiv şi sustenabil de diminuare a stărilor de vulnerabilitate a grupului ţintă;

2. Elaborarea politicilor şi programelor de incluziune a romilor în baza unor evidenţe robuste - în conceperea Strategiei s-a urmărit pe cât de mult posibil utilizarea unor date realiste colectate, prelucrate şi analizate în baza unor metodologii adecvate specifice monitorizării şi evaluării politicilor publice. Implementarea Strategiei se va baza pe dezvoltarea şi aplicarea unui mecanism robust, transparent şi participativ de monitorizare şi de evaluare. Aplicarea acestui mecanism va conduce la consolidarea dimensiunii de rezilienţă a strategiei, prin revizuirea măsurilor de incluziune a romilor;

3. Abordarea explicită, dar nu exclusivă - Strategia urmăreşte alocarea de resurse către membrii comunităţii rome care au cel mai mare nevoie de sprijin pentru a deveni cetăţeni activi, contribuitori în mod net la dezvoltarea socio-economică şi culturală a României şi Uniunii Europene. În acest sens, obiectivele şi măsurile avute în vedere sunt ordonate conform actualelor priorităţi de intervenţie specifice comunităţilor rome. Cu toate acestea, Strategia nu

trebuie să fie interpretată ca o strategie unică, exclusivă, ci mai degrabă aceasta este menită să genereze un cadru convergent de acţiune la nivel naţional, regional şi local. Astfel, măsurile prevăzute în Strategie sunt complementare celorlalte strategii sectoriale sau orizontale, stabilind nişte linii directoare pentru cele de la nivel subsidiar (nivelul judeţean, local);

4. Vizarea abordării integratoare - Strategia este un angajament al Guvernului, conceput şi aplicabil pe domenii de responsabilitate sectorială într-o manieră orizontală şi complementară, ce asigură implicarea părţilor interesate în procesul decizional şi în procesul de implementare a măsurilor cuprinse în Strategie;

5. Utilizarea instrumentelor Uniunii Europene - în elaborarea ghidurilor solicitantului şi în procesul de implementare a programelor operaţionale, MIPE va evidenţia intervenţiile dedicate comunităţilor cu romi şi persoanelor vulnerabile de etnie romă, în cadrul intervenţiilor care se adresează persoanelor vulnerabile, în conformitate cu prevederile regulamentelor care guvernează fondurile europene şi în acord cu specificul şi scopul fiecărui apel de finanţare.

6. Implicarea autorităţilor regionale şi locale - Implementarea Strategiei va urmări punerea în aplicare a principiului subsidiarităţii. Aceasta se va realiza conform partajării competenţelor specifice dintre instituţiile şi autorităţile publice centrale şi cele locale şi va urmări asigurarea luării deciziilor cât mai aproape de cetăţean. De asemenea, se va urmări ca în strategiile de dezvoltare regională, judeţeană şi locală să se dezvolte obiective şi măsuri dedicate incluziunii romilor;

7. Implicarea societăţii civile - pentru atingerea obiectivelor strategiei, autorităţile centrale, judeţene şi locale vor implica societatea civilă reprezentată la nivel naţional şi local, precum şi alţi parteneri publici şi/sau privaţi. Se va urmări asigurarea atât a unui nivel ridicat de transparenţă, cât şi a stimulării/motivării iniţiativelor de consolidare a capacităţilor de reacţie rapidă şi complementară în situaţiile de urgenţă;

8. Participarea activă a romilor - elaborarea, implementarea, monitorizarea, evaluarea şi revizuirea politicilor şi programelor publice care au incidenţă asupra romilor să se realizeze cu participarea reprezentanţilor comunităţilor rome astfel încât să se respecte principiul "nimic întreprins pentru romi, fără participarea romilor";

9. Abordarea interculturală - Strategia vizează promovarea educaţiei interculturale, încurajând astfel cunoaşterea specificităţii culturii romilor şi stimularea interacţiunii între cultura majoritară şi cea a romilor, precum şi între culturile celorlalte minorităţi din România şi cea a minorităţii rome;

10. Conştientizarea dimensiunii de gen - Strategia accentuează faptul că există un rol central al femeilor în cadrul minorităţii rome, prin încurajarea şi asigurarea participării femeilor şi fetelor rome la educaţie şi calificare superioare, precum şi îmbunătăţirea ratei de ocupare a acestora, în ocupaţii care să corespundă propriilor aspiraţii şi să permită, totodată, implicarea lor nemijlocită în educaţia copiilor şi în alte activităţi care asigură creşterea nivelului de bunăstare a familiilor, coeziunea familială şi dezvoltarea generaţiilor viitoare.

Viziunea care stă la baza Strategiei se axează pe instituirea unei abordări orientate către obţinerea de rezultate durabile în timp referitoare la incluziunea cetăţenilor români aparţinând minorităţii rome, prin ajustarea rezilientă, particularizată a măsurilor de sprijin, de îndrumare şi de motivare.

Astfel, viziunea prezentei strategii urmăreşte perspectiva următoarelor direcţii strategice principale:

1) Consolidarea dimensiunii cetăţeniei active a grupului reprezentat de cetăţenii români aparţinând minorităţii rome, cu accent pe cei aflaţi în situaţie de vulnerabilitate, ţinând seama de diversitatea şi particularităţile diversităţii neamurilor de romi, în scopul de-a pune în valoare potenţialul acestora din perspectiva contribuţiei la viaţa publică, socială, economică şi culturală a ţării;

2) Identificarea cauzelor ce conduc la vulnerabilităţi, astfel încât intervenţiile să fie adecvate, eficiente, multidisciplinare, integrate şi complementare;

3) Corelarea măsurilor şi priorităţilor Strategiei cu măsurile propuse pentru atingerea obiectivelor specifice în toate Strategiile sectoriale, respectiv în Programele Naţionale existente sau propunerea de noi programe naţionale cu adresabilitate specifică, acolo unde este cazul, cu evitarea suprapunerilor măsurilor şi a dublei reglementări;

4) Împuternicirea autorităţilor administraţiei publice locale în dezvoltarea şi punerea în aplicare, în colaborare cu instituţiile deconcentrate şi cele descentralizate, a măsurilor distincte de incluziune socială a romilor în strategiile de dezvoltare locală.

5) Fondurile europene sunt văzute ca resurse complementare/adiţionale care să susţină efortul naţional, judeţean şi local. Pentru intervenţiile relevante privind incluziunea, educaţia şi ocuparea, va fi selectat obiectivul specific aferent, respectiv "(j) promovarea integrării socio-economice a comunităţilor marginalizate, cum ar fi romii", cu excepţia POS, unde intervenţiile vizează întreaga populaţie. Pentru Priorităţile pentru care va fi selectat obiectivul de mai sus, se va realiza includerea ca grup ţintă a romilor aflaţi în situaţie de vulnerabilitate, din faza de elaborare a Programelor Operaţionale, pentru a menţine deschisă posibilitatea ca MIPE, în elaborarea ghidurilor solicitantului şi în procesul de implementare a programelor operaţionale să evidenţieze intervenţiile dedicate incluziunii comunităţilor cu romi, în conformitate cu prevederile regulamentelor care guvernează fondurile europene şi în

acord cu specificul şi scopul fiecărui apel de finanţare, prin acordarea unui punctaj suplimentar cererilor de finanţare care includ în grupul ţintă populaţia de etnie romă, precum şi condiţionarea eligibilităţii cererilor de finanţare de includerea grupului ţintă populaţie de etnie romă, pentru prioritățile relevante.

Această viziune strategică pune beneficiarul aflat în situaţie de vulnerabilitate, în calitatea sa de cetăţean, în centrul preocupărilor autorităţilor responsabile de la nivel local. Astfel, măsurile de dezvoltare şi promovare a incluziunii sociale pentru orice cetăţean român, inclusiv a celor aparţinând minorităţii romilor, trebuie să fie decise şi puse în aplicare la nivel local, nivel care are competenţa legală în a identifica şi soluţiona problemele comunităţii, potrivit principiilor subsidiarităţii şi descentralizării.

Pentru perioada 2022-2027, Guvernul României îşi asumă indicatorii specifici pentru cetăţenii români aparţinând minorităţii romilor, introduşi şi corelaţi cu Strategiile sectoriale existente, respectiv în Programele Naţionale deja finanţate, asigurându-se astfel că măsurile de dezvoltare susţinute vor conduce şi la dezvoltarea resursei umane din interiorul minorităţii romilor şi, implicit, îmbunătăţirea calităţii vieţii acestora.

Prezenta Strategie, ca strategie "umbrelă", îşi propune ca instituţiile cu responsabilităţi în implementarea măsurilor să abordeze finanţarea măsurilor de politici de incluziune, preponderent, prin intermediul Programelor Naţionale existente sau cele care urmează a fi create, ca parte a strategiilor sectoriale şi a programelor care să fie suplimentate prin alocarea complementară de fonduri europene, acolo unde finanţările din bugetul de stat sunt insuficiente.

Strategiile dezvoltate la nivel local trebuie să fie susţinute financiar. Având în vedere complexitatea măsurilor din planurile de acţiune judeţene/locale Consiliile Judeţene şi Consiliile Locale trebuie să se implice financiar în implementarea planurilor de acţiune locală, prin asigurarea resurselor financiare necesare implementării unor acţiuni concrete, precum şi prin asigurarea cofinanţării unor proiecte atrase şi derulate cu sprijin financiar UE sau al altor mecanisme de sprijin financiar naţional/internaţional.

De asemenea, Strategia urmăreşte consolidarea şi adaptarea cadrului legal în domeniul protecţiei drepturilor cetăţenilor aparţinând minorităţilor naţionale la situaţia şi necesităţile actuale ale minorităţii rome prin: promovarea condiţiilor de natură să permită persoanelor aparţinând etniei rome să-şi menţină şi să-şi dezvolte cultura, precum şi să-şi păstreze elementele esenţiale ale identităţii, respectiv limba, tradiţiile şi patrimoniul cultural; garantarea respectului pentru dreptul oricărei persoane care aparţine etniei rome la libertăţile fundamentale - libertatea de întrunire paşnică şi libertatea de asociere, libertatea de expresie, respectiv libertatea de gândire, de conştiinţă şi religie sau de convingere; facilitarea accesului persoanelor de etnie romă la mijloacele de informare, pentru promovarea acceptării şi a pluralismului cultural; garantarea dreptului oricărei persoane aparţinând etniei rome de a folosi liber limba maternă, atât în spaţiul privat şi în public.

3. Priorităţi, politici şi cadrul legal existente.

Strategia Guvernului României de incluziune a cetăţenilor români aparţinând minorităţii rome pentru perioada 2015-2020*15), adoptată prin H.G. nr. 18/2015, a fost fundamentată pe Recomandarea Consiliului UE din 2013 privind măsurile eficiente de incluziune a romilor în statele membre, documentul trasând şi direcţiile pentru atingerea obiectivelor sociale naţionale din Strategia Europa 2020, inclusă în Programul Naţional de Reformă.

*15) Disponibil la http://legislaţie.iust.ro/Public/DetaliiDocument/164836

De asemenea, Strategia aferentă perioadei 2015-2020, a avut în vedere recomandările UE privind incluziunea cetăţenilor români aparţinând minorităţii rome, cuprinse în Cadrul UE pentru strategiile naţionale pentru incluziunea romilor până în 2020, referitoare la cadrul financiar multianual 2014-2020.

În acelaşi timp, Strategia aferentă perioadei 2015-2020 a constituit una din cele 29 de condiţionalităţi ex-ante tematice asumate prin Acordul de Parteneriat cu Comisia Europeană pentru accesarea fondurilor structurale şi de investiţii (ESI).

Cadrul UE al Strategiilor Naţionale de integrare a Romilor până în 2020*16) a fost cea mai ambiţioasă iniţiativă a UE referitoare la minoritatea romă. În acest context, aceasta ar fi trebuit să reprezinte un element cheie în reformarea politicii de coeziune, încurajând statele membre să utilizeze finanţările europene disponibile pentru a aborda nevoile comunităţilor cu populaţie romă şi sensibilizând politicile naţionale pentru a răspunde nevoilor reale din astfel de comunităţi defavorizate.

*16) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011DC0173&from=en

4. Analiza contextului şi definirea problemelor

4.1. Analiza contextului

În cazul României, rapoartele de evaluare, elaborate atât de reprezentanţi ai societăţii civile, cât şi de diverse organisme şi instituţii internaţionale arată faptul că Strategia Guvernului României de incluziune a cetăţenilor români aparţinând minorităţii rome pentru perioada 2015-2020 şi-a atins doar parţial obiectivele.

Astfel, referitor la România, la nivelul anului 2018, Raportul EU-MIDIS*17) arată că:

*17) Second European Union Minorities and Discrimintion Survey, octombrie 2018, https://ec.europa.eu /knowledge4policy/dataset/ds00141.en

a. România se număra printre ţările în care 80% dintre romi trăiau sub pragul riscului de sărăcie;

b. un rom din trei trăia într-o locuinţă fără apă curentă;

c. unul din 10 trăia într-o locuinţă fără curent electric;

d. un rom din patru şi un copil rom din trei trăiau într-o gospodărie în care un membru al familiei a mers la culcare flămând cel puţin o dată în ultima lună.

Pe lângă acestea, datele comparative privind sărăcia monetară relevă perpetuarea decalajelor şi plasează o bună parte din populaţia romă la o distanţă semnificativă faţă de media naţională.

De asemenea, studiul IRES din 2018*18) arăta că 52% dintre romi aveau venituri sub 1500 lei, în timp ce numai 24% din populaţia majoritară declarau că se află sub acest prag şi doar 15% dintre romi aveau venituri peste 2000 de lei, comparativ cu 52% din populaţia majoritară ce depăşeau acest prag. Comparativ cu 2012, decalajele, deşi scad semnificativ relativ la tranşele inferioare şi medii de venit, cresc semnificativ în cazul tranşelor superioare de venit. Deşi se înregistrează o creştere vizibilă - de la 0% la 7% - a ponderii romilor cu venituri peste 2000 de lei, decalajul creşte de la 4 puncte procentuale la 25. Aşadar, deşi se constata o relativă îmbunătăţire a situaţiei romilor, decalajele dintre veniturile populaţiei rome sărace se menţin şi chiar se accentuează, atât faţă de categoria romilor înstăriţi, cât şi faţă de populaţia majoritară.

*18) Agenţia Împreună şi UNICEF - studiu IRES, 2018

Potrivit Raportului FRA privind drepturile fundamentale 2019*19), romii continuă să se confrunte cu discriminare din cauza etniei în ceea ce priveşte accesul la educaţie, la locuri de muncă, la asistenţă medicală şi la locuinţe. În 2018 au continuat să fie semnalate cazuri de discriminare şi infracţiuni motivate de ură, confirmând faptul că ura împotriva romilor rămâne un obstacol important în calea incluziunii acestora.

*19) Raportul FRA privind Drepturile Fundamentale 2019, https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra uploads/fra-2019-fundamental-rights-report-2019-opinions_ro.pdf

Conform datelor FRA, situaţia socială şi economică a romilor din întreaga UE s-a schimbat foarte puţin, ceea ce subminează eforturile naţionale şi ale UE de a atinge obiectivele de dezvoltare durabilă (ODD), mai ales obiectivul 10 cu privire la reducerea inegalităţilor în interiorul ţărilor şi, mai specific, ţinta 10.3 privind asigurarea oportunităţilor egale şi reducerea inegalităţii rezultatelor.

4.1.1. Locuire

ECRI menţionează, în Raportul privind România din 2019*20), că situaţia locuinţelor pentru romi rămâne o chestiune îngrijorătoare: un procent semnificativ din populaţia romă trăia fără apă curentă (68%) şi fără o baie sau toaletă în interiorul locuinţei (79%).

*20) Raportul ECRI privind România - iunie 2019, https://rm.coe.int/fifth-report-on-România-Românian-translation-/168094c9e7

De altfel, Comunicarea Comisiei către Parlamentul European şi Consiliu nr. 406/2019*21) subliniază că politica în materie de locuinţe are cele mai puţine exemple de abordări promiţătoare comune mai multor ţări. De aceea, ar trebui să fie prioritară o abordare pe termen lung, integrată şi cuprinzătoare. Aceasta trebuie să includă: completarea asigurării de locuinţe cu sprijin însoţitor care combină elemente de ocupare a forţei de muncă, educaţie, sănătate şi dezvoltare comunitară, precum şi integrarea intervenţiilor în politici şi legislaţii naţionale referitoare la regimul terenurilor şi locuinţelor sociale.

*21) Comunicare a Comisiei către Parlamentul European şi Consiliu nr. 406 din 5.02.2019 - Raport privind punerea în aplicare a strategiilor naţionale de integrare a romilor - 2019 https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2019/R0/C0M-2019-406-F1-R0-MAIN-PART-1.PDF

Conform studiului efectuat de IRES în 2019*22), locuirea romilor din România este mult în urma standardelor de locuire naţionale şi mult sub media tuturor indicatorilor statistici. Astfel: 58% dintre romi declară că au locuinţă în proprietate personală cu acte, faţă de 87% în cazul românilor, deşi numărul mediu de copii este de 3 ori mai mare decât în cazul populaţiei majoritare, 61% dintre romi locuiesc în 1-2 camere, faţă de 43% în cazul populaţiei majoritare. 50% din populaţia majoritară au 3-4 camere, în timp ce în cazul romilor ponderea este de numai 34%.

*22) Studiu realizat de Agenţia de Dezvoltare Comunitară Împreună şi UNICEF, prin contractarea IRES, 2019

Pe de altă parte, conform definiţiilor Eurostat, ponderea romilor care locuiesc în cartiere în care toţi vecinii sau majoritatea acestora sunt romi este de 67%. Proporţia familiilor de romi ce locuiesc în gospodării insalubre (cu acoperiş prin care se scurge apă, cu pereţi umezi ori cu putregai în ramele ferestrelor sau în podea) este de 32%, iar ponderea celor care acuză poluare, murdărie sau alte probleme ecologice este de 25%. Mai mult de 50% locuiesc în case supraaglomerate, 16.5% trăiesc în clădiri considerate nesigure pentru locuire şi 30.3% în clădiri care se află în stare de deteriorare vizibilă*23).

*23) Raportul societăţii civile de monitorizare a implementării strategiei naţionale de integrare a romilor în România Focalizare pe precondiţii structurale şi orizontale pentru implementarea cu succes a strategiei https://op.europa.eu/ro/publication-detail/-/publication/3106a14d-b1ac-11e9-9d01-01aa75ed71a1/language-ro/format-PDF/source-116311879

Ponderea romilor care locuiesc în gospodării suprapopulate este de 78%, 45% dintre romi locuind în spaţii sub 50 mp, faţă de numai 29% în cazul populaţiei majoritare. Ceea ce este îngrijorător este faptul că o bună parte dintre familiile cele mai sărace se regăsesc în locuinţe şi chiar aşezări informale*24), oricând susceptibile a deveni subiecte de evacuare forţată.

*24) Studiu realizat de Agenţia de Dezvoltare Comunitară Împreună şi UNICEF, prin contractarea IRES, 2019 Segregarea spaţială a romilor se manifestă îndeosebi în comunităţile mici, marginale: mai mult de 52% dintre comunităţi sunt locuite de mai puţin de 150 de persoane; 50% din ele sunt situate spre marginea localităţilor. Există 39% comunităţi de romi cu şcoală primară situată la distanţă de peste 15 minute de mers pe jos şi circa 6.031 copii locuiesc la mai mult de 30 de minute de mers pe jos distanţă de şcoală, conform datelor Eurostat*25).
*25) Idem 4
De altfel, organizaţiile care se ocupă de drepturile omului menţionează că romii care trăiesc mai mult în aşezări informale, nu au siguranţa unei locuinţe stabile. Astfel, aceştia trăiesc în pericol de a fi evacuaţi forţat de către autorităţi, adesea către zone izolate. ECRI recomandă autorităţilor administraţiei publice centrale să formuleze linii directoare mai explicite pentru birourile prefecturilor, în scopul revizuirii legalităţii ordinelor de evacuare emise de autorităţile administraţiei publice locale.
Demolările aşezărilor informale nu sunt tratate de legislaţie drept evacuări, altfel încât devine imposibilă revizia judiciară anterioară şi se ignoră garanţiile legale aplicabile altor evacuări. Ca urmare, în cazul unei evacuări forţate, nu se prevede întotdeauna asigurarea unei locuinţe alternative adecvate*26). Trebuie avut în vedere faptul că tipurile de intervenţii privind creşterea calităţii vieţii şi reducerea riscurilor la care este expusă populaţia care locuieşte în aşezări informale, precum şi populaţia din unităţile administrativ-teritoriale în care există astfel de aşezări, potrivit ordinului nr. 3494 din 27 iulie 2020 pentru modificarea şi completarea normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 350/2021 privind amenajarea teritoriului şi urbanismul şi de elaborare şi actualizare a documentaţiilor de urbanism, aprobate prin ordinul viceprim-ministrului, ministrul dezvoltării regionale şi administraţiei publice nr. 233/2016.
*26) Comunicare a Comisiei către Parlamentul European şi Consiliu nr. 406 din 5.02.2019 - Raport privind punerea în aplicare a strategiilor naţionale de integrare a romilor - 2019 https://ec.europa.eu/transparencv/regdoc /rep/1/2019/RO/COM-2019-406-F1-RO-MAIN-PART-1.PDF
În prezent, nu există o dimensionare a fenomenului evacuărilor care să permită propuneri clare de intervenţie şi de politică publică, altele decât cele care se impun în situaţii de criză. În acest sens, este nevoie de parteneriate solide între mai multe părţi interesate şi abordare intersectorială, transsectorială şi integrată pentru eliminarea discriminării multiple şi a excluderii multidimensionale, în conformitate cu recomandările Comisiei Europene*27).
*27) Comunicare a Comisiei către Parlamentul European şi Consiliu nr. 406 din 5.02.2019 - Raport privind punerea în aplicare a strategiilor naţionale de integrare a romilor - 2019 https://ec.europa.eu/transparencv/regdoc /rep/1/2019/RO/COM-2019-406-F1-RO-MAIN-PART-1.PDF

4.1.2. Infrastructură

Conform Raportului privind drepturile fundamentale 2018*28) al Agenţiei pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA), din rândul persoanelor intervievate din România, 42% din romi şi 12% din persoanele de altă etnie au declarat că nu au acces la energie electrică, la apă curentă sau la canalizare. Nevoia de energie electrică, apă şi canalizare rămâne nesatisfăcută în cazul a 84% din romii intervievaţi în România, faţă de 52% din persoanele de altă etnie din proximitate*29). Proporţia locuinţelor racordate la apă curentă, gaze, canalizare, apă caldă, termoficare este dublă în cazul populaţiei majoritare faţă de cea a romilor. Drumul de acces în apropierea casei este asfaltat pentru 90% din casele populaţiei majoritare, în timp ce pentru romi este de numai 68%. Doar 24% dintre romi au un drum pietruit în apropierea casei sau din pământ.
*28) Agenţia pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads /fra-2018- fundamental-rights-report-2018-opinions_ro.pdf
*29) Idem
În contextul pandemiei de SARS-COV-2, din analiza*30) realizată de ANR în perioada stării de urgenţă, a reieşit recomandarea vitală ca pentru comunităţile compacte cu romi, care nu au acces la o sursa de apă curentă /potabilă, dezvoltarea infrastructurii locale a reţelei de apă curentă şi canalizare să fie prioritizată de autorităţile locale competente şi de către cele care gestionează fondurile tematice. Intervenţia autorităţilor locale în faza de planificare strategică este foarte importantă. Pe baza nevoilor specifice ale romilor, autorităţile locale au o capacitate limitată de acţiune în a elabora planuri de acţiune locale care să stea la baza atragerii resurselor financiare necesare pentru investiţiile de furnizare a infrastructurii la nivel comunitar (alimentare cu apă, electricitate, drumuri). În acelaşi context, o analiză a Băncii Mondiale efectuată pentru ANR în cursul anului 2020, arată faptul că în România aproape jumătate din populaţie locuieşte în condiţii de supraaglomerare, cu o incidenţă mult mai mare în comunităţile de romi. Supraaglomerarea face cu atât mai dificil de pus în practică asigurarea distanţării sociale şi respectarea măsurilor de carantinare în propriile gospodării, în contextul pandemiei de SARS-COV-2.
*30) Raport al Agenţiei Naţionale pentru Romi cu privire la necesitatea intervenţiei autorităţilor competente în beneficiul membrilor comunităţilor vulnerabile cu romi, în contextul implementării măsurilor de prevenire a răspândirii virusului COVID-19 (16.04.2020) http://anr.gov.ro/images/Site2020/2020.05.25/Adresa-670_16. 04.2020.pdf

Această situaţie din zonele rurale şi din aşezările informale din zonele urbane este corelată major cu accesul la apă curentă, canalizare şi servicii de salubrizare, care sunt deficitare: 68% dintre romii din România de ex. locuiesc în gospodării fără apă de la robinet în interiorul locuinţei şi 78% fără toalete, duşuri sau băi în interiorul locuinţei.

4.1.3. Educaţie

În domeniul educaţiei, în continuare sunt înregistrate discrepanţe majore între copiii romi şi cei ai populaţiei majoritare în ceea ce priveşte participarea şcolară, nivelul de performanţă şcolară şi abandonul şcolar, precum şi referitor la tratamentul diferenţiat, atât în privinţa calităţii actului didactic, cât şi a discriminării şi segregării.

Printre principalele obstacole identificate de Consiliul Uniunii Europene în respectarea dreptului la educaţie*31) se remarcă în special segregarea şcolară, părăsirea timpurie a sistemului de învăţământ şi slaba participare a copiilor romi la educaţia timpurie.

*31) Recomandarea Consiliului Uniunii Europene din 2013 şi articolul 28 al Convenţiei Naţiunilor Unite pentru drepturile copilului, ratificată şi de România

Cele mai multe cercetări relevă în continuare decalajul dintre romi şi populaţia majoritară pe niveluri de instruire, precum şi accesul redus al copiilor romi la educaţie timpurie în comparaţie cu cei aparţinând populaţiei majoritare. Chiar dacă au fost implementate măsuri afirmative în domeniul educaţiei (locuri distinct alocate pentru romi la liceu şi universitate), sau programe de alfabetizare de tip "A doua şansă" pentru persoanele care au depăşit cu cel puţin 4 ani vârsta corespunzătoare clasei de şcolarizare, se poate observa în continuare decalajul dintre romi şi populaţia majoritară în termeni de acumulări educaţionale. Ultimul recensământ din România (2011) indica faptul că ponderea etnicilor români care nu au absolvit nicio şcoală era de 1% în timp ce ponderea etnicilor romi era de 14%. Din totalul persoanelor considerate analfabete, 229.721, aproape 30% aparţin minorităţii rome (67.480). În schimb, dacă ponderea populaţiei majoritare cu studii superioare era de 15%, ponderea etnicilor romi care absolviseră studii superioare era sub 1%.

O cercetare mai recentă arată faptul că două treimi dintre etnicii romi fie nu au absolvit nici o clasă, fie au absolvit maxim studiile gimnaziale, o pondere de cinci ori mai ridicată decât cea a populaţiei majoritare*32). Decalajul se păstrează şi în cazul studiilor liceale absolvite, ponderea populaţiei majoritare care a finalizat studiile liceale fiind de trei ori mai ridicată decât cea a etnicilor romi*33). Acelaşi studiu indică faptul că jumătate dintre persoanele de etnie romă cu cel mult 8 clase absolvite fie nu ştiau să scrie, fie aveau mari dificultăţi de scriere.

*32) IRES (2018). Studiu comparativ a nevoilor comunităţilor de romi în contextul stabilirii priorităţilor strategice de intervenţie pentru incluziunea socială a acestora. Cluj-Napoca: IRES

*33) Idem

România nu a înregistrat în ultimii ani progrese în domeniul facilitării accesului copiilor romi la învăţământul timpuriu. Nici în învăţământul obligatoriu nu s-au constatat progrese, chiar dacă decalajul dintre romi şi populaţia majoritară este mai mic decât în cazul educaţiei timpurii. Ponderea copiilor romi care frecventează învăţământul obligatoriu este de 78% (faţă de 95% pentru copiii români din vecinătate). Decalajul se măreşte din nou în cazul accesului la învăţământul liceal, unde regăsim mai puţin de un sfert dintre elevii romi (22%), comparativ cu populaţia majoritară unde ponderea urcă la 80%*34).

*34) EU-MIDIS II. (2016). Al doilea sondaj privind minorităţile şi discriminarea în Uniunea Europeană. Romii - rezultate selectate. Luxemburg: Agenţia Uniunii Europene pentru Drepturi Fundamentale

4.1.4. Ocupare

În continuare populaţia romă se confruntă cu acces scăzut pe piaţa forţei de muncă. Raportul EU-MiDiS II*35) (2016) constată că numai unul din patru romi în vârstă de cel puţin 16 ani "desfăşura o activitate salariată" sau "independentă" la momentul sondajului. Femeile rome au raportat rate ale ocupării forţei de muncă mult mai mici decât bărbaţii romi - 16%, comparativ cu 34%.

*35) EU-MIDIS II a cules prin sondaj a cules informaţii despre 33.785 de persoane de etnie romă care trăiesc în gospodăriile respondenţilor.

În general, sondajul arată că ratele de muncă remunerată pentru romii cu vârsta între 20 şi 64 de ani sunt de 43%, ceea ce este cu mult sub media UE de 70% în 2015.

Situaţia tinerilor este mult mai gravă: în medie, 63% din romii cu vârsta între 16 şi 24 de ani nu aveau un loc de muncă şi nici nu participau la o formă de învăţământ sau la activităţi de formare la momentul sondajului, în comparaţie cu media UE de 12% pentru aceeaşi grupă de vârstă. Pentru această grupă de vârstă, rezultatele arată, de asemenea, un decalaj considerabil între femei şi bărbaţi, procentul tinerelor rome neîncadrate în muncă şi neînscrise în programe educaţionale sau de formare fiind de 72%, faţă de 55% în cazul bărbaţilor.

Raportul societăţii civile de monitorizare a implementării strategiei naţionale de integrare a romilor în România, Evaluarea progresului în domeniile cheie ale strategiei, realizat în 2018, prezentând o analiză comparativă pentru perioada 20122018, relevă evoluţii interesante din perspectiva situaţiei ocupării romilor, în dinamică, dar şi din perspectiva comparaţiei cu situaţia gospodăriilor majoritare, în sensul creşterii semnificative a ponderii ocupării de tip salarial în gospodăriile de romi.

VMG este identificat drept sursă de venit în 1% dintre gospodăriile din eşantionul majoritar (în creştere cu 1 procent, faţă de 2012) şi în 10% dintre gospodăriile din eşantionul de romi (aici creşterea este de 8 procente).
În cazul activităţilor neagricole pe cont propriu, ponderea în economia surselor de venit creşte, iar diferenţa romi-români creşte semnificativ (de la 3, la 5 puncte procentuale).
Munca în străinătate este identificată drept sursă de venit într-o măsură semnificativ mai mare în 2018, fată de 2012, în eşantionul general creşterea fiind de la 1 la 2%, iar în eşantionul de romi, de la 3, la 5%. Această situaţie este corelată cu cea privind ponderea gospodăriilor în care există migraţie externă-această pondere este de 29% în cazul eşantionului de romi, faţă de 18% în eşantionul populaţiei majoritare.
În ceea ce priveşte gospodăriile cu copii ai căror părinţi sunt plecaţi la muncă în străinătate, acest procent este de 10% în cazul romilor şi de doar 4% în cazul eşantionului populaţiei generale. Chiar dacă situaţia ocupării romilor cunoaşte o anumită îmbunătăţire, pe anumite componente, creşte ponderea surselor de venit ocazionale, pe cele două tipuri de eşantioane menţionate anterior şi creşte ponderea gospodăriilor fără surse de venit şi a celor beneficiare de ajutor social, în cazul gospodăriilor de romi. De asemenea, creşte semnificativ importanţa banilor primiţi din străinătate în economia surselor de venit a gospodăriilor de romi.
Ponderea romilor în rândul populaţiei totale apte de muncă este în creştere, astfel că participarea romilor la piaţa muncii este esenţială pentru sprijinirea costurilor naţionale crescânde aferente, în special celor privind pensiile şi sănătatea. Această situaţie deficitară reprezintă un cost economic pentru societate în ansamblu, prin irosirea capitalului uman preţios şi prin pierderile de productivitate a muncii. La nivelul României, din estimările Băncii Mondiale reiese faptul că se pierd anual 887 milioane de euro, prin lipsa oportunităţilor de manifestare a potenţialului economic pe care-l poate furniza populaţia romă, respectiv prin insuficienta valorificare a productivităţii şi, implicit, a contribuţiilor fiscale asociate.
În momentul actual, dimensiunea socio-economică a inserţiei romilor pe piaţa muncii nu este abordată nici corespunzător nevoilor specifice romilor la nivelul comunităţilor şi tipologiilor sociale*36), dar nici în raport cu cerinţele de competenţe şi calificări reclamate de piaţa muncii.
*36) Raportul societăţii civile de monitorizare a implementării strategiei naţionale de integrare a romilor în România, 2019
În comunităţile sărace, nu doar populaţia este săracă cronic, ci şi potenţialul economic - agenţii economici şi mijloacele de producţie - al comunităţii şi infrastructura comunitară sunt deficitare. Aproximativ 60% din totalul comunităţilor din mediul rural de romi sunt sărace, spre deosebire de comunităţile de romi din mediul urban, care deţin o forţă de muncă relativ mai educată, dar tot slab calificată.*37)
*37) Id 7
Cumularea caracteristicilor asociate cu riscurile privind ocuparea conduce la scăderea vizibilă a şanselor de ocupare în munci salariale. Tinerii romi din mediul rural şi femeile de etnie romă au şanse simţitor mai reduse de a fi încadraţi în economia formală.*38)
*38) Raportul societăţii civile de monitorizare a implementării strategiei naţionale de integrare a romilor în România (2019)

4.1.5. Sănătate

Chiar dacă sănătatea reprezintă un pilon important al incluziunii romilor în toate documentele de politică publică, în continuare, studiile şi cercetările analizate scot în evidenţă faptul că romii întâmpină dificultăţi în accesarea serviciilor de sănătate de bază, preventive şi curative, integrate şi de calitate. Datele recente arată că încă se menţine un decalaj al indicatorilor de morbiditate şi mortalitate în rândul romilor faţă de populaţia majoritară din România.
Din rapoartele de progres judeţene realizate de BJR se evidenţiază faptul ca principalele activităţi derulate în comunităţile cu romi sunt campaniile de vaccinare, campaniile de educaţie pentru sănătate în vederea prevenirii îmbolnăvirilor, precum şi alte activităţi derulate de DSP în conformitate cu programele naţionale de sănătate gestionate de Ministerul Sănătăţii.
Conform raportului IRES (2018)*39), există diferenţe vizibile între populaţia de romi şi populaţia majoritară în ceea ce priveşte starea de sănătate şi accesul la servicii de sănătate:
*39) IRES, 2018, Studiu comparativ a nevoilor comunităţilor de romi în contextul stabilirii priorităţilor strategice de intervenţie pentru incluziunea socială a acestora

a. Lipsa controlului medical anual. Dacă 71% din populaţia majoritară îşi fac controlul medical anual, acest lucru este valabil numai pentru 39% dintre romi.

b. Înscrierea la medicul de familie. Fată de 2012 se remarcă o uşoară creştere a persoanelor înscrise la medicul de familie în 2018, pentru ambele eşantioane, romi şi populaţia majoritară.

c. Cele mai frecvente boli menţionate ca fiind prezente în familie sunt afecţiunile stomatologice, bolile cardiovasculare, afecţiunile digestive şi cele oftalmologice. Nu există o diferenţiere majoră între romi şi populaţia majoritară.

d. Accesul la serviciile medicale în rândul romilor. A scăzut numărul romilor care susţin că nu au beneficiat de îngrijire de specialitate în spital de la 21% în 2012 la 12% în 2018.

e. Diferenţe mari în ceea ce priveşte utilizarea contracepţiei. Există diferenţe mari (10%) între populaţia majoritară şi romi în ceea ce priveşte utilizarea măsurilor contraceptive. De altfel, 16% dintre femeile rome preferă să facă avort, în timp ce în cazul populaţiei majoritare proporţia este de 1%. Nu există schimbări majore faţă de 2012.

f. Supravegherea medicală în timpul sarcinii este mai scăzută decât la populaţia majoritară. 18% dintre femeile rome declară că în timpul sarcinilor nu au fost niciodată la doctor.

Conform Raportului Evaluarea sumativă a modelului "Prima prioritate: Niciun copil invizibil" (ANPDCA, UNICEF România, 2017)*40) în ceea ce priveşte vaccinarea copiilor între 1 şi 5 ani, în 2015, procentul copiilor romi nevaccinaţi era de trei ori mai mare decât cel al copiilor populaţiei majoritare nevaccinaţi, iar situaţia nu s-a îmbunătăţit semnificativ.

*40) https://www.unicef.org/România/ro/rapoarte/evaluarea-sumativă-modelului-"prima-prioritate-niciun-copil-"invizibil"

Referitor la bolile cu care se confruntă cetăţenii de etnie romă, din analiza realizată de ANR a rezultat că autorităţile competente nu culeg date cu caracter etnic pe tipuri de boli. Cu toate acestea, se constată, din discuţiile cu practicienii în domeniu, că nu sunt diferenţe semnificative între romi şi populaţia majoritară cu privire la incidenţa îmbolnăvirilor. Totuşi, având în vedere că starea de sănătate este condiţionată şi de caracteristicile socio-economice şi culturale, practicienii recomandă implementarea unor campanii de educaţie pentru sănătate în domeniul prevenirii îmbolnăvirilor, adaptate nivelului de instruire şi sistemului cultural/tradiţional al membrilor comunităţilor cu romi.

Reprezentaţii societăţii civile semnalează faptul ca fenomenul discriminării este prezent în relaţia personal medical-pacient şi îmbracă diferite forme, respectiv: discriminare directă, când romii sunt refuzaţi explicit de personalul medical, chiar dacă îndeplinesc toate condiţiile pentru a primi asistenţă medicală, dar şi discriminare indirectă, manifestată prin segregarea pacienţilor în unităţile spitaliceşti, pe baza criteriului etnic şi statutului social*41).

*41) idem

4.1.6. Identitate, tradiţii şi patrimoniul cultural al minorităţii rome. Reconcilierea cu trecutul şi recunoaşterea sclaviei, a Holocaustului şi asimilării romilor

4.1.6.1. Identitate, tradiţii şi patrimoniul cultural al minorităţii rome

După 1990, romii au fost recunoscuţi ca minoritate naţională de statul român, însă nu se bucură pe deplin de drepturile culturale care decurg din acest statut, pe fondul stigmatizării apartenenţei etnice şi al persistenţei rasismului în societate şi al excluziunii sociale, fiind abordaţi ca grup social vulnerabil sau dezavantajat din punct de vedere social.

În calitate de minoritate istorică în România, romii au trăit alături de populaţia majoritară de aproximativ cinci secole, potrivit atestărilor documentare. Cu toate acestea, distanţa socială dintre romi şi populaţia majoritară continuă să se menţină, stereotipurile şi prejudecăţile rămânând principalii vectori care îi descriu pe romi în mentalul populaţiei majoritare. Această situaţie este cauzată de necunoaşterea şi lipsa recunoaşterii istoriei şi culturii romilor, în societate în ansamblu, dar îndeosebi în sistemul educaţional, care continuă să sufere de lipsa de informaţii coerente şi suficiente în curricula obligatorie pentru toţi elevii şi de lipsa unei culturi şcolare care să favorizeze interculturalitatea.

Conform datelor oficiale, limba români este limbă maternă pentru 244.503 dintre romii recenzaţi în anul 2011. În acord cu aceste date, limba români este limba maternă pentru 40% din romii care trăiesc în România. La nivelul anului 2019, studiul IRES reflectă că, din eşantionul reprezentativ la nivel naţional, din populaţia romă respondenţa 59% vorbesc limba româna, 31% limba români şi aproximativ 10% vorbesc alte limbi, precum maghiara, turca, ş.a.

Studiile şi cercetările în domeniu menţionează faptul ca mulţi dintre romi au o stimă de sine etnică scăzută cauzată de stigmatizarea socială internalizată, precum şi de procesele de asimilare forţată prin care au trecut membrii comunităţilor cu romi din România. Tarele unei istorii de excludere au avut efecte determinante în mentalul colectiv rom. Privarea individului de drepturi şi de acces la resurse de dezvoltare socială conduce la pierderea demnităţii etnice şi la instalarea auto-culpabilizării şi a ruşinii de sine etnice. Stima de sine etnică a romilor poate fi recâştigată prin extinderea învăţării limbii, istoriei şi culturii români în şcoală, inclusiv, acolo unde condiţiile le permit: comunităţi de romi vorbitoare de limbă români, opţiunea părinţilor romi de a studia limba maternă, existenţa sau încadrarea de cadre didactice rome calificate, existenţa sau publicarea de manuale şcolare în limba români etc., printr-un învăţământ bilingv sau monolingv în limba români.

Lipsa instituţiilor de reprezentare culturală- esenţiale pentru promovarea culturii rome - reprezintă o altă problemă care împiedică afirmarea şi reconstrucţia identităţii romilor.

O soluţie pentru recâştigarea demnităţii etnice rome ar fi reconstrucţia instituţională a identităţii, prin înfiinţarea de instituţii de formare şi reprezentare identitară viabile şi credibile (ex: şcoli cu predare în limba români sau specializate pe limba, istoria şi cultura români, centre culturale, centre comunitare, muzee, edituri, biblioteci, teatre etc.). Conservarea, dezvoltarea şi promovarea identităţii etnice a romilor este ameninţată, în prezent, de lipsa unui cadru instituţional pentru prezervarea identităţii culturale etnice: lipsa unui Muzeu Naţional al Culturii şi

Istoriei Romilor, a unui Teatru Rom de Stat, a unei Filarmonici a Romilor, a unui institut de cercetare a istoriei şi culturii romilor.
De asemenea, este necesară continuarea păstrării, cercetării, dezvoltării şi promovării patrimoniului cultural rom şi a identităţii rome prin intermediul producţiei culturale rome finanţate de către instituţiile publice centrale şi locale.
Astfel, Strategia îşi propune să consolideze şi să adapteze cadrul legal în domeniul protecţiei drepturilor cetăţenilor aparţinând minorităţilor naţionale la situaţia şi necesităţile actuale ale minorităţii rome prin: promovarea condiţiilor de natură să permită persoanelor aparţinând etniei rome să-şi menţină şi să-şi dezvolte cultura*42), precum şi să-şi păstreze elementele esenţiale ale identităţii romilor, respectiv limba, tradiţiile şi patrimoniul cultural; garantarea respectului pentru dreptul oricărei persoane care aparţine etniei rome la libertăţile fundamentale - libertatea de întrunire paşnică şi la libertatea de asociere, libertatea de exprimare şi la libertatea de gândire, conştiinţă şi de a-şi practica religia; adoptarea unor măsuri adecvate pentru facilitarea accesului persoanelor de etnie romă la mijloacele de informare, pentru promovarea acceptării şi pentru a favoriza pluralismul cultural; garantarea dreptului oricărei persoane aparţinând etniei rome de a folosi liber limba români în spaţiul privat sau în public, oral şi în scris.
*42) Concluziile Consiliului privind redresarea, rezilienţa şi durabilitatea sectoarelor culturale şi creative (2021/C 209/03), prin care Statele Membre sunt invitate să promoveze sensibilizarea culturală în societăţi prin stimularea participării culturale active şi a accesului egal la cultură pentru toate grupurile sociale, inclusiv pentru cele mai marginalizate şi vulnerabile (https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=OJ:JOC_2021_209_R_0003&from=EN)

4.1.6.2. Problematica reconcilierii cu trecutul şi recunoaşterea sclaviei, a Holocaustului şi asimilării romilor

Istoria romilor din România este una marcată de excluziune şi discriminare rasială, pornind de la cele cinci secole de sclavie, continuând cu genocidul din timpul Holocaustului, urmată de politica de asimilare forţată din timpul regimului comunist. Lipsa cunoaşterii în societate, la toate nivelurile şi în toate grupele de vârstă, a faptelor istorice care au generat traume generaţionale, tragedii umane şi stigmat social, care produc şi astăzi efecte negative pentru romii din România, prin perpetuarea stereotipurilor şi prejudecăţilor despre minoritatea romă, plasează România în rândul ţărilor care încă au o nevoie acută de reconciliere cu trecutul şi de recunoaştere a instituţiei sclaviei, a Holocaustului şi a asimilării romilor în timpul regimului comunist.
Este nevoie de o dezbatere activă şi promovarea în societate şi în sistemul educaţional din România privind necesitatea cunoaşterii referitoare la: (i) Holocaustul care i-a avut ca victime pe evrei şi pe romi din perioada celui de-al Doilea Război Mondial, (ii) perioada sclaviei romilor şi implicaţiile sociale din prezent, (iii) politica de asimilare forţată a romilor din timpul regimului comunist.
Aceste episoade istorice ignorate în sistemul educaţional şi necunoscute suficient sau chiar negate în societate, sunt generatoare de stigmat social, de perpetuarea discursului urii şi a infracţiunilor motivate de ură avându-i ca subiecţi pe minoritarii romi, indiferent de statutul socio-educaţional al acestora. Pentru abordarea acestor teme de dezbatere publică sunt necesare:

a. revizuirea programelor şcolare şi a cursurilor universitare în care aceste traume istorice transgeneraţionale să fie cercetate, studiate şi predate noii generaţii,

b. formare continuă a cadrelor didactice de specialitate,

c. instituirea şi finanţarea de la bugetul de stat a unui sistem de burse de studiu pentru cercetătorii romi şi despre minoritatea romă, în domenii ca istoriografie, cercetare istorică de arhivă şi literară, ştiinţe sociale interdisciplinare, psiho-sociale, din domeniul ştiinţelor educaţiei etc. pentru aprofundarea acestor episoade istorice şi fundamentarea de viitoare politici publice,

d. completarea oricăror campanii anti-discriminare cu acţiuni, proiecte, programe care să aducă în atenţia publicului cele trei tipuri de persecuţii ale romilor în spaţiul românesc - sclavie, Holocaust, asimilare culturală - cu o paletă largă de acţiuni, cum ar fi cercetări istorice, acţiuni culturale tematice, organizare de dezbateri publice în rândul tinerilor, tabere şcolare tematice, tabere pentru artişti plastici, dramaturgie, arte vizuale, documentare, burse.

e. nu în ultimul rând, sunt esenţiale acţiuni care să evoce personalităţile din rândul minorităţii romilor din România şi nu numai, cu scopul de a contribui la creşterea stimei de sine a romilor şi la conştientizarea în rândul populaţiei majoritare a contribuţiei romilor, asemeni celorlalte minorităţi naţionale recunoscute, la patrimoniul cultural românesc şi universal.

Totodată, este necesar ca în combaterea fenomenelor de radicalizare, a discursului incitator la ură şi a infracţiunilor motivate de ură rasială, sau de orice altă natură, să fie asigurată sinergia cu măsuri şi strategii complementare, spre exemplu Strategia pentru combaterea antisemitismului, xenofobiei, radicalizării şi discursului incitator la ură.

4.1.7. Combaterea discriminării şi a atitudinilor antirome

În materia protecţiei drepturilor romilor, legislaţia anti-discriminare din România este suficient de acoperitoare şi în concordanţă cu Directiva 2000/43/EC a Consiliului din 29 iunie 2000 de punere în aplicare a principiului egalităţii de tratament între persoane, fără deosebire de rasă sau origine etnică, dar nu atinge în mod practic toate

domeniile vieţii publice şi private; în ultimii ani s-a înregistrat o creştere a numărului cazurilor de discriminare înregistrate la Consiliul Naţional pentru Combaterea Discriminării (CNCD), sau instrumentate de instanţele judecătoreşti, fapt ce demonstrează o creştere a gradului de cunoaştere sau încredere în mecanismele naţionale de protecţie împotriva discriminării. Din analiza efectuată de ANR, provocările majore persistă în ceea ce priveşte cunoaşterea de către publicul larg a legislaţiei care îi protejează în cazuri de discriminare şi a drepturilor de care se bucură, exercitarea drepturilor de către aceştia, punerea în aplicare a legislaţiei de către agenţii de aplicare a legii, în special în cazurile conexe de discriminare, discurs incitator la ură sau infracţiuni motivate de ură, precum şi lipsa formării de specialitate a agenţilor responsabili de punere în aplicare a legii, ori a lipsei protocoalelor specifice, care au ca rezultat lipsa investigării sau ignorării în cursul anchetei a aspectelor care ţin de discriminarea multiplă sau intersecţională a unora dintre victime, spre exemplu etnicitate în corelare cu vârstă, gen, dizabilitate, orientare sexuală şi identitate sau expresie de gen, vârstă, ş.a. motive care, potrivit legii, constituie circumstanţe agravante.
În România şi în spaţiul european, atitudinile anti-rome sunt vizibile în spaţiul public, în toate sferele vieţii cotidiene, fapt reliefat şi de recentele rapoarte ale societăţii civile, care recomandă României şi celorlalte State Membre să ia măsuri pentru abordarea discriminării multiple/intersecţionale şi creşterea caracterului disuasiv al secţiunilor aplicate în cazuri de discriminare, să dezvolte programe naţionale de formare pentru prevenirea şi combaterea discriminării pentru reprezentanţii instituţiilor publice şi să combată activ rasismul remanent la nivelul instituţiilor şi atitudinile antirome existente în societate. Aceste obiective se pot materializa prin cultivarea, la toate nivelurile administraţiei publice - locale, judeţene, centrale - a unei culturi pentru nediscriminare, în favoarea egalităţii, acceptării diferenţei şi respectului pentru diversitate.
Lipsa combaterii active a atitudinilor antirome este semnalată de societatea civilă care monitorizează punerea în aplicare a legislaţiei anti-discriminare. Astfel, se constată că combaterea atitudinilor anti-rome prin legislaţia anti-discriminare existentă nu este suficientă şi că toate cele patru domenii sectoriale din Strategie - educaţie, ocupare, locuire şi sănătate - trebuie însoţite de măsuri relevante care să abordeze şi să facă referire explicită la atitudinile anti-rome. Mai mult, acestea recomandă crearea de instrumente care să combată rasismul şi xenofobia prin mijloacele legislaţiei penale, fapt ce ar asigura ca discriminarea făţişă, discursul incitator la ură şi infracţiunile motivate de ură împotriva romilor să nu se mai întâmple; în acest sens, Decizia-cadru 2008/913/JAI a Consiliului din 28 noiembrie 2008 privind combaterea anumitor forme şi expresii ale rasismului şi xenofobiei prin intermediul dreptului penal a fost preluată în legislaţia română. Astfel de aspecte sunt susţinute şi raportate şi de Comisia Europeană, care cere statelor membre UE ca în revizuirea măsurilor de incluziune a romilor să răspundă acestor provocări majore, în special abordări intersectoriale, transsectoriale şi integrate pentru eliminarea discriminării multiple şi a excluderii multidimensionale; planificarea bazată pe analiza nevoilor femeilor şi copiilor de etnie romă şi luarea în consideraţie a diversităţii existente în rândul romilor şi abordarea intersecţională a modelelor de excludere şi discriminare cu care se confruntă anumite grupuri şi subgrupuri din rândul comunităţilor vulnerabile cu romi.
Comisia Europeană recomanda în 2019 tuturor Statelor Membre recunoaşterea atitudinilor antirome, pentru promovarea unei abordări puternice de nediscriminare, în cadrul intervenţiilor de incluziune a romilor în toate domeniile. Aceasta trebuie să includă recunoaşterea particularităţilor atitudinilor antirome, ale infracţiunilor motivate de ură şi ale retoricii împotriva romilor, precum şi provocările cu care se confruntă victimele de etnie romă în ceea ce priveşte accesul la justiţie, protecţie şi asistenţă (cum ar fi subraportarea, inclusiv din cauza fricii de discriminare, sau de represalii din partea autorităţilor de anchetă, riscurile de revictimizare, impactul atitudinilor părtinitoare ale autorităţilor faţă de măsurile prevăzute de dreptul penal ca răspuns la criminalitate, etc.).
Atitudinile antirome - Antigypsyism, în engleză -, sau rasismul anti-rom, după cum este folosit de activiştii pentru drepturile omului, sunt recunoscute în spaţiul european drept o formă specifică de rasism îndreptat împotriva romilor, sintilor şi nomazilor, dar şi a altor grupuri care sunt stigmatizate, făcând apel la exonimul profund peiorativ "ţigan", larg răspândit în spaţiul public. Organizaţiile rome şi pro-rome reunite la nivel european în coaliţia Alliance against Antigypsyism, au propus definiţia de lucru a termenului antigypsyism, al cărui echivalent recomandat de ANR pentru folosirea în limba română în documente oficiale este "atitudini antirome", cu scopul evitării folosirii termenului peiorativ:
"Atitudinile antirome reprezintă un complex persistent, construit din punct de vedere istoric al rasismului acceptat împotriva grupurilor sociale identificate cu termenul discriminatoriu "ţigan" sau alţi termeni peiorativi asociaţi şi încorporează:
● o percepţie uniformizatoare şi care defineşte şi descrie aceste grupuri din perspectiva stereotipurilor şi prejudecăţilor;
● Atribuirea acestor caracteristici specific către aceste grupuri;
● Constructe sociale discriminatorii şi practici violente care decurg din acestea, cu efecte de marginalizare şi degradante şi care reproduc dezavantaje structurale."
Măsuri pentru combaterea atitudinilor antirome şi consolidarea legislaţiei anti-discriminare:

Adoptarea în Strategie a definiţiei recomandată de coaliţia europeană Alliance against Antigypsyism şi operaţionalizarea acesteia în legislaţia anti-discriminare existentă; actualizarea prevederilor legislaţiei penale care sancţionează discursul incitator la ură şi infracţiunile motivate de ură cu această definiţie, precum şi conferirea unui caracter disuasiv al pedepselor aplicabile prin conferirea atributului de agravantă atitudinii antirome.
Formarea continuă a agenţilor de aplicare a legii, a procurorilor şi judecătorilor în ceea ce priveşte înţelegerea fenomenului şi implicaţiilor atitudinilor antirome, în instrumentarea cazurilor conexe.
Consolidarea legislaţiei pentru abordarea eficace a discriminării multiple/intersecţionale în practica juridică a CNCD şi creşterea caracterului disuasiv al sancţiunilor aplicate în cazuri de discriminare multiplă.
Elaborarea programelor naţionale de formare pentru prevenirea şi combaterea discriminării pentru angajaţii din instituţiile publice.
Combaterea activă a rasismului instituţional acceptat pe scară largă prin adoptarea definiţiei acceptate de sectorul neguvernamental rom la nivel european a atitudinilor antirome şi promovarea implicaţiilor negative a acestora.
Dezvoltare de campanii de informare şi conştientizare eficiente în instituţiile publice care furnizează servicii publice în domeniile educaţie, sănătate publică, ocuparea forţei de muncă, locuire.
Campanii de informare şi conştientizare asupra fenomenului şi implicaţiilor atitudinilor antirome în mediul privat care livrează servicii către populaţie.
ANR recomandă ca lupta împotriva atitudinilor antirome trebuie să aibă o dimensiune preventivă şi una pro-activă, accentul punându-se pe promovarea unui discurs pozitiv despre romi în spaţiul public, educarea majorităţii populaţiei în acest sens şi creşterea conştientizării asupra consecinţelor negative a acestora, pe modelul cunoaşterii şi conştientizării la nivelul societăţii despre fenomenul anti-semitismului şi consecinţele negative ale unor astfel forme de manifestare a urii rasiale.
Conform Raportului Evaluarea sumativă a modelului "Prima prioritate: Niciun copil invizibil" (ANPDCA, UNICEF România, 2017) analiza incidenţei vulnerabilităţilor copiilor în funcţie de etnie arată o incidenţă crescută a unor vulnerabilităţi în rândul copiilor romi, care sunt mai expuşi riscului de violenţă, abuz sau neglijare.

4.1.8. Concluzii privind contextul actual

Principalele cauze care au afectat implementarea Strategiei aferente perioadei 2015-2020 au fost lipsa unui mecanism eficient de monitorizare şi evaluare în timp real a stadiului de realizare a măsurilor asumate, precum şi înţelegerea eronată a cadrului de reglementare. În consecinţă, planurile de acţiune la nivel local n-au făcut decât să reproducă măsurile naţionale, fără a le adapta nici la realităţile specifice ale comunităţilor, nici la nivelul resurselor disponibile. De asemenea, raportarea primordială la posibilităţile de finanţare din fonduri europene, fără a ţine seamă de tehnica diferită de accesare, comparativ cu bugetul de stat, a condus la diminuarea constantă a potenţialului de resurse ce puteau fi alocate incluziunii romilor.
Având în vedere experienţa perioadei 2014-2020, devine imperativ ca Guvernul României să-şi asume o nouă paradigmă pentru politicile adresate romilor în România. Această nouă paradigmă trebuie să fie bazată pe realităţile din comunităţi şi să fie concentrată prioritar pe elaborarea de programe naţionale în domeniul educaţiei, al ocupării forţei de muncă, al sănătăţii şi al locuirii, domenii care rămân pilonii principali de intervenţie în comunităţile defavorizate, în perspectiva reducerii decalajelor faţă de populaţia majoritară. În egală măsură este nevoie ca noua viziune a Strategiei pentru perioada 2022-2027 să fie centrată pe promovarea culturii romilor şi crearea unei culturi în favoarea egalităţii de şanse şi non-discriminării în societatea românească.

4.2. Definirea problemelor

Dimensiunea populaţiei de etnie romă constituie în continuare una dintre cele mai mari provocări pentru Guvernul României. Conform recensământului populaţiei, realizat în anul 2011 de Institutul Naţional de Statistică, în România trăiesc 621.600 persoane aparţinând minorităţii romilor, autoidentificaţi, ceea ce reprezintă 3,3% din populaţia generală a României. Neoficial, numărul romilor este mult mai mare. Organizaţiile care activează în domeniu, dar şi autorităţile locale, estimează un număr de 1,5-2 milioane de persoane de etnie romă.
Etnicii romi auto-identificaţi reprezintă circa 27% din totalul locuitorilor din zonele rurale marginalizate. Prin urmare, romii sunt supra-reprezentaţi în rândul locuitorilor din zonele rurale marginalizate, iar această proporţie este de aproape 10 ori mai mare decât proporţia naţională a romilor auto-identificaţi în populaţia totală.
Motivele pentru care un număr foarte mare de romi nu-şi asumă apartenenţa etnică sunt, tradiţional, de natură istorică, dar - mai recent - şi ca reacţie la atitudinile antirome ale societăţii majoritare asupra acestei minorităţi.
Zonele marginalizate implică existenta unor comunităţi aflate în dificultatea de a-şi valorifica prin inserţie pe piaţa muncii potenţialul de capital uman, din lipsa cumulată a accesului la infrastructură, educaţie, condiţii de locuit şi servicii de sănătate. Localităţile ce cuprind astfel de zone sunt definite drept marginalizate.
Profilul comunităţilor marginalizate cu populaţie romă este structurat pe criterii ce ţin, în special, de vulnerabilităţile asociate cu apartenenţa la această etnie, precum şi cele ce caracterizează contextul socio-economic local şi zonal.
Studiile evidenţiază că rata sărăciei la populaţia de romi a avut o tendinţă negativă în ultimii şase ani, însă decalajele faţă de nivelul populaţiei generale se menţin la un nivel ridicat.

De altfel, profilul marginalizării este diferit în cazul comunităţilor cu romi, comparativ cu cele majoritare. În timp ce majoritatea zonelor rurale marginalizate sunt mici, comunităţile de romi tind să fie mai extinse, 86% dintre romii care trăiesc în comunităţi marginalizate trăiesc în comunităţi de romi cu mai mult de 250 de locuitori.*43)
*43) Idem 7
În plus, cercetările furnizează date contradictorii, de multe ori în contrast cu vizibilitatea romilor în spaţiul public românesc, oferind în schimb date alarmante, indicii calitative privind nivelul sub limita decenţei la care se află traiul celei mai mari părţi a celor identificaţi drept romi sub toate aspectele posibile: standard de viaţă, de civilizaţie, nivel de educaţie, acces la servicii de sănătate, etc.
Un element particular al minorităţii rome din România îl reprezintă marea diversitate de neamuri diferite, care prezintă o multitudine de particularităţi privind tradiţiile, limba, portul şi modul de viaţă. Instituţiile europene fac eforturi considerabile în vederea impulsionării, sprijinirii, ghidării Statelor Membre în procesul de incluziune socială a romilor. Decidenţii ce elaborează politici adresate romilor la nivel european, dar şi naţional, nu au luat, până acum, în calcul aceste diferenţieri între neamurile de romi şi specificul comunităţilor în care aceştia trăiesc. Acest fapt a afectat rezultatele obţinute, în raport cu cele propuse prin documentele programatice.
La nivel judeţean/local nu există analize care să evidenţieze gradul de vulnerabilitate a populaţiei rome în raport cu populaţia majoritară, iar planurile de acţiune judeţene nu conţin indicatori măsurabili care să ţină seama de diferenţele culturale ale neamurilor de romi ce locuiesc în aceeaşi localitate.
Din perspectiva Strategiei, se consideră că pentru incluziunea cetăţenilor români de etnie romă, aflaţi în situaţie de vulnerabilitate trebuie asigurate şi garantate, simultan:

1. drepturile civile elementare - locuire, educaţie, sănătate, drept la muncă, la asistenţă socială) - romii, indiferent de disponibilitatea de asumare a apartenenţei etnice, trebuie să beneficieze de drepturile care decurg din statutul de cetăţean;
2. drepturile culturale, dreptul la identitate, astfel încât asumarea apartenenţei etnice să devină expresie a stimei de sine.

4.2.1. Asigurarea şi garantarea drepturilor civile
Pentru asigurarea şi garantarea drepturilor civile este necesară abordarea aspectelor legate de vulnerabilitate şi sărăcie, care afectează o mare pondere a cetăţenilor români aparţinând minorităţii romilor.
Astfel, prioritare pentru prezenta Strategie sunt următoarele domenii de intervenţie:

1. Infrastructură: izolarea rezidenţială, lipsa accesului la utilităţi şi transport afectează condiţiile de locuit, asigurarea locuirii sociale şi a celei sanitare;
2. Locuire: comunităţile şi/sau locuinţele care nu oferă condiţii decente de locuire afectează starea de sănătate, precum şi premisele elementare de desfăşurare a procesului de învăţământ pentru elevi:
3. Educaţie: lipsa accesului la învăţământ de calitate conduce la abandon şcolar, respectiv sub-calificare, şi afectează inserţia pe piaţa muncii;
4. Ocuparea forţei de muncă şi formarea profesională: lipsa de calificare şi a oportunităţilor de inserţie pe piaţa muncii conduce la imposibilitatea acoperirii costurilor pentru utilităţi şi întreţinere a locuinţei, respectiv la neputinţa asigurării traiului zilnic (hrană, îmbrăcăminte), cu consecinţe asupra participării şcolare a copiilor, nivelului de sănătate a familiei;
5. Sănătate: lipsa accesului la asistenţă medicală, dar, mai ales, la serviciile de medicină profilactică, afectează atât participarea şcolară a copiilor, cât şi participarea adulţilor la activităţile productive, cu consecinţe directe asupra situaţiei întregii familii.

Aceste aspecte evidenţiază problemele cu care se confruntă familiile din comunităţi marginalizate, din mediu rural sau urban.
În acelaşi timp, acest mod de abordare ne arată că intervenţiile unidirecţionale, până acum adoptate atât de programele naţionale, cât şi de intervenţiile finanţate prin fonduri europene, s-au dovedit insuficiente şi incomplete. Experienţa implementării proiectelor CLLD, precum şi a proiectelor DLI (Dezvoltare Locală prin Intervenţii Integrate), a creat premisele favorabile pentru obţinerea unor rezultate efective şi vizibile în procesul de combatere a sărăciei, inclusiv în rândul minorităţii rome, necesară fiind o abordare integrată, provocarea fiind ca programele naţionale să devină mai flexibile pentru a fi implementate complementar, în concordanţă cu necesităţile specifice ale fiecărei comunităţi. În consecinţă, şi pentru perioada 2022-2027, rămâne prioritară rezolvarea problemelor cu care se confruntă comunităţile vulnerabile în domeniile sensibile ce compun cercul vicios al sărăciei.

4.2.1.1. Locuire
Principalele provocări cu care se confruntă comunităţile marginalizate în domeniul locuirii sunt degradarea locuinţelor, supraaglomerarea, insuficienţa locuinţelor sociale şi, mai ales, a celor destinate tinerilor, precum şi evacuarea din locuinţele sociale din neputinţa plăţii utilităţilor, demolarea locuinţelor informale situate pe terenuri publice sau private sunt elemente ce conduc la marginalizare şi excluziune socială pentru largi categorii de

populaţie vulnerabilă, în care minoritarii romi au o pondere semnificativă. Acestora li se adaugă segregarea spaţială, obstacolele întâmpinate în accesul la locuinţe în sectorul privat, precum şi lipsa sprijinului public şi al legislaţiei referitoare la accesarea locuinţelor sociale*44).

*44) Idem

Un aspect nu lipsit de însemnătate este lipsa informaţiilor privind dimensionarea fenomenului evacuărilor forţate, care ar putea permite elaborarea unor soluţii preventive, în măsură să evite improvizaţiile şi situaţiile de criză. Autorităţile administraţiei publice locale nu au o evidenţă clară a locuinţelor ce prezintă potenţial de evacuare şi, drept consecinţă, nu au pregătite variante

Abordarea problemelor legate de locuire este de competenţa autorităţilor administraţiei publice locale, prin urmare este necesară responsabilizarea autorităţilor administraţiei publice locale, nivel care are competenţa legală exclusivă în abordarea problemelor identificate la nivel local, a le prioritiza şi soluţiona. Strategiile locale trebuie să includă nevoile identificate la nivelul comunităţilor de romi. Având în vedere că la acest moment MDLAP se află în imposibilitatea de a cuantifica şi raporta indicatorii în domeniul Locuirii şi Infrastructurii dezagregaţi după criteriul etnie, este necesară identificarea barierelor care nu permit acest lucru şi efectuarea modificărilor necesare asupra reglementărilor legale, astfel încât să fie posibilă atât dezagregarea indicatorilor în funcţie de etnie şi să creeze cadrul pentru autorităţile locale să raporteze aceşti indicatori.

4.2.1.2. Infrastructură

Asigurarea unor condiţii decente de viaţă prin acces la infrastructura de transport şi utilităţi, respectiv starea drumurilor şi lipsa infrastructurii la nivel comunitar, reprezintă principala problemă în acest domeniu; rezolvarea este condiţionată în general de bunăvoinţa şi/sau interesul autorităţilor administraţiei publice locale, dar, foarte adesea, şi de statutul legal al aşezării.

Drept urmare, stimularea autorităţilor administraţiei publice locale pentru dezvoltarea infrastructurii de utilităţi publice în astfel de zone, precum şi sprijinirea activităţii de cadastru şi intabulare a proprietăţilor imobiliare trebuie să devină obiective de maxim interes pentru autorităţile centrale cu atribuţii în domeniu, care trebuie să furnizeze asistenţă managerială şi financiară în acest sens.

Deşi există un program naţional de cadastrare derulat de ANCPI (MLPDA), care are în vedere intabularea gratuită a întregului teritoriu până în anul 2023, există posibilitatea de ordonare prioritară a localităţilor şi sectoarelor cadastrale pe care se află aşezări informale, având în vedere că statutul incert din perspectivă legală a acestor comunităţi are consecinţe directe asupra marginalizării, în primul rând prin diminuarea efectelor produse de alte intervenţii ce vizează incluziunea minorităţii rome, inclusiv clarificarea statutului juridic al drumurilor de acces, precum şi a reţelelor de utilităţi.

4.2.1.3. Educaţie

Asigurarea unui parcurs cât mai lung în sistemul educaţional pentru copiii romi este văzută de cele mai multe ori drept esenţială pentru ruperea cercului vicios inter generaţional al sărăciei şi pentru incluziunea socială a acestora. Cadrul strategic al UE pentru cooperarea europeană în domeniul educaţiei şi formării profesionale ("ET 2020") şi-a propus printre obiectivele sale de referinţă pentru anul 2020 ca cel puţin 95% dintre copii să fie integraţi în sistemul de educaţie preşcolară*45).

*45) https://ec.europa.eu/education/policies/european-policv-cooperation/et2020-framework_ro, accesat la data de 28.01.2019

În acest sens, este nevoie de continuarea sau adoptarea unor măsuri atât integratoare, cât şi ţintite pe reducerea decalajelor, în special în zonele geografice rurale/urbane marginalizate*46). Prin urmare, este nevoie de programe naţionale coordonate de reducere a abandonului şcolar atât prin creşterea calităţii actului educaţional, inclusiv în şcolile cu copii preponderent de etnie romă, cât şi prin îmbunătăţirea situaţiei socio-economice a gospodăriei, în aspectele care blochează participarea şcolară (hrană, haine, condiţii de locuire).

*46) Council of European Union (2013). Council recommendation on efective Roma integration measures in the member states. Brussels, pp. 5-6

Programul de mediere şcolară constituie principala intervenţie în domeniul educaţiei copiilor romi, dar nu există o metodologie de evaluare a impactului pe care mediatorii şcolari îl au asupra educaţiei copiilor.

Programul de măsuri afirmative adresat tinerilor romi - locuri distinct alocate în licee şi universităţi - este insuficient susţinut prin facilităţi asociate, astfel că tinerii romi, în special cei din mediul rural, după terminarea celor 8 clase, nu-şi pot permite continuarea studiilor din lipsa resurselor financiare în familie.

Pe de altă parte, este evidentă nevoia unor programe de îmbunătăţire a nivelului educaţional şi reducerea analfabetismului în rândul persoanelor care au depăşit vârsta corespunzătoare clasei de şcolarizare (de tip "A doua şansă"), iar programele ar trebui să îşi propună drept ţinte participarea a minim 15% beneficiari cetăţeni români aparţinând minorităţii rome, în special din mediul rural şi comunităţi urbane/rurale marginalizate.

Un alt factor care afectează educaţia copiilor romi este reprezentat de superficialitatea cu care instituţiile deconcentrate în domeniul educaţiei şi o parte însemnată din unităţile şcolare tratează acesta problematică. În conformitate cu raportul de monitorizare realizat de ANR în anul 2018, în domeniul educaţiei, rolul inspectorului angajat al ISJ pentru minoritatea romilor, este perceput diferit de la un judeţ la altul. În unele judeţe sunt

inspectori de etnie romă angajaţi ai ISJ responsabili de domeniul educaţiei copiilor romi, iar în alte judeţene inspectorii pentru minorităţi au preluat acesta sarcina prin cumul de funcţii. Şi în cazul acestor funcţionari, este nevoie de o evaluare a competenţelor şi de o instruire continuă în special în domeniul promovării diversităţii şi non-discriminării.
Un impediment al accesului la o educaţie de calitate îl reprezintă tendinţa de segregare a copiilor romi în şcoli, fenomen care persistă în continuare, în pofida reglementărilor guvernamentale recente şi în particular ale Ministerului Educaţiei care interzic acest lucru.
Cercetările calitative şi cantitative*47) au arătat că în şcolile segregate pe criterii etnice există mai multe deficienţe: pe măsură ce creşte ponderea de copii romi într-o şcoală, descreşte calitatea dotărilor materiale de care dispune aceasta - laboratoare de specialitate, săli de sport, biblioteci, calculatoare. De asemenea, şcolile cu procent ridicat de romi dispun în mai mică măsură de cadre didactice calificate (27,7% din profesorii din şcolile majoritar rome nu au calificare faţă de 16,5% din cele de non-rome)*48), promovabilitatea la examenul de capacitate este mai mică în cazul şcolilor majoritar rome, iar participarea la olimpiade este şi ea mai redusă. Şcolile sunt adesea supraaglomerate, motivaţia profesorilor de a lucra cu copii romi este redusă, iar navetismul cadrelor didactice este ridicat, din cauza distanţei mari până la aceste unităţi şcolare.
*47) Laura Surdu, Eniko Vincze şi Marius Wamsiedel, (2011). "Roma School Participation, Non-Attendence and Discrimination in România," Bucureşti: UNICEF, Gelu Duminică şi Ana Ivasiuc, (2010) "O şcoală pentru toţi? Accesul copiilor romi la o educaţie de calitate," Bucureşti: UNICEF, Cătălin Augustin Stoica, şi Marius Wamsiedel. (2012). "Inequity and Inequality. Teacher Absenteism, Români Pupils and Primary Schools in România," Budapest: Roma Education Fund
*48) Cătălin Augustin Stoica şi Marius Wamsiedel. (2012). "Inequity and Inequality: Teacher Absenteeism, Români Pupils, and Primary Schools in România," Budapest: Roma Education Fund, p. 59
De asemenea, un obstacol în calea creării unui climat educaţional intercultural îl reprezintă lipsa informaţiilor referitoare la istoria romilor din manualele şcolare. Astfel, există manuale de istorie care omit să ofere informaţii despre romi, respectiv, lipsesc informaţii despre Holocaustul romilor, despre sclavia romilor în Ţările Române şi despre participarea romilor la dezvoltarea patrimoniului cultural al României.*49)
*49) Analiza manualelor de Istorie realizată pentru Centrul de Resurse Juridice 2016
4.2.1.4. Ocupare
Inserţia pe piaţa muncii reprezintă unul din punctele existente în cercul vicios al sărăciei, afectat de celelalte verigi, cu atât mai mult cu cât populaţia de romi are o structură de vârste mult diferită de cea a populaţiei majoritare; la nivel naţional, minoritatea romă este o populaţie foarte tânără, aproximativ o treime având vârsta sub 15 ani, comparativ cu populaţia majoritară, în care aproximativ o cincime are sub 15 ani.
Aşadar, problemele de ocupare cu care se confruntă minoritatea romă nu privesc doar dreptul elementar la muncă, ci reprezintă o prioritate economică de valorificare a unui potenţial social şi economic pe termen lung. Lipsa cronică de calificare a tinerilor romi ce încearcă să intre pe piaţa muncii îi determină să se îndrepte spre munci "inferioare" din perspectiva prestigiului social şi, implicit, a remuneraţiei, care nu le pot asigura un trai decent.
Pilonul european al drepturilor sociale, întărit prin obiectivul de politică O Europă mai socială specific CFM 2021-2027, statuează abordarea prioritară a drepturilor sociale prin sprijinirea calităţii locurilor de muncă*50), astfel încât să crească adresabilitatea măsurilor de incluziune activă, chiar la nivelul grupurilor vulnerabile dificil de plasat pe piaţa muncii formale.
*50) Manual de simplificări, 80 măsuri de simplificare în politica de coeziune 2021-2027
Capitalul social omogen din interiorul aceluiaşi grup de tip familial şi capitalul social intergrupal favorizează activităţile din sfera activităţilor economiei non-formale, antreprenoriat şi economie socială, dificultăţile principale întâmpinate fiind legate de diferenţele dintre mediul urban şi cel rural, respectiv accesul redus la pieţele de desfacere.
În comunităţile vulnerabile cu populaţie romă se resimte acut nevoia unor facilităţi acordate iniţiativelor antreprenoriale şi agenţilor economici care angajează minoritari romi, oferindu-le perspective de ridicare a nivelului de calificare, în special pentru femei şi tineri, dar şi pentru unele persoane vulnerabile, cum ar fi tinerii care părăsesc sistemul de protecţie a copilului sau din sistemul penitenciar.
4.2.1.5. Sănătate
În domeniul sănătăţii, principala problemă care trebuie abordată foarte serios este programul de asistenţă medicală comunitară derulat în comunităţile vulnerabile cu romi. Din analiza ANR a rezultat faptul că rolul mediatorului sanitar este foarte important la nivel comunitar, în procesul de prevenire a îmbolnăvirilor membrilor comunităţilor vulnerabile cu romi. Începând cu anul 2017 activitatea de asistenţă medicală comunitară este reglementată de următoarele acte normative: Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 18/2017 privind asistenţa medicală comunitară, aprobată prin Legea nr. 180/ 2017 şi completată prin Legea nr. 119/ 2019 şi de Hotărârea Guvernului nr. 324/2019 pentru aprobarea Normelor metodologice privind organizarea, funcţionarea şi finanţarea activităţii de asistenţă medicală comunitară, prin care îşi implementează activitatea furnizorii de servicii de

asistenţă medicală comunitară (medic, asistent medical comunitar, moaşă şi mediator sanitar). Serviciile de asistentă medicală comunitară se acordă tuturor grupurilor vulnerabile din punct de vedere medico-socio-economico-educaţional indiferent de etnie şi indiferent de statutul de asigurat sau neasigurat al beneficiarilor. Problemele identificate anterior au fost abordate de noua legislaţie şi au ţinut cont de atribuţiile mediatorului sanitar şi al asistentului medical comunitar, Unităţile Administrativ Teritoriale (UAT) putând fi sancţionate pentru nerespectarea legislaţiei specifice. Existenţa postului de mediator sanitar în comunităţile cu populaţie semnificativă de romi este de o importanţă deosebită şi acesta poate fi ocupat de persoane din comunitate cu curs ANC în ocupaţia mediator sanitar. Din acest motiv autorităţile centrale, judeţene şi locale trebuie să facă toate eforturile să se asigure de formarea cadrelor necesare şi de prezenţa acestui post în schema de personal la nivelul UAT. În cazul comunităţilor vulnerabile de romi, autorităţile locale pot conlucra cu organizaţii neguvernamentale şi cu reprezentanţi locali din comunitate pentru soluţionarea problemelor socio- sanitare din respectivele comunităţi; Ministerul Sănătăţii asigură coordonarea tehnică şi metodologică, monitorizarea, evaluarea şi controlul activităţii reţelei de asistenţă medicală comunitară, direct şi prin intermediul direcţiilor de sănătate publică judeţene şi a municipiului Bucureşti. DSP coordonează tehnic şi metodologic, monitorizează, evaluează şi controlează activitatea de asistenţă medicală comunitară la nivel judeţean şi monitorizează introducerea lunară a datelor activităţii de asistenţă medicală comunitară şi se asigură de crearea de proceduri şi metodologii proprii, pentru furnizarea datelor dezagregate după etnie, pe baza raportărilor mediatorilor sanitari, la nivel naţional, cu respectarea reglementărilor de protecţie a datelor personale şi asigurarea netrasabilităţii identităţii pacienţilor.

Totodată, problemele existente la nivelul implementării prevederilor legislaţiei specifice, O.U.G. nr. 18/2017 şi H. G. nr. 324/2019 amintite anterior, cauzate de lipsa resursei umane şi a lipsei actelor (metodologii, standarde, ghiduri, protocoale) subsecvente legislaţiei de reglementare a organizării, funcţionării, finanţării activităţii de asistenţă medicală comunitară rămân provocări care împiedică furnizarea eficace a serviciilor de sănătate la nivelul comunităţii.

O altă problemă identificată în domeniul sănătăţii romilor o constituie necesitatea de a reduce decalajul în privinţa stării de sănătate dintre romi şi restul populaţiei, prin includerea acestora în programele şi intervenţiile naţionale în domeniul sănătăţii publice gestionate de Ministerul Sănătăţii şi Casa Naţională de Asigurări de Sănătate.

Femeile şi fetele rome întâmpină adesea prejudecăţi rasiale sau de gen, în ceea ce priveşte accesul la sănătate şi alte servicii publice. Totodată lipsesc serviciile direcţionate pentru femeile şi fetele cu dizabilităţi şi alte grupuri de femei şi fete aflate în situaţii vulnerabile.

4.2.2. Asigurarea şi garantarea dreptului la identitate

Studiile şi cercetările în domeniu menţionează faptul ca mulţi dintre romi au o stimă de sine etnică scăzută cauzată de stigmatizarea socială internalizată, precum şi de procesele de asimilare forţată prin care au trecut membrii comunităţilor cu romi din România. Privarea individului de drepturi şi de accesul la resurse de dezvoltare socială conduce la pierderea demnităţii etnice şi la instalarea auto-culpabilizării şi a ruşinii de sine etnice, precum şi discriminarea sistemică la care romii sunt supuşi în societate. Stima de sine etnică a romilor poate creşte prin extinderea învăţării limbii, istoriei şi culturii români în şcoală, inclusiv, acolo unde condiţiile le permit - comunităţi de romi vorbitoare de limbă români, opţiunea părinţilor romi de a studia limba maternă, existenţa sau încadrarea de cadre didactice rome calificate, existenţa sau publicarea de manuale şcolare în limba români etc. -, printr-un învăţământ bilingv sau monolingv în limba români.

Limba români este caracterizată printr-o diversitate de dialecte/graiuri, romii aflându- se în prezent în procesul de promovare a limbii prin sistemul oficial de învăţământ. Cultura tradiţională romă are caracter preponderent oral, astfel încât principala problemă cu care se confruntă demersurile de promovare a limbii români în sistemul de învăţământ bilingv este lipsa literaturii scrise în limba români, manualele apelând, din păcate, la texte didactice traduse din română sau alte limbi. Un alt element ignorat în prezent, dar care poate influenţa în mod semnificativ promovarea identităţii etno-culturale a romilor, este cunoaşterea de către societatea în ansamblu a contribuţiei pe care au adus-o romii la dezvoltarea societăţii româneşti şi a patrimoniului cultural european, având ca rezultat, pe de o parte, reducerea percepţiilor negative faţă de minoritatea romă şi, pe de alta, creşterea stimei de sine în rândul minoritarilor romi.*51)

*51) Vezi proiectul "Promovarea personalităţilor rome în spaţiul public" (www.ikultura.ro) şi broşura "Romi pentru România" realizate de Centrul Naţional de Cultură a Romilor-Romano Kher

Totodată, lipsa instituţiilor de reprezentare culturală - esenţiale pentru promovarea culturii rome - reprezintă o altă problemă care împiedică afirmarea şi reconstrucţia identităţii romilor.

O a doua direcţie de acţiune vizează dezvoltarea unei culturi instituţionale care să ţină seama de principiile non-discriminării şi egalităţii de şanse între femei şi bărbaţi, precum şi educarea societăţii la toate nivelurile - nu doar în sistemul educaţional, ci şi la nivelul discursului public, inclusiv mijloacele mass media - cu privire la aceste principii.

În materie de anti-discriminare şi combaterea atitudinilor anti-rome, provocările majore persistă în ceea ce priveşte cunoaşterea de către publicul larg a legislaţiei care îi protejează pe indivizi sau colectivităţi împotriva discriminării, îndeosebi referitor la lipsa de informare cu privire la căile de atac existente şi revendicarea drepturilor fundamentale.

Atitudinile anti-rome sunt vizibile în spaţiul public, în toate sferele vieţii cotidiene, fapt reliefat şi de recentele rapoarte*52) ale societăţii civile, care recomandă autorităţilor competente să ia măsuri pentru abordarea discriminării multiple, intersecţionale. De asemenea, se recomandă sporirea abordărilor disuasive ale sancţiunilor aplicate în cazuri de discriminare şi să se dezvolte programe naţionale de formare pentru prevenirea şi combaterea discriminării pentru reprezentanţii instituţiilor publice, precum şi combaterea rasismului instituţional şi atitudinilor antirome existente în societate.

*52) Raportul societăţii civile de monitorizare a implementării strategiei naţionale de integrare a romilor în România. Focalizare pe precondiţii structural şi orizonatale pentru implementarea cu succes a strategiei. https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/.../format-PDF

5. Obiectivele Strategiei

Strategia Guvernului privind incluziunea cetăţenilor români aparţinând minorităţii rome pentru perioada 2022-2027 porneşte de la următoarele premise:

a) Incluziunea socio-economică a cetăţenilor aparţinând etniei rome este un proces necesar nu doar pentru a asigura justiţia şi protecţia socială, ci şi pentru a valorifica, sprijini şi dezvolta potenţialul capitalului uman specific;

b) Măsurile de intervenţie trebuie să aibă caracter integrat, multidisciplinar şi adaptat, care să ţină seama de diferenţele existente în rândul comunităţii, respectiv, de aspectele de intersecţionalitate şi de particularităţile persoanelor vulnerabilitate;

c) Asigurarea parteneriatului cu societatea civilă în toate etapele de implementare, monitorizare, evaluare, revizuire şi actualizare ale Strategiei.

Pornind de la aceste considerente şi pe baza lecţiilor învăţate din perioada anterioară, Strategia urmăreşte realizarea următorului Obiectiv General. Creşterea calităţii vieţii cetăţenilor români aparţinând minorităţii rome, fundamentată pe cetăţenie activă, incluziune socioeconomică şi valorizarea patrimoniului cultural rom

Acesta este susţinut de următoarele şase obiective specifice:

1. Îmbunătăţirea condiţiilor de locuire a membrilor comunităţilor vulnerabile cu romi

2. Asigurarea accesului cetăţenilor români de etnie romă la un sistem de educaţie incluzivă de calitate

3. Creşterea gradului de ocupare a romilor în concordanţă cu cerinţele pieţei în sensul evoluţiei profesionale a acestora

4. Îmbunătăţirea stării de sănătate a membrilor comunităţilor vulnerabile cu romi

5. Susţinerea cercetării, conservării şi promovării patrimoniului cultural rom şi a identităţii culturale rome

6. Combaterea discriminării, a discursului şi atitudinilor antirome generatoare de discurs incitator la ură sau infracţiuni motivate de ură

Obiectivele specifice sunt susţinute de următoarele obiective orizontale:

● Îmbunătăţirea cadrului legislativ şi normativ existent în domeniile de acţiune propuse în Strategie.

● Asigurarea unui flux financiar sustenabil măsurilor de incluziune a romilor în vederea implementării planurilor locale de incluziune socială, precum şi a măsurilor specifice de incluziune a grupurilor vulnerabile prevăzute în strategiile naţionale sectoriale.

● Corelarea măsurilor şi priorităţilor Strategiei cu măsurile propuse pentru atingerea obiectivelor specifice în toate Strategiile sectoriale, respectiv în Programele de Interes Naţional (PIN) existente.

6. Programe - direcţii de acţiune

Programele şi direcţiile de acţiune care vor sprijini atingerea obiectivelor şi implementarea strategiei se regăsesc în planurile de acţiune corespunzătoare celor şase obiective specifice (anexele 1-6 la prezenta Strategie).

Se va urmări asigurarea concordanţei măsurilor adoptate în Strategie cu programele incluse în planurile strategice instituţionale ale instituţiilor cu responsabilităţi în implementarea prezentei Strategii.

7. Indicatori

Indicatorii de bază pe baza cărora se va măsura evoluţia implementării strategiei se regăsesc în planurile de acţiune corespunzătoare celor şase obiective specifice (anexele 1-6 la prezenta Strategie). Instituţiile cu responsabilităţi în implementarea măsurilor din Strategie vor avea în vedere evidenţierea indicatorilor naţionali de dezvoltare durabilă din aria de competenţe, în măsura în care indicatorii asociaţi măsurilor din prezenta Strategie se subsumează indicatorilor de dezvoltare durabilă identificaţi.

8. Rezultate aşteptate

Prezenta Strategie îşi orientează intervenţiile astfel încât să contribuie la ruperea lanţului vicios descris în capitolele 4.1 şi 4.2. Astfel, în urma implementării Strategiei sunt aşteptate următoarele schimbări în privinţa principalelor politici sectoriale:

Domeniu	Rezultate aşteptate la nivel de comunităţi	Rezultate aşteptate la nivel de persoane/familii

Locuire	- creşterea progresivă a calităţii condiţiilor de locuit.	- condiţii decente de locuire, cu spaţii adecvate pentru socializare, învăţare şi joacă; - calitate a vieţii crescută.
Infrastructură	- scăderea constantă a numărului de comunităţi izolate, care nu au acces utilităţi; - alocări financiare constante în întreţinerea infrastructurii şi demararea de investiţii noi; - sporirea coeziunii comunitare şi diminuarea atitudinilor şi comportamentelor de marginalizare şi stigmatizare.	- accesul facil la utilităţile de bază; - creşterea calităţii vieţii; - dezvoltarea spiritului de responsabilitate.
Educaţie	- accesul la educaţie de calitate şi inclusivă; - reducerea abandonului şcolar; - participarea activă în cadrul programelor de educaţie continuă a tuturor categoriilor de vârstă.	- dobândirea unui portofoliu durabil al competenţelor de bază, inclusiv a celor digitale; - diversificarea oportunităţilor profesionale.
Ocupare	- rata ridicată de inserţie pe piaţa muncii; - cadru accesibil de evoluţie prin dobândire de competenţe profesionale, respectiv mobilitate profesională	- oportunităţi facile de angajare şi menţinere la locul de muncă; - venituri suficiente pentru acoperirea costurilor pentru utilităţi şi întreţinere a locuinţei; - adoptarea unui comportament de economisire a veniturilor acumulate.
Sănătate	- accesul facil la servicii medicale de calitate, mai ales la servicii preventive şi curative de bază; - creşterea constantă a stării de sănătate la nivel de comunităţi.	- scăderea constantă a incidenţei îmbolnăvirilor asociate modelelor de mortalitate şi morbiditate prevalente în populaţia de etnie romă.

Având în vedere schimbările enumerate mai sus, în anexe sunt detaliate direcţiile de acţiune, măsurile, rezultatele aşteptate, buget alocat, corelarea cu Strategii sectoriale corespunzătoare, instituţii responsabile, precum şi setul de indicatori aferenţi: valori de bază, obiective de etapă şi ţinte.

La nivelul autorităţilor judeţene şi locale, măsurile de implementare ale prezentei Strategii, aferente perioadei 2022-2027, vor fi detaliate şi adaptate condiţiilor specifice, concretizate în planuri de acţiune judeţene şi locale, care vor ţine seama de corelarea integrată între domeniile de intervenţie, astfel încât să răspundă nevoilor atât ale comunităţii, cât şi ale fiecărei familii ce face parte din aceasta.

9. Implementare, monitorizarea şi evaluarea

9.1. Instituţii responsabile

Implementarea Strategiei se bazează pe partajarea responsabilităţilor instituţionale, după cum urmează:

– la nivel local, unde autorităţile care implementează Strategia sunt primarul şi Consiliul Local.

– la nivel judeţean, unde autorităţile implicate în implementarea Strategiei sunt Consiliile Judeţene, precum şi serviciile publice deconcentrate şi descentralizate (învăţământ, sănătate, muncă, ordine publică, protecţia copilului etc.), cu sprijin metodologic din partea Birourilor Judeţene pentru Romi de la nivelul Instituţiilor Prefectului;

– la nivel central, unde instituţiile responsabile cu implementarea Strategiei sunt ministerele, agenţiile şi autorităţile membre ale Comitetului Interministerial pentru Implementarea, Monitorizarea şi Evaluarea Strategiei (CIIMES), cu asistenţă metodologică de specialitate din partea Agenţiei Naţionale pentru Romi;

9.2. Instituţii responsabile. Mecanismul de implementare

9.2.1. Coordonarea implementării Strategiei

Mecanismul de implementare, monitorizare şi evaluare a Strategiei este coordonat de la nivel central de Comitetul Interministerial pentru Implementarea, Monitorizarea şi Evaluarea Strategiei, numit prin Decizie a Prim-Ministrului Guvernului şi co- prezidat de un reprezentant al aparatului de lucru al Prim-Ministrului şi Preşedintele Agenţiei Naţionale pentru Romi.

CIIMES este compus din reprezentanţi, la nivel de secretar de stat ai ANR şi ai tuturor ministerelor de linie şi instituţiilor centrale cu responsabilităţi în ceea ce priveşte procesul de incluziune a cetăţenilor români aparţinând minorităţii rome. CIIMES se reuneşte semestrial şi Preşedintele prezintă, în şedinţa de Guvern, un raport privind progresele înregistrate în implementarea Strategiei. Între reuniuni, funcţionarea CIIMES este asigurată de secretariatul tehnic, format din ANR şi reprezentantul desemnat al aparatului de lucru al Prim-Ministrului.

CIIMES este alcătuit din reprezentanţii următoarelor instituţii centrale, în funcţie de gradul de implicare în procesul de incluziune a romilor:

1. Instituţiile administraţiei publice centrale cu atribuţii în monitorizarea şi evaluarea Strategiei sunt: Secretariatul General al Guvernului (SGG), Agenţia Naţională pentru Romi (ANR), Ministerul Finanţelor (MF), Ministerul Investiţiilor şi Proiectelor Europene prin Punctul Naţional de Contact pentru Romi (MIPE-PNCR).

2. Instituţiile administraţiei publice centrale cu atribuţii în implementarea şi monitorizarea Strategiei sunt: Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice şi Administraţiei (MDLPA), Ministerul Afacerilor Interne (MAI), Ministerul Muncii şi Solidarităţii Sociale (MMSS), Ministerul Antreprenoriatului şi Turismului (MAT), Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale (MADR), Ministerul Sănătăţii (MS), Ministerul Educaţiei (MEdu), Ministerul Culturii (MC), Ministerul Familiei, Tineretului şi Egalităţii de Şanse (MFTES), Departamentul pentru Relaţii Interetnice (DRI), Consiliul Naţional pentru Combaterea Discriminării (CNCD).

3. Alături de acestea, mai au atribuţii în implementarea prezentei Strategii: Agenţia Naţională de Ocupare a Forţei de Muncă (ANOFM), Agenţia Naţională pentru Egalitate de Şanse între Femei şi Bărbaţi (ANES), Autoritatea

Naţională pentru Protecţia Drepturilor Copilului şi Adopţii (ANPDCA), Agenţia Naţională de Cadastru şi Publicitate Imobiliară (ANCPI), Autoritatea Naţională pentru Calificări (ANC), Avocatul Poporului (AP), Ministerul Public (MP), Casa Naţională de Pensii Publice (CNPP), Administraţia Naţională a Penitenciarelor (ANP), Inspectoratul General al Poliţiei Române (IGPR), Inspectoratul General al Jandarmeriei Române (IGJR), Centrul Naţional de Cultură a Romilor "Romano-Kher" (CNCR-RK) şi Agenţia Naţională pentru Romi (ANR).

4. În funcţie de atribuţiile specifice sau în funcţie de context, Ministerul Afacerilor Externe (MAE) şi Ministerul Justiţiei (Mj), vor fi informate, respectiv consultate, în ceea ce priveşte procesul de implementare, monitorizare şi evaluare a Strategiei, precum şi cu privire la procesul de raportare către Guvern şi către partenerii externi asupra progreselor înregistrate în aplicarea acesteia. În plus, MAE va participa în calitate de observator la reuniunile CIIMES.

Activităţile CIIMES se desfăşoară prin intermediul Grupurilor de Lucru Tematice (GLT), formate din instituţiile centrale direct implicate în diversele aspecte ale procesului de incluziune a romilor, pentru a se putea asigura o abordare integrată a problematicii specifice populaţiei rome.

În prima sa întrunire, CIIMES îşi va adopta Regulamentul de Organizare şi Funcţionare, precum şi componenţa următoarelor GLT:

1. Grupul de Lucru pentru Dreptul la Locuire
2. Grupul de Lucru pentru Dreptul la Educaţie şi Identitate Culturală
3. Grupul de Lucru pentru Dreptul la Sănătate
4. Grupul de Lucru pentru Drepturile Copilului
5. Grupul de Lucru pentru Antreprenoriat şi Locuri de Muncă
6. Grupul de Lucru pentru Mobilitate Intracomunitară
7. Grupul de Lucru pentru Combaterea Discriminării
8. Grupul de Lucru pentru Promovarea Modificărilor Legislative

9.2.2. Implementarea Strategiei la nivel Local

La nivel local, implementarea măsurilor din Strategie este asigurată de Primar, în calitate de autoritate executivă, şi de Consiliul Local, în calitate de autoritate deliberativă la nivel local, ambele având ca atribuţii asigurarea respectării drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale cetăţenilor şi punerea în aplicare a legislaţiei în vigoare.

Prin aparatul de specialitate al primarului, serviciile specializate ale Primăriei, cu contribuţia Expertului local pentru romi, a mediatorilor şcolari, mediatorilor sanitari şi altor resurse umane rome, se vor implementa următoarele activităţi:

a. Identificarea nevoilor membrilor comunităţilor vulnerabile cu romi,

b. Realizarea şi implementarea unui Plan de acţiune locală pentru incluziunea comunităţilor de romi, care să cuprindă măsuri integrate în vederea reducerii excluziunii sociale a acestei categorii de populaţie şi a depăşirii situaţiei de vulnerabilitate.

c. Alocarea de resurse financiare de la bugetul local şi atragerea de resurse financiare extrabugetare în vederea implementării unor programe/proiecte în beneficiul comunităţilor vulnerabile cu romi, înfiinţarea şi gestionarea activităţii membrilor Grupului de iniţiativă locală.

d. Elaborarea de proiecte de dezvoltare locală a comunităţilor de romi în colaborare cu O.N.G.-uri şi alţi actori de la nivel local, judeţean, regional sau naţional.

e. Transmiterea planului local de acţiune către Instituţia Prefectului - BJR, în vederea introducerii acestuia în planul judeţean de măsuri.

f. Monitorizarea implementării măsurilor din planul local de acţiune şi formularea de propuneri în vederea îmbunătăţirii acestora.

g. Întocmirea rapoartelor periodice de monitorizare a progresului înregistrat în implementarea planului de acţiune locală şi raportarea lor către BJR şi ANR.

Pentru coordonarea la nivel local a acţiunilor pentru incluziunea romilor este recomandat ca la nivelul primăriilor din localităţi cu un număr semnificat de romi - autodeclaraţi sau recenzaţi oficial, sau pe baza evidenţelor organizaţiilor reprezentative ale romilor sau ale altor resurse umane pentru romi prezente în şi recunoscute de comunitate - să fie angajat un Expert local pentru problemele romilor. Rolul şi importanţa expertului local pentru problemele romilor sunt menţionate în Anexa 7 Cadrul instituţional de implementare a Strategiei. Expertul local pentru problemele romilor este angajat al primăriei, lucrând în cadrul unor echipe multidisciplinare, care asigură servicii de susţinere specializate pentru comunităţile de romi. Se facilitează, astfel, accesul la serviciile publice oferite de Primărie ori de câte ori este solicitat, îndeosebi în facilitarea folosirii limbii minorităţii rome în raporturile cu autoritatea, potrivit prevederilor Constituţiei, a Codului Administrativ şi ale tratatelor internaţionale la care România este parte. De asemenea, pentru o bună implementare a activităţilor din plan local în cadrul APL în care se înregistrează un număr semnificativ de romi se impune angajarea de lucrători comunitari romi (mediatori sanitari, mediatori şcolari, consilieri în aparatul de specialitate al primarului etc.).

În procesul de planificare, implementare, monitorizare şi raportare a Planurilor locale de incluziune a comunităţilor de romi vulnerabile, Expertul local pentru romi, împreună cu echipa multidisciplinară din aparatul de specialitate al primarului va beneficia de asistenţă metodologică din partea BJR şi al ANR.
Primăriile vor înainta Planul de acţiune locală pentru incluziunea comunităţilor de romi spre analiză şi adoptare prin Hotărâre a Consiliilor Locale, inclusiv alocarea de resurse financiare de la bugetul local pentru implementarea măsurilor stipulate în acest plan.
Grupul de Lucru Local (GLL) şi Grupul de Iniţiativă locală (GIL)
Grupul de lucru local este format din expertul local pentru romi, reprezentanţi ai instituţiilor publice locale, membri ai consiliului local, inclusiv consilieri aleşi aparţinând minorităţii rome, membri ai organizaţiilor neguvernamentale şi un delegat al comunităţii locale a cetăţenilor români aparţinând minorităţii rome din cadrul GIL.
GLL este structura de consultare locală pentru realizarea şi implementarea Planului de acţiune locală pentru incluziunea comunităţilor de romi precum şi pentru monitorizarea periodică a acestuia, şi va fi înfiinţat prin hotărâre a Consiliului Local. Grupul de Iniţiativă Locală este format din cetăţeni de etnie romă aparţinând grupurilor vulnerabile, la nivelul unui sat/cartier, comunitate de romi.
Principalele funcţii ale GIL sunt de identificare a nevoilor comunităţii de romi specifice şi de identificare a soluţiilor şi facilitare a implementării acestora, precum şi de consultare asupra măsurilor care sunt necesare pentru incluziunea unei comunităţi şi reducerea stării de vulnerabilitate. La nivelul unui UAT pot fi formate unul sau mai multe GIL, în funcţie de numărul comunităţilor de romi şi de cât de compacte sunt acestea.
Experţii locali pentru romi au un rol esenţial în procesul de facilitare comunitară şi organizează, la nivel local, Grupul de iniţiativă locală (GIL) şi Grupul de lucru local (GLL).

9.2.3. Implementarea Strategiei la nivel Judeţean

Autorităţile care implementează Strategia la nivel judeţean sunt:

1. Instituţia Prefectului, prin Birourile Judeţene pentru Romi (BJR - structură aflate subordinea prefectului şi care beneficiază de asistenţă tehnică şi metodologică a Agenţiei Naţionale pentru Romi;
2. Instituţii deconcentrate şi descentralizate de specialitate ale administraţiei publice.

La nivelul Instituţiei Prefectului sunt organizate Birourile Judeţene pentru Romi, structuri formate din minim 3 experţi/funcţionari din aparatul de execuţie şi/sau conducere, dintre care minim unul dintre experţi aparţine minorităţii rome, cunoaşte particularităţile sociale şi culturale ale comunităţilor cu romi de la nivel judeţean şi este cunoscător al limbii români. În cazul în care nu există un astfel de post în organigramă, acesta se va crea special, după ce actul normativ va fi publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I. Apartenenţa etnică a expertului sau experţilor romi în cadrul Biroului Judeţean pentru Romi vine să consolideze dimensiunea participării reale a romilor în structurile administraţiei publice, o recomandare*53) a Consiliului Uniunii Europene asumate şi de România (2021/C 93/01).
*53) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021H0319(01)
&aid=1640184466697&from=RQ
Principalele responsabilităţi ale Instituţiei Prefectului, prin BJR, sunt organizarea, planificarea, coordonarea şi monitorizarea activităţilor desfăşurate la nivel judeţean de către serviciile deconcentrate ale ministerelor de resort şi partenerii sociali pentru îndeplinirea obiectivelor şi sarcinilor din Strategie.
Instituţiile Prefectului, prin Birourile Judeţene pentru Romi, îndeplinesc următoarele atribuţii cadru:

a. Elaborarea planului judeţean de măsuri privind incluziunea cetăţenilor români aparţinând minorităţii rome, prin armonizarea principalelor nevoi identificate prin procesul de facilitare comunitară sau identificate de către autorităţile administraţiei publice locale, cu măsurile prevăzute în Strategie;

b. Monitorizarea implementării măsurilor din aria de activitate a autorităţilor administraţiei publice locale şi a serviciilor deconcentrate ale ministerelor de resort pentru îndeplinirea indicatorilor, a obiectivelor şi măsurilor din Strategie;

c. Sprijinirea implementării măsurilor stabilite în planurile judeţene prin acordarea de consultanţă reprezentanţilor serviciilor deconcentrate şi prin facilitarea accesului acestora în cadrul comunităţilor de cetăţeni români aparţinând minorităţii rome;

d. Coordonarea tehnică a resursei umane care activează la nivel local/comunitar în procesul de identificare a nevoilor locale, realizarea planurilor locale de acţiune, monitorizarea şi evaluarea măsurilor din planurile locale de acţiune;

e. Întocmirea rapoartelor periodice de progres referitoare la implementarea planului judeţean de măsuri privind incluziunea cetăţenilor români aparţinând minorităţii rome şi, după adoptarea acestora în Grupul de Lucru Mixt, înaintarea către prefect şi ANR;

f. Organizarea periodică a întâlnirilor Grupului de Lucru Mixt, înfiinţat la nivel judeţean, BjR va solicita permanent date şi va fi în strânsă legătură cu UAT-urile şi organizaţiile romilor, pentru a avea o bună cunoaştere a particularităţilor şi problemelor comunităţilor cu romi de la nivel judeţean.

De asemenea, intervine atât în cadrul instituţional, cât şi în comunitate, la nivelul asigurării relaţiei cu diverse servicii specializate: educaţionale, locative, de sănătate, de igienă, medicale, de asistenţă socială etc.
BJR va oferi asistenţă metodologică de specialitate experţilor locali pentru romi de la nivelul UAT în procesul de elaborare a instrumentelor de lucru (metodologii studii/cercetări, metodologii monitorizare şi evaluare, metodologii de planificare strategică la nivel local ş.a.).
Instituţii deconcentrate şi descentralizate de specialitate
Fiecare din instituţiile descentralizate şi deconcentrate de specialitate din domeniile de intervenţie ale prezentei strategii la nivel judeţean va elabora un Plan judeţean sectorial de intervenţie pentru implementarea Strategiei. Planul va avea la bază măsurile propuse în prezenta Strategie, adaptate la specificul şi nevoile comunităţilor de romi din fiecare judeţ. Pentru ca planurile judeţene sectoriale să poată fi implementate practic, acestea vor fi bugetate şi cuprinse în bugetul anual de către fiecare instituţie.
Grupul de Lucru Mixt (GLM) este înfiinţat la nivel judeţean, cu parteneri ai Instituţiei Prefectului, Biroul Judeţean pentru Romi, serviciile publice deconcentrate ale ministerelor precum şi cu autorităţile administraţiei publice judeţene/locale şi ai organizaţiilor neguvernamentale care se ocupă de problemele minorităţii romilor. Întâlnirile Grupului de Lucru Mixt vor fi organizate de Instituţia Prefectului, prin Biroul Judeţean pentru Romi.
În cadrul şedinţelor de lucru fiecare din serviciile publice deconcentrate vor prezenta Planul judeţean sectorial de intervenţie pentru implementarea Strategiei pentru perioada 2022 - 2027. De asemenea, în cadrul şedinţelor GLM vor fi prezentate Planurile de acţiune locală pentru incluziunea comunităţilor de romi realizate de către UAT-urile în care se află comunităţi de romi vulnerabile. Planurile judeţene sectoriale de intervenţie, realizate de către instituţiile deconcentrate şi descentralizate, împreună cu Planurile de acţiune locală vor fi fuzionate, pentru a fi realizat Planul judeţean de măsuri privind incluziunea cetăţenilor români aparţinând minorităţii rome.
9.2.4. Implementare la nivel Central
Sarcina implementării şi monitorizării, inclusiv a bugetării Strategiei revine în principal ministerelor de linie, direct sau prin intermediul serviciilor publice deconcentrate specifice, cu observaţia că este necesară implicarea matură şi coordonată a ministerelor şi structurilor guvernamentale, separat sau, pe cât posibil, integrat în cadrul GLT-urilor din care fac parte. În acest scop, ministerele şi structurile guvernamentale responsabile îşi previzionează bugetul necesar implementării măsurilor asumate pentru fiecare etapă de implementare a Strategiei din bugetul de stat, completând necesarul financiar cu venituri proprii, în principal din fondurile europene disponibile.
La nivelul fiecărui minister cu sarcini în implementarea Strategiei, se înfiinţează, prin ordin de ministru, o Comisie Ministerială pentru Romi (CMR), din care fac parte specialişti din cadrul direcţiilor sau serviciilor de specialitate ale ministerului, cu atribuţii trasate prin ordin de ministru, pentru monitorizarea implementării măsurilor sectoriale aflate în responsabilitate instituţională, sub coordonarea secretarului de stat membru în CIIMES. CMR se întruneşte ori de câte ori este nevoie, dar cel puţin o dată pe trimestru. La nivelul fiecărui minister se desemnează o structură cu rol administrativ în monitorizarea şi evaluarea Strategiei.
CMR are obligaţia de a argumenta şi susţine ordonarea priorităţilor de finanţare a proiectelor şi programelor ce au legătură explicită ori implicită cu incluziunea romilor, precum şi de a monitoriza modul de implementare a acestora şi de asigurarea raportări periodice către secretarul de stat desemnat să participe în CIIMES.
Agenţia Naţională pentru Romi va oferi asistenţă de specialitate pe problematica specifică incluziunii romilor, în vederea monitorizării, evaluării şi implementării măsurilor din Strategie, în calitate de organ de specialitate al administraţiei publice centrale, aflată în subordinea Guvernului României.
Astfel, ANR are următoarele responsabilităţi privind colaborarea la nivel central:

a. Oferă asistenţă tehnică de specialitate specifică domeniului de activitate experţilor delegaţi de ministerele de resort cu atribuţii în domeniul incluziunii romilor;

b. Elaborează instrumente de lucru (metodologii, studii/cercetări, metodologii de monitorizare şi evaluare, metodologii de planificare strategică la nivel local/judeţean/naţional, ş.a) şi le înaintează membrilor Comitetului Interministerial de Monitorizare şi Evaluare a Strategiei, cât şi în cadrul Comisiilor Ministeriale sau Grupurilor de Lucru Tematice. ANR va face parte din fiecare GLT din CIIMES.

c. Realizează recomandări de politică publică pe domenii sectoriale bazate pe nevoile comunităţilor cu romi şi le înaintează ministerelor de resort.

d. Elaborează Rapoarte de monitorizare privind implementarea Strategiei, pe baza raportărilor transmise de CMR, la nivel central şi BJR la nivel local, pe care le transmite CIIMES spre avizare, apoi către Primul Ministru.

În relaţia cu Punctul de Contact pentru Romi din cadrul MIPE vor fi implementate următoarele acţiuni comune:

a. Realizarea de analize instituţionale anuale cu privire la capacitatea ANR şi PNCR din cadrul MIPE în procesul de formulare de recomandări de îmbunătăţire a cadrului de politici publice şi a celui instituţional pentru incluziunea socială a romilor

b. Implementarea unui program de formare/pregătire continuă a personalului ANR şi PNCR din cadrul MIPE în domeniul ciclului politicilor publice.

c. Organizarea de conferinţe tematice la nivel central/regional/judeţean care să contribuie la realizarea de recomandări de politici publice sectoriale pentru incluziunea romilor;

d. Elaborarea de rapoarte comune transmise către Guvernul României şi Comisia Europeană în vederea comunicării progresului implementării Strategiei sau aplicării de măsuri corective.

e. Coordonarea mandatelor în vederea participării în comun la conferinţe naţionale sau internaţionale cu subiect conex problematicii incluziunii romilor (Platforma Europeană pentru Incluziunea Romilor, sau în cadrul reuniunilor instituţiilor europene sau internaţionale);

Din punct de vedere al raportării, coordonarea între ANR şi PNCR-MIPE, în scopul complementarităţii activităţilor, se va concretiza astfel:

a. În plan intern, Rapoartele de progres/monitorizare privind implementarea Strategiei, vor fi elaborate de către ANR, pe baza informaţiilor din CMR, GLT şi BJR;

b. În plan extern, Stadiul de îndeplinire a condiţiei favorizante nr. 14, va fi raportat la cerere, de către PNCR-MIPE, ori de câte ori va fi nevoie, în conformitate cu reglementările procedurale stabilite la nivelul MIPE, pe baza Rapoartelor de progres/monitorizare furnizate de către ANR.

În relaţia cu Birourile Judeţene pentru Romi din cadrul Instituţiilor Prefectului, ANR are următoarele responsabilităţi:

a. Asigură asistenţă din punct de vedere metodologic activitatea experţilor din cadrul BJR în procesul de identificare a nevoilor membrilor comunităţilor locale cu romi, realizarea de planuri judeţene de masuri, implementarea planurilor judeţene de masuri, monitorizarea şi evaluarea rezultatelor obţinute.

b. Oferă asistenţă tehnică de specialitate specifică domeniului de activitate experţilor delegaţi de instituţiile deconcentrate în cadrul GLM cu atribuţii în domeniul incluziunii romilor.

c. Analizează rapoartele de progres întocmite de către Birourile Judeţene pentru Romi şi oferă asistenţă de specialitate.

d. Oferă asistenţă de specialitate experţilor GLM în procesul de elaborare a instrumentelor de lucru (metodologii studii/cercetări, metodologii de monitorizare şi evaluare, metodologii de planificare strategica la nivel local /judeţean, ş.a).

e. Oferă asistenţă de specialitate experţilor BJR în procesul de monitorizare şi evaluare a planurilor judeţene de măsuri.

În relaţia cu Consiliile Judeţene, ANR va iniţia propuneri de colaborare la nivelul Consiliilor Judeţene în vederea dezvoltării unor iniţiative la nivel judeţean în beneficiul membrilor comunităţilor vulnerabile cu romi şi va oferi asistenţă de specialitate Consiliilor Judeţene în procesul de realizare şi implementare a unor programe/proiecte /acţiuni care vin în sprijinul membrilor comunităţilor vulnerabile cu romi.

În relaţia cu administraţia publică locală (primării/consilii locale), ANR va iniţia propuneri de colaborare la nivelul Consiliilor Locale în vederea dezvoltării unor iniţiative la nivel local în beneficiul membrilor comunităţilor vulnerabile cu romi şi va oferi asistenţă de specialitate primăriilor în procesul de realizare şi implementare a unor programe /proiecte/acţiuni care vin în sprijinul membrilor comunităţilor vulnerabile cu romi.

La nivelul Agenţiei Naţionale pentru Romi funcţionează Consiliul Consultativ al ANR, ca organ de consultare, format din specialişti din sfera ONG-urilor rome şi pro-rome, tradiţionale şi netradiţionale, cu experienţă de intervenţie în comunităţile cu populaţie romă.

10. Procedurile de monitorizare şi evaluare a implementării strategiei. Raportarea stadiilor de implementare

Prezenta Strategie, aferentă perioadei 2022-2027 se concentrează pe intervenţiile la nivel local, cele care ţin seama de specificul condiţiilor locale, dar evaluarea rezultatelor se efectuează la nivel naţional, cu evidenţierea exemplelor de bună practică.

10.1. Monitorizarea Strategiei

Mecanismul de monitorizare a Strategiei este fundamentat în mod prioritar pe obţinerea de evidenţe credibile, în baza unor metode robuste de colectare şi prelucrare a datelor, care să fundamenteze evaluările periodice, respectiv rapoartele de progres, de îndeplinire a condiţiei favorizante nr. 14 pentru obiectivele specifice care au tangenţă cu operaţiunile care vizează măsuri de incluziune a romilor.

Monitorizarea Strategiei se va realiza pe baza unui plan de monitorizare. Planul de monitorizare va fi elaborat de ANR, prin colaborare cu ministerele cu atribuţii în implementarea Strategiei şi va fi supus aprobării de către CIIMES în cadrul primei reuniuni.

La nivel judeţean, monitorizarea implementării Strategiei se va realiza prin intermediul Grupului de Lucru Mixt, constituit prin ordin al prefectului. GLM se va întruni lunar şi va furniza BJR din cadrul Instituţiei Prefectului informaţiile referitoare la stadiul de implementare a Strategiei, pe fiecare domeniu de intervenţie.

Raportările la nivel judeţean se vor transmite către ANR, conform Planului de Monitorizare.

La nivel central, Comisiile Ministeriale pentru Romi centralizează periodic informaţiile furnizate de serviciile publice deconcentrate pentru domeniul respectiv şi au obligaţia de a transmite, anual, către ANR şi GLT-urile din care face parte instituţia, informaţii referitoare la dinamica (progres/regres) rezultată din monitorizarea implementării Strategiei, pentru aria specifică de activitate.

Monitorizare şi raportare

GLT-urile colectează informaţiile furnizate de CMR-urile componente şi le furnizează, la cerere sau periodic (cel puţin anual) secretariatului tehnic al CIIMES.

Fiecare GLT îşi desemnează un raportor care trebuie să fie în măsură să prezinte în timp real stadiul de implementare a Strategiei în domeniul respectiv. GLT au întâlniri ori de câte ori este nevoie, dar cel puţin trimestrial, pentru a analiza informaţiile specifice fiecărui domeniu. În funcţie de nevoi, GLT pot prezenta CIIMES propuneri de modificări legislative necesare accelerării implementării Strategiei în domeniul respectiv.

GLT-urile vor urmări implementarea din planul de măsuri ale Strategiei, inclusiv din perspectiva finanţării acestora, şi vor face propuneri ministerelor de linie şi instituţiilor centrale pentru adaptarea resurselor financiare, atât în faza de întocmire a bugetului consolidat, cât şi cu ocazia rectificărilor bugetare, în funcţie de stadiul de realizare a respectivelor măsuri.

CIIMES aprobă rapoartele GLT pentru perioada anterioară şi, după caz, solicită acestora formularea de măsuri suplimentare pentru recuperarea eventualelor întârzieri. În funcţie de evoluţia implementării Strategiei şi de identificarea de noi priorităţi, secretariatul tehnic propune CIIMES constituirea de noi GLT.

ANR elaborează Rapoartele de progres anuale privind implementarea Strategiei, pe baza raportărilor transmise de CMR, la nivel central şi de BJR la nivel judeţean (UAT-uri, instituţii descentralizate şi CJ-uri), pe care le transmite CIIMES spre avizare, apoi către Primul Ministru. Rapoartele de progres vor include de asemenea informaţiile privind activitatea GLT-urilor.

Stadiul de îndeplinire a condiţiei favorizante nr. 14, va fi raportat la cerere, de către PNCR-MIPE, ori de câte ori va fi nevoie, în conformitate cu reglementările procedurale stabilite la nivelul MIPE, pe baza Rapoartelor de progres/monitorizare furnizate de către ANR.

10.2. Evaluarea Strategiei

Evaluarea Strategiei se va face pe baza indicatorilor asumaţi de instituţiile centrale, iar la nivel local cei raportaţi de UAT-uri către BJR şi, ulterior, către ANR.

Evaluarea progreselor în procesul de incluziune se face de CIIMES, pe baza Rapoartelor de progres elaborate de ANR, luând în considerare Rapoartele de stadiu furnizate de GLT-uri, informaţiile transmise de CMR şi BJR.

În vederea unei perspective obiective cu privire la stadiul implementării Strategiei se recomandă finanţarea evaluărilor externe intermediare şi finale.

În planurile de evaluare aferente programelor operaţionale pentru perioada programatică 2021-2027 MIPE va include ca temă orizontală, inclusiv întrebări de evaluare - după caz, contribuţia fondurilor europene la atingerea obiectivelor din Strategiei aferentă perioadei 2022-2027. De asemenea, MIPE (PNCR) va urmări să coopereze cu AM-urile relevante în vederea realizării unor evaluări ad-hoc focalizate pe subiecte specifice de incluziune a romilor. Aceste evaluări vor urmări evidenţierea aspectelor referitoare la eficacitatea, eficienţa, relevanţa, coerenţa şi valoarea adăugată a finanţărilor UE în îndeplinirea prevederilor Strategiei. Concluziile şi recomandările desprinse din evaluări vor sta la baza mecanismului de revizuire a Strategiei.

De asemenea, CIIMES poate solicita instituţiilor responsabile cu implementarea Strategiei realizarea unor evaluări tematice referitoare la implementarea măsurilor de incluziune a romilor în cadrul programelor publice naţionale. Rapoartele de evaluare vor fi prezentate public în baza principiilor de transparenţă. Strategiei, spre deosebire de strategiile precedente, va ţine seamă de percepţia publică, motiv pentru care se bazează pe deplină transparenţă şi, mai ales, pe contactul permanent cu societatea civilă. De aceea, MIPE, împreună cu ANR, vor derula analize ale rezultatelor desprinse din rapoartele de evaluare.

CIIMES va analiza cel puţin o dată pe an stadiul îndeplinirii recomandărilor desprinse din rapoartele de evaluare.

10.3. Raportarea stadiilor de implementare a Strategiei

Stadiul implementării Strategiei este raportat sistematic Comisiei Europene de către PNCR-MIPE, pe baza Rapoartelor de progres realizate de ANR, luând în considerare Rapoartele de stadiu furnizate de GLT-uri, informaţiile transmise de CMR şi BJR.

Stadiul de îndeplinire a condiţiei favorizante nr. 14, va fi raportat la cerere, de către PNCR-MIPE, ori de câte ori va fi nevoie, în conformitate cu reglementările procedurale stabilite la nivelul MIPE.

10.4. Revizuirea Strategiei aferentă perioadei 2022-2027

Strategia va fi supusă cel puţin unei revizuiri, la jumătatea perioadei de implementare. Însă, strategia şi implicit planul de acţiune pot fi revizuite ori de câte ori va fi nevoie. În urma proceselor de monitorizare, a situaţiilor de modificare a contextului politic sau în funcţie de apariţia unor informaţii noi relevante, referitoare la situaţia generală a populaţiei rome (de pildă, în urma Recensământului INS privind populaţia şi locuinţele din 2022), precum şi pe baza concluziilor şi recomandărilor extrase din evaluările întreprinse, GLT-urile vor analiza maniera în care Strategia necesită a fi revizuită.

În oricare dintre etapele de revizuire se va urmări consultarea factorilor interesaţi, precum şi a reprezentanţilor societăţii civile în vederea identificării soluţiilor potrivite şi acceptate de remediere a situaţiilor disfuncţionale sau de instituire a unor măsuri inovative relevante.

De asemenea, în procesele de revizuire a Strategiei se va ţine cont şi de recomandările Comisiei Europene, ale altor instituţii sau agenţii ale UE (cum ar fi Parlamentul European, Comitetul Economic şi Social European, Curtea de Conturi a Uniunii Europene, Agenţia pentru Drepturi Fundamentale a UE ş.a.), sau ale unor organizaţii internaţionale relevante (cum ar fi Consiliul Europei sau OSCE).

11. Implicaţii bugetare şi sursele de finanţare

În elaborarea ghidurilor solicitantului şi în procesul de implementare a programelor operaţionale, MIPE va avea posibilitatea de a evidenţia intervenţiile dedicate comunităţilor cu romi şi persoanelor vulnerabile de etnie romă, în cadrul intervenţiilor mai largi, care se adresează persoanelor vulnerabile, conform cu prevederile regulamentelor ce guvernează fondurile europene şi în acord cu specificul şi scopul fiecărui apel de finanţare. Astfel, fondurile europene vor fi alocate măsurilor din strategie în limita sumelor alocate şi cu respectarea prevederilor şi regulilor de eligibilitate aplicabile ale acestora.

De aceea, pentru perioada de referinţă, accentul se va concentra pe consolidarea cadrului de asigurare a fluxului financiar sustenabil măsurilor de incluziune a romilor în vederea implementării planurilor locale de incluziune socială, precum şi a măsurilor distincte de incluziune a romilor prevăzute în strategiile de dezvoltare locală.

Implicaţiile bugetare pentru perioada 2022-2027 vor rămâne în principiu la un nivel asemănător perioadei precedente. Cu toate acestea, se va urmări obţinerea unor rezultate sustenabile care să justifice respectivele alocări bugetare. De asemenea, mecanismul de monitorizare şi evaluare va avea menirea de a reliefa valorile bugetare agregate destinate măsurilor de incluziune a romilor.

12. Implicaţii asupra cadrului juridic

Deciziile privind revizuirea Strategiei vor fi fundamentate de GLT pentru Promovarea Modificărilor Legislative şi se vor concretiza în proiecte de acte normative emise de Guvern, după ce au fost adoptate de CIIMES.

De asemenea, GLT pentru Promovarea Modificărilor Legislative din cadrul CIIMES va urmări continuu stadiul de implementare a măsurilor din Strategie, identificând - în colaborare cu GLT-ul de specialitate - stadiile critice în care realizarea acestor măsuri este imperativ condiţionată de modificări ale cadrului juridic.

În aceste cazuri, GLT pentru Promovarea Modificărilor Legislative va formula propunerile adecvate şi le va înainta, după asumarea de către CIIMES, către SGG, sau, după caz, ministerelor responsabile, pentru iniţierea procedurii de modificare legislativă în domeniul respectiv.

În scopul atingerii obiectivului orizontal de asigurare a unui flux financiar sustenabil necesar implementării măsurilor prevăzute în planurile de acţiune locală de incluziune socială a romilor din cadrul strategiilor de dezvoltare locală, este necesară revizuirea Legii Finanţelor Publice Locale, în sensul prevederii explicite pentru ordonatorii de credite ai UAT-urilor, a prioritizării finanţării măsurilor cuprinse în prezenta Strategie.

13. ANEXE

Anexele 1-6, corespunzătoare obiectivelor strategice Obiectivelor Specifice OS1-OS6 şi Anexa 7 - Cadrul instituţional de implementare a Strategiei, fac parte integrantă din Strategia Guvernului României privind incluziunea cetăţenilor români aparţinând minorităţii rome pentru perioada 2022-2027:

Anexa 1 - Planul de măsuri aferent Obiectivului Specific 1 - Îmbunătăţirea condiţiilor de locuire a membrilor comunităţilor vulnerabile cu romi

Anexa 2 - Planul de măsuri aferent Obiectivului Specific 2 - Asigurarea accesului cetăţenilor români de etnie romă la un sistem de educaţie incluzivă de calitate

Anexa 3 - Planul de măsuri aferent Obiectivului Specific 3 - Creşterea gradului de ocupare a romilor în concordanţă cu cerinţele pieţei în sensul evoluţiei profesionale a acestora

Anexa 4 - Planul de măsuri aferent Obiectivului Specific 4 - Îmbunătăţirea stării de sănătate a membrilor comunităţilor vulnerabile cu romi

Anexa 5 - Planul de măsuri aferent Obiectivului Specific 5 - Susţinerea cercetării, conservării şi promovării patrimoniului cultural rom şi a identităţii culturale rome

Anexa 6 - Planul de măsuri aferent Obiectivului Specific 6 - Măsuri specifice: Combaterea discriminării, a discursului şi atitudinilor antirome generatoare de discurs incitator la ură sau infracţiuni motivate de ură

Anexa 7 - Cadrul instituţional de implementare a Strategiei

Anexa nr. 1

Planul de măsuri aferent Obiectivului Specific 1 - Îmbunătăţirea condiţiilor de locuire a membrilor comunităţilor vulnerabile cu romi

DIRECŢII DE ACŢIUNE	ACTIVITĂŢI / MĂSURI CONCRETE	REZULTATUL ACŢIUNII	INDICATORI	TERMEN	INSTITUŢII/ STRUCTURI RESPONSABILE INSTITUŢII/ STRUCTURI IMPLICATE	BUGET ESTIMAT (MII LEI) / SURSĂ FINANŢARE

1.1. Includere a comunităților de romi vulnerabile în programele naționale de locuințe sociale	1.1.1. Evaluarea, adaptarea si continuarea implementării programului național de construcție de locuințe sociale de care să beneficieze și membrii comunităților vulnerabile cu romi H.G. 1237/2008). Analiza rezultatelor programului și formularea de propuneri de continuare și îmbunătățire pentru perioada 2022-2027. Asigurarea de asistență tehnică pentru UAT-uri pentru accesarea programului menționat mai sus.	-Raport de analiză a rezultatelor programului - Creșterea numărului de locuințe de care beneficiază membrii comunităților vulnerabile cu romi. Locuințe sociale date în folosință către membrii comunităților vulnerabile cu romi.	-număr de rapoarte de evaluare - număr de propuneri de îmbunătățire a programului - Număr de locuințe sociale de care beneficiază membrii comunităților de romi Numărul de familii de romi care beneficiază de locuințe sociale, din care familii monoparentale (mame).	2027 Raportare semestrială la 30 iunie și 31 decembrie, începând din decembrie 2022	Responsabili: MDLPA/ANL /ANR - evaluare program și formulare propuneri UAT-uri - aplicare în cadrul programului Instituții/entități implicate: Instituțiile Prefectului/BJR ANR - coordonare cu MDLPA și monitorizare	Buget MDLPA/ANL Bugetele locale ale UAT-urilor
	1.1.2. Identificarea la nivelul UAT -urilor a nevoilor de asistență în vederea includerii comunităților de romi în programele naționale privind locuințele - UAT. Centralizarea nevoilor de asistență la nivelul fiecărui județ - BJR. MDLPA și MADR vor transmite semestrial către ANR informații privind oportunitățile de finanțare din programele naționale privind locuințele. ANR va transmite informațiile către UAT-uri prin Instituția Prefectului (BJR). Implementarea de proiecte locale de construcție de locuințe sociale de care sa beneficieze și membrii comunităților vulnerabile cu romi -UAT. MDLPA va transmite semestrial către ANR raportarea investițiilor pentru a fi corelate cu baza de date privind comunitățile de romi.	Situație actualizată centralizată privind nevoile de asistență pentru includerea în PIN Locuințe. Informații în timp real cu privire la oportunitățile de finanțare pentru includerea comunităților de romi vulnerabile în programele naționale de investiții privind locuințele. Proiecte locale de construcție de locuințe sociale de care să beneficieze și comunitățile de romi implementate de către UAT-uri. Informații actualizate privind comunitățile de romi care beneficiază de PIN Locuințe.	Număr de informări Numărul de comunități de romi care au fost incluse în Planurile de Dezvoltare Rurală în programele naționale, de investiții privind locuințele. Număr de raportări a investițiilor Bază de date completă	2027 Raportare semestrială la 30 iunie și 31 decembrie, începând din decembrie 2022	Responsabili: UAT-uri Instituțiile Prefectului/BJR MDLPA MADR ANR	Bugetul existent al instituțiilor implicate Fonduri europene (în limita sumelor alocate și cu respectarea prevederilor și regulilor de eligibilitate aplicabile)
	1.1.3. Identificarea de posibile finanțări pentru locuințe sociale, în funcție de Planurile de Dezvoltare locală realizate, din alte surse decât de la bugetul de stat (Consiliul Județean, fonduri europene, inclusiv prin mecanismul CLLD /DLRC, finanțări private, etc). Crearea cadrului legal pentru ca prin fondurile europene, inclusiv prin intermediul GAL- urilor finanțate prin LEADER - PNS 2021-2027 să poată fi identificată nevoia de locuințe sociale a comunității rome de la nivel local și	Membrii comunităților de romi vulnerabile beneficiază de locuințe sociale.	Numărul de locuințe sociale construite din alte surse decât de la bugetul de stat Numărul de UAT la nivelul cărora se va realiza această inițiativă.	2027 Raportare semestrială la 30 iunie și 31 decembrie, începând din decembrie 2022	Responsabili: UAT-uri Instituții/entități implicate: Instituțiile Prefectului/BJR Consilii Județene MADR ANR	Bugetele locale Bugetele Consiliilor Județene Fonduri europene (în limita sumelor alocate și cu respectarea prevederilor și regulilor de eligibilitate aplicabile)

	inclusă în strategiile de dezvoltare locală.					
1.2. Includere a comunităților de romi marginalizate în programele naționale de racordare a locuințelor la rețelele de utilități (energie electrică, apă și canalizare), o atenție deosebită fiind acordată asigurării accesului la apă potabilă.	1.2.1 Identificarea la nivelul UAT -urilor a nevoilor de asistență în vederea includerii comunităților de romi în programele naționale privind racordarea la utilități, o atenție deosebită fiind acordată asigurării accesului la apă potabilă - UAT-uri. Centralizarea nevoilor de asistență la nivelul fiecărui județ - BJR. MDLPA și MADR vor transmite semestrial către ANR vor informații actualizate privind oportunitățile de finanțare din programele naționale de racordare la utilități. ANR va transmite informațiile către UAT-uri prin Instituția Prefectului (BJR). Implementarea de proiecte locale de racordare la utilități și asigurare apă potabilă, de care să beneficieze si membrii comunităților vulnerabile cu romi. MDLPA va transmite semestrial către ANR raportarea investițiilor privind racordarea la utilități și asigurarea accesului la apă potabilă, pentru a fi corelate cu baza de date privind comunitățile de romi.	Situație actualizată centralizată privind nevoile de racordare la utilități în comunitățile de romi vulnerabile, pentru includerea în programele naționale de racordare la utilități și asigurarea accesului la apă potabilă. Proiecte locale racordare la utilități de care să beneficieze și comunitățile de romi implementate de către UAT-uri. Informații actualizate privind comunitățile de romi care beneficiază de programe naționale privind racordarea la utilități și asigurarea accesului la apă potabilă.	Număr de informări Numărul de comunități de romi care au fost incluse în Planurile de Dezvoltare Rurală sau în programele naționale de racordare la utilități. Numărul de comunități pentru care a fost realizată racordarea la utilități. Numărul de comunități de romi vulnerabile care nu au acces la apă potabilă și utilități. Număr de raportări a investițiilor.	2027 Raportare semestrială la 30 iunie și 31 decembrie, începând din decembrie 2022	Responsabili: UAT-uri Instituții/entități implicate: Instituțiile Prefectului/BJR MDLPA MADR ANR	Bugetul existent al instituțiilor implicate Fonduri europene (în limita sumelor alocate și cu respectarea prevederilor și regulilor de eligibilitate aplicabile)
1.3. Includere a comunităților de romi vulnerabile în programele naționale de infrastructură locală/ comunitară - asfaltarea, pietruire a drumurilor, străzilor (PNDL)	Includerea comunităților de romi vulnerabile în Planurile de Dezvoltare Locală/Strategiile de Dezvoltare Locală, și prioritizarea necesităților acestora - UAT. În funcție de necesități, realizarea unor proiecte de infrastructură locală /comunitară (asfaltare /pietruire a drumurilor /străzilor din comunitățile de romi sau care facilitează accesul din și în comunitate) -UAT. Implicarea Grupurilor de Acțiune Locală și a Grupurilor de Inițiativă Locală în realizarea planurilor/strategiilor, a proiectelor și a identificării de posibile finanțări - UAT. MDLPA transmite informații privind posibilitățile de finanțare către ANR, precum și raportările privind investițiile către ANR.	Planuri de dezvoltare locală/ Strategii de Dezvoltare locală realizate. Proiecte finanțate și implementate. Comunitățile de romi vulnerabile vor beneficia de asfaltare/pietruire a drumurilor/străzilor.	Numărul de comunități de romi în care se vor implementa proiecte de asfaltare/pietruire a drumurilor/străzilor. Număr de informări Număr de raportări a investițiilor	2027 Raportare semestrială la 30 iunie și 31 decembrie, începând din decembrie 2022	Responsabili: UAT-uri Instituții/entități implicate: Instituțiile Prefectului/BJR ANR - monitorizare MDLPA	Buget MDLPA - Programul National de Dezvoltare locala Bugetele locale ale UAT -urilor Programe MADR Fonduri europene (în limita sumelor alocate și cu respectarea prevederilor și regulilor de eligibilitate aplicabile)

1.4. Identificarea și implementarea de soluții de relocare a familiilor aflate în zone de risc sau in risc de evacuare (articolele 19^1, 22^1, 26, 27^1, 51 din Legea 151 /2019 pentru completarea Legii nr. 350 /2001).	Monitorizarea punerii în aplicarea Legii 151/2019 pentru completarea Legii nr. 350/2001 - Legea locuirii informale) de către Consiliile Județene si autoritățile locale. Identificarea de posibile finanțări pentru locuințe sociale, în funcție de Planurile de Dezvoltare locală realizate, din alte surse decât de la bugetul de stat (Consiliul Județean, fonduri europene, inclusiv prin mecanismul CLLD /DLRC, finanțări private, etc.).	Membrii comunităților de romi vulnerabile beneficiază de locuințe sociale.	Numărul de comunități informale pentru care au fost identificate alternative de locuire în condiții decente (normele minime de locuire conform normelor europene). Numărul de locuințe sociale construite din alte surse decât de la bugetul de stat Numărul de UAT la nivelul cărora se va realiza această inițiativă.	2027 Raportare semestrială la 30 iunie și 31 decembrie, începând din decembrie 2022	Responsabili: UAT-uri, Consilii Județene Instituții/entități implicate: Instituțiile Prefectului/BJR Consilii Județene MDLPA - centralizarea periodică a Fișelor comunității, conform prevederilor Legii 151/2019. ANR	Bugetele locale Bugetele Consiliilor Județene Fonduri europene (în limita sumelor alocate și cu respectarea prevederilor și regulilor de eligibilitate aplicabile)
1.5. Prioritizarea sectoarelor de cadastrare care includ zone defavorizate în care se află comunități vulnerabile cu romi, în cadrul Programului Național de Cadastrare.	Includerea comunităților vulnerabile cu romi în procesul de înregistrare gratuită a imobilelor în sistemul integrat de cadastru și carte funciară. Informarea comunităților de romi cu privire la programele naționale existente în domeniul cadastrării, locuințelor, utilități, etc. Modificarea prevederilor Legii nr. 7/1996 în sensul includerii sectoarelor cadastrale care cuprind comunități de romi în categoria sectoarelor cadastrale ce trebuie contractate cu prioritate de către UAT-urile beneficiare ale finanțării lucrărilor de înregistrare sistemică.	Includerea comunităților de romi în sectoarele de cadastrare. Clarificarea statutului juridic al drumurilor de acces în comunități. Clarificarea situației terenurilor pe care sunt situate comunități de romi. Eliberarea de către ANCPI a certificatelor de proprietate. Eliberarea de către UAT-uri, în perioada de derulare a lucrărilor de înregistrare sistematică, de adeverințe de posesie, pentru a clarifica și reglementa situația juridică a comunității de romi. înscrierea în cartea funciară a posesiei de fapt asupra imobilelor deținute de membrii comunităților de romi, în cazul în care sunt întrunite condițiile art. 13 alin. (1) -(2) din Legea nr. 7/1996 și eliberarea extraselor de carte funciară pentru informare. Crearea cadrului legal în vederea prioritizării sectoarelor cadastrale în care se află comunități de romi.	Numărul de comunități de romi în care a fost clarificat statutul juridic al drumurilor de acces în comunități, precum și a situației terenurilor. Numărul de comunități de romi informate. Numărul de comunități aflate în situație de locuire informală pentru care a fost clarificată situația juridică a terenului Număr de acte de proprietate eliberate pentru membrii comunităților de romi vulnerabile. Număr de adeverințe de posesie eliberate pentru membrii comunităților de romi vulnerabile.	Semestrial, începând cu 31.12.2022	UAT-uri ANCPI Instituțiile Prefectului, prin BJR ANR centralizare și monitorizare UAT-uri Instituțiile Prefectului, prin BJR Consilii locale și Consilii județene	Buget ANCPI Bugetele existente ale instituțiilor responsabile și ale celor implicate Fonduri europene (în limita sumelor alocate și cu respectarea prevederilor și regulilor de eligibilitate aplicabile).
			Modificarea legislativă necesară efectuată.	2024	UAT-uri MADR, ANCPI prin consultare cu ANR.	
1.6. Includere a comunităților de romi afectate de calamități naturale în programele naționale adresate zonelor afectate de calamități	Implementarea de proiecte locale de reabilitare a locuințelor Realizarea proiectelor locale de reabilitare a locuințelor afectate de calamități.	Reabilitarea locuințelor afectate de calamități naturale, în comunitățile vulnerabile cu romi.	Numărul de locuințe afectate de calamitățile natural care au fost reabilitate.	In caz de necesitate, când intervin calamități naturale.	UAT-uri	Bugetele UAT -urilor

Obiectiv Specific 1 Îmbunătățirea condițiilor de locuire a membrilor comunităților vulnerabile cu romi

Anexa nr. 2

Planul de măsuri aferent Obiectivului Specific 2 - Asigurarea accesului cetăţenilor români de etnie romă la un sistem de educaţie incluzivă de calitate

		REZULTATUL ACŢIUNII	INDICATORI*1)	TERMEN	INSTITUŢII/ STRUCTURI RESPONSABILE	BUGET ESTIMAT

DIRECŢII DE ACŢIUNE	ACTIVITĂŢI / MĂSURI CONCRETE				INSTITUŢII/ STRUCTURI IMPLICATE	(MII LEI) /SURSĂ FINANŢARE
1.1 Reducerea abandonului școlar în rândul elevilor de etnie romă	1.1.1 Includerea elevilor romi în programele de detectare de lacune și de remediere școlară, tip "Şcoală după Şcoală", precum și în alte programe de sprijin finanțate de la bugetul de stat	Performante școlare crescute în rândul elevilor de etnie romă Absenteism scăzut în rândul elevilor de etnie romă Creșterea participării școlare	- nr. de elevi romi cooptați și rămași în programul anual, din care fete - nr. anual de elevi romi beneficiari ai programelor de detectare de lacune și remediere școlară, din care fete - nr. anual de elevi romi beneficiari ai programelor de sprijin, din care fete	2022-2027 anual	MEDU, ISJ, APL	Bugetul de stat Bugete locale și județene Alte resurse
	1.1.2. Informarea cetățenilor români aparținând minorității romilor cu privire la programele naționale în domeniul educației aflate în derulare Detectarea situațiilor elevilor romi care nu au acces la programele de interes național (PIN) și includerea lor în programele de sprijin	Creșterea participării școlare Creșterea numărului de elevi romi beneficiari de programe naționale de tipul: Acordarea de rechizite școlare; Bani de liceu; Acordarea unui ajutor financiar în vederea stimulării achiziționării de calculatoare „Euro 200"; Tranport Elevi; Manuale școlare, Burse Şcolare și altele	- nr. cazurilor depistate de mediatorii școlari - nr. cazurilor sesizate de către părinți - nr. anual al elevilor cooptați în PIN ca urmare a sesizării mediatorilor /părinților din rândul celor care au abandonat școala - nr. elevilor romi care beneficiază de programe de suport, dintre care număr fete/băieți, pe nivele și clase și tipul/tipurile de suport acordat. Nr. de campanii derulate Nr. de instrumente de informare dezvoltate	2022-2027 anual	MEDU, ISJ, APL,	Bugetul de stat Bugete locale
	1.1.3 Angajarea și formarea mediatorilor școlari proveniți din comunitățile cu romi, acolo unde elevii romi sunt în proporție de minimum 15%	Creșterea participării școlare	- nr. de unități de învățământ cu elevi romi care necesită intervenția unui mediator școlar (minim 3-5 anual) - nr. de noi mediatori școlari formați - nr. de noi mediatori școlari angajați (minim 3-5 anual)	2022-2027 anual	ISJ, CJRAE	Bugetul de stat
	1.1.4. Crearea si revizuirea metodologiei de evaluare a impactului programului de mediere școlară	Creșterea performanțelor programului de mediere școlară Elaborarea unei metodologii care să reglementeze activitatea mediatorului școlar Monitorizare și evaluarea impactului programului de mediere școlară	- nr. propunerilor eficiente asupra impactului programului raportarea anuală a performanțelor noi ale programului	2022-2027 anual	MEDU, ISJ, CJRAE, ANR	Bugetul de stat
	1.1.5 Crearea si angajarea, in fiecare județ, a postului de	Diagnosticarea corectă a situației școlare a elevilor Detectarea la timp a cazurilor de segregare și discriminare școlară și	- Nr. de posturi de inspector școlar pentru romi ocupat	2023	ISJ	Bugetul de stat

	Inspector Şcolar pentru Romi cunoscător al limbii/ limbilor din comunitățile în care trăiesc romii	intervenție pentru remediere				
	1.1.6 Implementarea unui sistem de monitorizare a unităților școlare cu pondere semnificativă de romi, în vederea prevenirii abandonului școlar sau alte tipuri de excluziune care pot afecta viitorul copiilor și tinerilor romi	Detectarea imediată a cazurilor de abandon școlar sau a altor forme de excluziune socială și intervenție imediată pentru soluționarea lor Evaluarea semestrială a situației școlare a elevilor de etnie romă	- nr. unităților școlare în care învață preponderent copii romi - nr. unităților școlare in care este implementat sistemul de monitorizare - nr. cazurilor detectate de sistem - nr. cazurilor rezolvate	2023	APL, ISJ	Bugetul de stat Bugetul local
	1.1.7. Culegerea și actualizarea semestrială a datelor (de la nivel local, județean, regional și central) privind participarea copiilor romi la educație pe niveluri de învățământ	Monitorizarea periodică a participării copiilor în sistemul de educație, pe niveluri de învățământ	Nr. de copii romi în unități școlare pe niveluri de învățământ	Semestrial	MEDU, ISJ, APL	Bugetul de stat Bugetul local
	1.1.8. Culegerea și actualizarea anuală a datelor (de la nivel local, județean, regional și central) privind nivelul de educație a romilor aflați în afara sistemului de învățământ	Monitorizarea periodică a copiilor și adulților romi din afara sistemului de educație, în vederea cooptării acestora în sistemul de învățământ sau programe de tip A Doua Şansă	Nr. copii/adulți din afara sistemului de învățământ	Semestrial	MEDU, ISJ, APL	Bugetul de stat Bugetul local
1.2 Creșterea gradului de cuprindere a copiilor de etnie romă în sistemul educațional formal	1.2.1 Înființarea de creșe, grădinițe cu program normal sau prelungit în comunități cu populație romă, inclusiv grădinițe estivale, grădinițe bilingve, centre de zi multifuncționale.	Includerea copiilor romi în procesul de educație timpurie	- nr. de copii antepreșcolari și preșcolari incluși și rămași în astfel de programe, din care fete	2022-2027 anual	MEDU, ISJ, APL	Bugetul de stat Bugetul local Alte resurse
	1.2.2 Continuarea măsurilor afirmative destinate elevilor romi în învățământul gimnazial, liceal, postliceal și universitar și promovarea acestor măsuri	Creșterea gradului de participare școlară la nivel preuniversitar și universitar	- nr. elevi care au beneficiat de măsuri afirmative la nivel școlar - nr. elevi înscriși la liceu anual - nr. elevi înscriși la școlile postliceale - nr. elevi înscriși la universitate anual	2022-2027 anual	MEDU, ISJ, MAI	Bugetul de stat
	1.2.3 Încurajarea derulării de programe pentru participarea părinților romi la procesul educațional din școală și din afara ei.	Parteneriat școală- familie - comunitate pentru sporirea ajutorului acordat de părinți elevilor Creșterea participării la educație	- nr.de acțiuni inițiate și derulate cu părinții romi participanți la astfel de programe	2022-2027 anual	MEDU, ISJ, APL	Bugetul de stat Alte resurse
	1.2.4. Încurajarea participării tinerilor romi în sistemul de învățământ profesional și profesional dual, cu precădere în domeniul învățământului profesional și profesional dual din agricultură și ramuri conexe acesteia	Cointeresarea tinerilor romi în dobândirea unei meserii Cuprinderea în sistemul școlara tinerilor romi ce locuiesc în mediul rural	- nr. tinerilor romi înscriși în învățământul profesional (total,) din care în sistem profesional dual - nr. tinerilor romi înscriși în învățământul profesional din agricultură și conexe acestuia (total), din care în sistem dual	2022-2027 anual	MEDU, MADR, ISJ	Bugetul de stat Alte resurse
			- măsuri luate în unitățile școlare segregate rezidențial			

1.3 Asigurarea calității actului educațional în unitățile de învățământ (preșcolar și școlar) cu elevi preponderent romi, cu accent pe școlile segregate rezidențial și pe școlile din comunitățile izolate	1.3.1. Asigurarea infrastructurii școlare corespunzătoare	Reducerea absenteismului și creșterea calității actului didactic	- măsuri concrete luate în unitățile școlare din comunitățile izolate - nr. unităților școlare nou înființate sau reabilitate în comunitățile izolate sau segregate rezidențial	2022-2027 anual	MEDU , MDLPA, APL, ISJ	Bugetul de stat Bugetul local
	1.3.2. Acordarea de facilități cadrelor didactice titulare care activează în unități școlare din comunități marginalizate	Creșterea calității actului didactic	Nr cadrelor didactice titulare, care au fost cooptate și motivate să predea în școli din comunități marginalizate	2022-2027 anual	MEDU , APL, ISJ	Bugetul de stat Bugetul local
1.4 Promovarea interculturalității și crearea unui mediu școlar incluziv	1.4.1. Formarea periodică (la 2 ani) a personalului didactic cu privire la combaterea discriminării și pentru o educația e interculturală	Creșterea calității actului didactic Mediu educațional incluziv	- Nr. cadrelor didactice formate și evaluate	2022-2027 anual	MEDU , ISJ, CCD, APL	Bugetul de stat Bugetul local
	1.4.2. Includerea în oferta tuturor caselor corpului didactic, a unor cursuri avizate/acreditate de Ministerul Educației, destinate dezvoltării profesionale a cadrelor didactice și a personalului didactic auxiliar din învățământul preuniversitar. Cursurile propuse vor fi focalizate pe dezvoltarea unor teme specifice domeniilor Educației interculturală, Educație incluzivă, Egalitate de șanse în educație, Educația grupurilor dezavantajate și alte teme specifice propuse de Ministerul Educației în vederea asigurării unui sistem de educație incluzivă de calitate.	Crearea unui mediu școlar incluziv în unitățile de învățământ preuniversitar	Număr de cadre didactice format și număr de personal didactic auxiliar format.	2022-2027	Ministerul Educației, Inspectoratele școlare, Casele Corpului Didactic	Bugetul de stat
	1.4.2. Introducerea în curricula școlare-(sau: programele disciplinelor școlare) din liceele pedagogice a orelor/ materiei/ tematicii cu privire la protecția drepturilor omului, la combaterea discriminării/ segregării și pentru susținerea educației multiculturale ca modalitate de creare a unui climat educațional pozitiv Aceeași măsură la nivel universitar, pentru toți studenții care parcurg disciplinele modulului psiho-pedagogic	Modificarea conținutului programelor disciplinelor școlare însușirea cunoștințelor cu privire la protecția drepturilor omului de către absolvenții liceelor pedagogice	- nr. elevilor din liceele pedagogice care participă la orele cu privire la protecția drepturilor omului, combaterea discriminării și pentru o educație multicultural	2022-2027 anual	MEDU , ISJ, CCD	Bugetul de stat
	1.4.3.Organizarea pentru elevi de activități extracurriculare, privind înțelegerea diversității etnice și interculturalității.	Mediu educațional incluziv	- nr. elevilor participanți la activitățile extracuriculare	2022-2027 anual	MEDU , ISJ, APL	Bugetul de stat Bugetul local
1.5 Păstrarea identității culturale și construcția stimei de sine în rândul elevilor de etnie romă	1.5.1. Revizuirea curriculei / "programele disciplinelor școlare" și a manualelor școlare de istorie, educație civică, literatură etc., la toate nivelurile de învățământ	Promovarea și valorizarea identității, culturii și tradițiilor rome	- nr. programelor școlare revizuite - nr. manualelor școlare revizuite raportarea anuală a modificărilor survenite	2023	MEDU , MC, DRI, CNCR,	Bugetul de stat Alte resurse
			- nr. anual de noi elevi care studiază Limba romani ca limbă maternă			

	1.5.2. Dezvoltarea predării limbii și literaturii romani, a Istoriei și tradițiilor romilor, a muzicii în limba romani adecvat nivelului de învățământ	Construcția stimei de sine	- nr. elevilor care studiază limba romani ca limbă nematernă - nr. elevilor care studiază literatura romani, istoria și tradițiile romilor - nr. elevilor care studiază muzica în romani	2022-2027 anual	MEDU , ISJ	Bugetul de stat Alte resurse
	1.5.3 Formarea de cadre didactice pentru toate nivelurile de învățământ pentru predarea limbii și literaturii romani, istoriei și tradițiilor romilor	Asigurarea calității actului didactic	- nr. de profesori formați să predea limba și literatura romani, în școlile de vară organizate de Ministerul Educației și partenerii, cât și în sistemul preuniversitar și universitar - nr. de profesori formați să predea istoria și tradițiile romilor - nr. de profesori formați să predea muzica în limba romani	2022-2027 anual	MEDU, ISJ, CNCR	Bugetul de stat Alte resurse

*1) Pentru fiecare indicator de performanţă prezent în planul de măsuri ca număr de persoane, este necesară colectarea şi precizarea de către instituţia responsabilă în mod diferenţiat pe criteriul de sex al beneficiarilor.

OS 2 - Asigurarea accesului cetățenilor români de etnie romă la un sistem de educație incluziva de calitate

Anexa nr. 3

Planul de măsuri aferent Obiectivului Specific 3: Creşterea gradului de ocupare a romilor în concordanţă cu cerinţele pieţei în sensul evoluţiei profesionale a acestora

DIRECŢII DE ACŢIUNE	ACTIVITĂTI/MĂSURI CONCRETE	REZULTATUL ACŢIUNII	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ*1)	TERMEN	INSTITUŢII/ STRUCTURI RESPONSABILE	BUGET ESTIMAT (MII LEI)/ SURSĂ FINANŢARE
1. Dezvoltarea si valorizarea capitalului uman care provine din comunitățile de romi prin programe adaptate și adresate permanent la profilul comunităților și specifice din punct de vedere sociocultural și regional.	1.1. Organizarea de programe de educație si formare profesională de tip Programul A doua șansă la nivelul tuturor localităților de domiciliu pentru adulții care fac parte din grupuri vulnerabile, pentru absolvirea învățământului primar și gimnazial. 1.1.1. Crearea unui grup de lucru pentru analizarea cadrului legal favorabil flexibilizării cadrului de recunoaștere a unor competențe dobândite în cadru non-formal a persoanelor din grupuri vulnerabile, îndeosebi romii	Creșterea numărului de persoane din grupuri vulnerabile beneficiare de programul A doua șansă; Propuneri de lege ferenda pentru îmbunătățirea cadrului legal flexibil pentru recunoașterea competențelor dobândite în cadru non-formal	Număr de locuri pentru romi în învățământul obligatoriu cu frecvență redusă - nivel primar și gimnazial și program educațional A doua șansă, inclusiv pentru cel organizat în penitenciare. Număr de consultări inter- instituționale; Număr de rapoarte elaborate; Demers legislativ încheiat.	Anual 2024	Responsabili: MEDU, Inspectorate școlare MMSS, ANC, MEDU, ANR	Cf. BA*2)
	1.2. Creșterea numărului de campanii de anti-discriminare în rândul angajatorilor, precum și promovarea beneficiilor financiare aferente statutului de angajator de inserție, în contextul penuriei de forță de muncă cu care se confruntă România în acest moment.	Reducerea discriminării etnice pe piața muncii la angajare; 2 campanii naționale anual.	Număr de campanii de informare anuale derulate de Serviciul Public de Ocupare anual; Număr de cazuri de discriminare etnică înregistrate anual, dintre care femei rome.	Activități cu caracter permanent	Responsabili: MMSS, ANOFM, CNCD; Instituții implicate: MEDU.	Cf. BA

	1.3. Creșterea gradului de informare a persoanelor provenind din grupuri vulnerabile cu privire la serviciile de ocupare ANOFM, adresate persoanelor de etnie romă, cu implicarea comunității locale, în special a celei rome	2 campanii naționale anual.	Număr de comunități de romi vulnerabile /persoane rome informate cu privire la PIN ocupare.	Activități cu caracter permanent	Responsabili: ANOFM Autorități locale	Cf. BA
2. Valorizarea capitalului uman, cu accent pe tineri si femei de etnie romă din mediul rural, prin înființarea de centre multifuncționale și îmbunătățirea metodelor de intervenție inter-instituțională cu prioritate în comunitățile rurale, elaborarea de instrumente standardizate de lucru și metodologii unitare.	2.1 Inițierea, promovarea și implementarea unui pachet integrat de servicii personalizate pentru persoanele inactive pe piața muncii*3) (ținând cont de specificitatea profilului - tineri și femei rome din mediul rural). Acțiuni specifice: 2.1.1 . Inițierea și promovarea de către Serviciul Public de Ocupare de acțiuni de informare, demersuri specifice și permanente de înregistrare în baza de date a persoanelor inactive conform prevederilor Legii nr. 76/2002, consiliere, destinate creșterii ocupabilității în rândul populației de etnie romă perioada 2022-2027 cu accent pe segmentele tinere și femei din mediul rural; 2.1.2. Dezvoltarea de programe de ocupare activă a forței de muncă furnizate de Serviciul Public de Ocupare; 2.1.3. Reflectarea beneficiarilor romi în programele destinate furnizării de servicii dedicate tinerilor cu risc de marginalizare socială precum: înregistrare în baza de date SPO, informare și consiliere profesională; mediere și facilitare a angajării, inclusiv prin campanii de promovare a avantajelor angajării tinerilor în rândul angajatorilor; 2.1.4. Susținerea parteneriatelor cu autoritățile locale cu scopul îmbunătățirii consilierii beneficiarilor de VMG în vederea reintegrării lor pe piața muncii și promovării incluziunii ocupaționale active cu prioritate pentru cetățenii români de etnie romă. 2.1.5. Constituirea de echipe multidisciplinare care să acționeze la nivelul comunităților pentru identificarea persoanelor inactive din rândul persoanelor de etnie romă în vederea înregistrării la serviciul public de ocupare pentru profilare și stabilire de măsuri în vederea creșterii gradului de ocupabilitate.	Activarea și inserția tinerilor și femeilor rome, în special din mediul rural pe piața muncii.	Numărul absolvenților și tinerilor romi înregistrați la ANOFM care încheie un contract de stagiu și /sau ucenicie, dintre care femei; Numărul persoanelor provenind din medii defavorizate ocupate în urma absolvirii unui program de formare profesională organizat de ANOFM, dintre care femei; Numărul de tineri NEETs care au fost integrați/reintegrați pe piața muncii sau în diferite forme de învățământ, dintre care femei; Număr de parteneriate public-private încheiate la nivel local în vederea susținerii programelor pentru tinerii romi, inclusiv prin programele GT; Un cadru legislativ modificat pentru a oferi stimulente fiscale sau subvenții agenților economici cu activități sustenabile în zone marginalizate, inclusiv unde se regăsesc inclusiv tineri și femei de etnie romă din mediul rural. Număr de tineri romi care au beneficiat de modificările cadrului legislativ; Număr tineri romi integrați pe piața muncii în urma implementării programelor specific GT, dintre care femei.	Activități cu caracter permanent 2024	Responsabili: ANOFM, MEdu, MADR*4), ANOFM/ AJOFM- uri, ANC, patronate și sindicate .	Cf. BA
	2.2. Crearea unui grup de lucru inter-instituțional pentru analiza cadrului legislativ existent, cu scopul inițierii sau extinderii stimulentelor fiscale sau subvenții pentru agenții economici cu activități sustenabile în zone marginalizate, unde se regăsesc tineri și femei de etnie romă din mediul rural, inclusiv în zonele cu așezări informale.					
	2.3. Creșterea capacității SPO de a ajunge în primul rând fizic și informațional la tinerii în risc de marginalizare și de a implementa măsurile complexe și nestandardizate de acompaniere a					

	lor pe piața muncii, printr-o înțelegere profundă a contextului individual și local.					
3. Stimularea plasării pe piața muncii a persoanelor de etnie romă prin Programe Naționale de antreprenoriat și economie socială.	3.1. Inițierea, dezvoltarea și implementarea de programe de economie socială și antreprenoriat în comunitățile marginalizate. Acțiuni specifice: 3.1.1. Profilarea în adresabilitate a tinerilor romi în Programe Naționale pentru stimularea antreprenorialului și economiei sociale cu accent pe tineri romi si femei rome. 3.1.2. Dezvoltarea si extinderea metodelor de învățare pentru dezvoltarea spiritului antreprenorial; Susținerea mecanismelor financiare a inițiativelor de promovare a antreprenoriatului care generează locuri de muncă de calitate (inclusiv întreprinderi sociale și ocupare pe cont propriu); 3.1.3. Dezvoltarea de entități de economie socială în comunități vulnerabile cu romi prin acordarea de pachete integrate cu beneficii pentru angajatori și pentru persoanele de etnie romă - marginalizate social care se angajează în domeniul economiei sociale.	Crearea de locuri de muncă în zonele marginalizate, inclusiv pentru populația de romi; Creșterea interesului în domeniul privat pentru dezvoltarea de activități sustenabile în zonele marginalizate.	Numărul de Programe Naționale (existente sau create pe parcursul implementării strategiei) în care regăsim Tinerii Romi ca una din prioritățile de acțiune pe toată durata de implementare, dintre care femei; Numărul de persoane din grupul țintă care și-au înființat propria afacere pentru fiecare an de implementare, dintre care femei; Numărul de entități de economie socială sustenabile înființate în comunități vulnerabile cu romi, în fiecare an de implementare.	Activități cu caracter permanent	Responsabili: MEDU, MIPE, MADR, AJOFM- uri, ANC	Cf. BA
	3.2. Dezvoltarea și promovarea parteneriatului public-privat (ONG-uri, patronate, sindicate, organizații reprezentative ale agenților economici, camera de comerț) în scopul promovării de programe specifice de antreprenoriat și economie socială, adaptate comunităților defavorizate și a specificităților socio-culturale. Acțiuni specifice: 3.2.1. Sprijinirea inițiativelor de marketing aplicate economiei sociale în special în aria de promovare a meseriilor și meșteșugurilor tradiționale, organizarea de târguri în parteneriat cu autoritățile locale și județene în cadrul cărora să fie promovate produsele tradiționale rome; 3.2.2. Asistență și consultanță în afaceri și după înființarea de întreprinderi, inclusiv prin programe de pregătire a managerilor și punerea la dispoziție a unor spații si servicii de tip co-working pentru tinerii romi; 3.2.3. Acordarea de mecanisme financiare de stimulare a cooperativelor agricole în mediul rural pentru populația de etnie romă.	Valorificarea potențialului inovativ și antreprenorial din comunitățile marginalizate; Creșterea coeziunii comunitare în zonele marginalizate prin activități de economie socială.	Numărul persoanelor de etnie romă nou angajate și numărul persoanelor care și-au păstrat un loc de muncă, dintre care femei rome. Numărul de agenți economici care au valorificat potențialul antreprenorial din comunitățile marginalizate, pentru fiecare an de implementare, dintre care femei rome.	Activități cu caracter permanent	Responsabili: MMSS, MADR, ANC, AJOFM, ONG-uri, patronate, sindicate, organizații reprezentative ale agenților economici, Camere de Comerț, Autorități publice locale și județene	Cf. BA

*1) Pentru fiecare indicator de performanţă prezent în planul de măsuri ca număr de persoane, este necesară colectarea şi precizarea de către instituţia responsabilă în mod diferenţiat pe criteriul de sex al beneficiarilor.

*2) Acronim conform resurselor bugetare (buget) aprobate pentru instituţiile responsabile. Conform principiului adiţionalităţii fondurilor, atingerea obiectivelor va fi asigurată printr-o alocare eficace şi suficientă de resurse prin utilizarea fondurilor de la bugetul de stat, de la bugetele locale, şi adiţional şi defalcat din cadrul instrumentelor financiare ale UE sau a altor surse de finanţare.

*3) În urma evaluării gradului de ocupabilitate stabilit prin activitatea de profilare a persoanelor în căutare de loc de muncă de etnie romă, se va stabili un plan de intervenţie care să cuprindă măsuri de stimulare a ocupării forţei de muncă asigurate de Serviciul Public de Ocupare; măsuri educaţionale cu scopul îmbunătăţirii calificărilor; continuarea furnizării de servicii dedicate tinerilor cu risc de marginalizare socială, precum: informarea şi

consilierea profesională, medierea muncii, dar şi activităţi de informare şi promovare a intereselor tinerilor cu risc de marginalizare socială în rândul angajatorilor şi subvenţionarea locului de muncă la angajatori de inserţie, conform cadrului legal.
*4) Prin intermediul GAL-urilor finanţate prin LEADER - PNS 2021-2027, MADR poate construi şi dota centrelor multifuncţionale
O.S 3 - Creşterea gradului de ocupare a romilor în concordanţă cu cerinţele pieţei în sensul evoluţiei profesionale a acestora

Anexa nr. 4

Planul de măsuri aferent Obiectivului Specific 4 - Îmbunătăţirea stării de sănătate a membrilor comunităţilor vulnerabile cu romi

DIRECŢII DE ACŢIUNE	ACTIVITĂŢI / MĂSURI CONCRETE	REZULTATUL ACŢIUNII	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ*1)	TERMEN	INSTITUŢII/ STRUCTURI RESPONSABILE INSTITUŢII/ STRUCTURI IMPLICATE	BUGET ESTIMAT (MII LEI) / SURSĂ FINANŢARE
1.1 Asigurarea accesului populației vulnerabile din punct de vedere medico-social la programele naționale de sănătate publică derulate de către autoritățile competente	1.1.1. Identificarea și depistarea cetățenilor români aparținând minorității romilor vulnerabili neînscriși pe lista unui medic de familie, precum și a nevoilor medico-sociale, cu focus pe gravide, minori, în special în mediul rural 1.1.2. Informarea cetățenilor români aparținând minorității romilor asupra dreptului la pachetul minimal de servicii de sănătate pentru persoanele care nu sunt incluse în sistemul asigurărilor sociale și de sănătate 1.1.3. Informarea cetățenilor români aparținând minorității romilor cu privire la programele naționale de sănătate publică aflate în derulare	- Înscrierea pe lista unui medic de familie -% populația rurală acoperită cu servicii de asistență medicală comunitară, dezagregat pe județ, gravide, copii sub 5 ani - depistarea nevoilor medico-sociale în comunitățile de romi vulnerabile - Reducere ratei riscului de îmbolnăviri ale mamei ; - Reducerea ratei riscului de îmbolnăvire în rândul copiilor; - Reducerea ratei riscului de excluziune multiplă a familie rome;	- Nr. cetățeni români aparținând minorității romilor care beneficiază de serviciile de asistență medicală primară - Nr. demersuri sociale facilitate și încheiate de către mediatoarele sanitare rome aparținând comunității romilor. - Nr. rapoarte privind barierele accesului populației rome la serviciile de sănătate publică - Nr. populație vulnerabilă pe furnizor de servicii de asistență medicală comunitară	Raportări anuale 2027	Responsabili: Ministerul Sănătății, DSP Instituții implicate: autoritățile executive de la nivelul unităților/ subdiviziunilor administrativ - teritoriale, alte autorități și instituții.	Buget de stat Bugete locale Fonduri nerambursabile (în limita sumelor alocate și cu respectarea prevederilor și regulilor de eligibilitate aplicabile)
1.2.Asigurarea comunicării instituționale către ANR și DSP în scopul prevenirii și combaterii discriminării cetățenilor români aparținând minorității romilor la	1.2.1. Organizare de întâlniri periodice cu mediatoarele sanitare in scopul instruirii acestora in vederea promovării la nivel comunitar si la nivelul instituțiilor si alți factori implicați, de masuri privind combaterea discriminării in accesarea serviciilor de sănătate publica. 1.2.2. Formarea unui grup de lucru din reprezentanți ai ANR și DSP, cu scopul de a analiza situațiile identificate și a elabora propuneri de acte normative cu impact pe prevenirea discriminării pe care le va propune Ministerului	- consolidarea capacității mediatoarelor sanitare de a promova la nivel comunitar campanii de prevenire în domeniul sănătății în scopul creșterii	- Timp mediu de răspuns pentru susținerea și orientarea mediatoarelor sanitare în problematica discriminării - Nr. dezbateri cu asigurare cadru de comunicare instituțională, stabilă și eficientă la nivel central cu mediatoarele sanitare rome - Nr. cazuri de discriminare identificate și semnalate Ministerului Sănătății și CNCD - Creșterea accesului mediatoarelor	Raportări anuale 2027	Responsabili: ANR Instituții/entități implicate: DSP și autoritățile executive de la nivelul unităților/ subdiviziunilor administrativ - teritoriale cu sprijinul societății civile	Buget de stat Bugete locale Fonduri nerambursabile (în limita sumelor alocate și cu respectarea prevederilor și regulilor de eligibilitate aplicabile)

serviciile de sănătate publică	Sănătății și va sprijini avizarea acestora de către Ministerul Sănătății și/ sau alte ministere, după caz	accesului romilor la servicii de sănătate.	sanitare la informații privind egalitatea de șanse și antidiscriminare; - Creșterea gradului de cunoaștere a practicilor pozitive în domeniul medierii sanitare, altele decât cele din județul în care își desfășoară activitatea;		rome și pro-rome	
2.1.Continuarea dezvoltării rețelei de servicii integrate medico-socio-educaționale	2.2.1. Dezvoltarea centrelor comunitare integrate de la nivel local Dezvoltarea rețelei de asistență medicală comunitară cu accent pe comunitățile cu risc de sărăcie crescut și cu populație predominant de etnie romă.	- Dezvoltarea metodologii de lucru comune MS și APL	- Nr. metodologii de lucru comune MS și APL, actualizate, publicate și promovate - Nr. de Centre Comunitare Integrate furnizoare de servicii de bază integrate medico-sociale extinse la nivel național - Nr. de AMC și MSR angajați - Nr. (%) comunități rurale acoperite cu AMCR și MSR	Raportări anuale 2027	Ministerul Sănătății Instituții implicate: DSP în colaborare cu, autoritățile executive de la nivelul unităților/ subdiviziunilor administrativ - teritoriale cu sprijinul societății civile rome și pro-rome	Buget de stat Bugete locale Fonduri nerambursabile (în limita sumelor alocate și cu respectarea prevederilor și regulilor de eligibilitate aplicabile)
2.3.Includerea cetățenilor români aparținând minorității romilor la servicii de sănătate de bază, preventive și curative, integrate și fără discriminare, stabilite prin Programele naționale de sănătate	2.3.1. Acoperire vaccinală la copii din categoriile vulnerabile, conform PIN 2.3.2. Creșterea accesului cetățenilor români aparținând minorității rome la serviciile de asistență medicală primară, conform Programelor Naționale de Sănătate. 2.3.3. Includerea comunităților de romi vulnerabile în campaniile naționale de informare si consiliere privind sănătatea reproducerii, prevenirea și combaterea violenței domestice și a traficului de persoane, inclusiv caravane medicale și campanii de educație pentru sănătate de combatere a SARS- COV-2/Covid-19. 2.3.4. Specializarea personalului din rețeaua de asistență medicală comunitară în domeniul sănătății reproducerii și sănătății mamei și copilului 2.3.5. Creșterea numărului de mediatori sanitari pentru comunitățile cu romi și dezvoltarea unui centru de asistență tehnică, monitorizare și evaluare care să contribuie la îmbunătățirea activității de mediere sanitară.	- Procent acoperire vaccinală la copii din categoriile vulnerabile - Procent mame rome informate asupra campaniilor de imunizare - programe de prevenție primară și depistare precoce a bolilor cronice prevalente populației rome, implementate în fiecare județ - programe de prevenire a bolilor transmisibile în special tuberculoză și HIV /SIDA adresate romilor, implementate în fiecare județ - programe de promovare a unui stil de viață sănătos (campanii de Informare) adresate romilor, implementate în fiecare județ - creșterea prevalenței utilizării planificării familiale în scopul prevenirii sarcinilor nedorite - creșterea nivelului de instruire a persoanelor provenind din	- Nr. copii care nu au acces la vaccin - Nr. mame informate - nr. pacienți romi cu hipertensiune arterială, diabet zaharat, boli pulmonare obstructive cronice incluși în PIN și monitorizați conform ghidurilor de practică - procent populație romă beneficiară de programe de prevenire a bolilor transmisibile - nr. familii beneficiare de informare cu privire la stilul de viață sănătos - nr. intervenții de promovare si prevenire pentru un stil de viață sănătos adresate, în special în rândul tinerelor rome și implementarea de intervenții adresate sănătății femeii și copilului - nr. de cazuri de persoane etnie romă vulnerabile care nu au fost incluse în programele naționale de sănătate - nr. de mediatoare sanitare angajate	Raportări anuale 2027	Responsabili Ministerul Sănătății Instituții implicate: DSP în colaborare cu, autoritățile executive de la nivelul unităților/ subdiviziunilor administrativ - teritoriale cu sprijinul societății civile rome și pro-rome Institutul Național de Sănătate Publică	Buget de stat Fonduri nerambursabile (în limita sumelor alocate și cu respectarea prevederilor și regulilor de eligibilitate aplicabile) Bugete locale

		comunități vulnerabile				
2.4. Conceperea de programe de formare pentru cadrele medicale implicate în furnizarea de servicii de prevenire, diagnosticare si tartare a patologiilor, pe teme legate de combaterea discriminării și drepturilor omului	2.4.1. Dezvoltarea de programe de formare pentru cadrele medicale 2.4.2 Dezvoltarea unui sistem de monitorizare care să conducă la îmbunătățirea standardelor de calitate oferite de furnizorii de servicii de sănătate la nivel comunitar	- Consolidarea cunoștințelor cadrelor medicale cu privire la teme legate de combaterea discriminării și drepturilor omului - îmbunătățirea standardelor de calitate ale furnizorilor de servicii de sănătate	-Nr. programe/intervenții implementate - nr. de cadre medicale participante - nr. de rapoarte de monitorizare întocmite	Raportări anuale 2027	Ministerul Sănătății Instituții implicate: Direcțiile de Sănătate Publică în colaborare cu actori relevanți în domeniu	Buget de stat Bugete locale Fonduri nerambursabile (în limita sumelor alocate și cu respectarea prevederilor și regulilor de eligibilitate aplicabile)

*1) Pentru fiecare indicator de performanţă prezent în planul de măsuri ca număr de persoane, este necesară colectarea şi precizarea de către instituţia responsabilă în mod diferenţiat pe criteriul de sex al beneficiarilor.

OS4 - Îmbunătăţirea stării de sănătate a membrilor comunităţilor vulnerabile cu romi

Anexa nr. 5

Planul de măsuri aferent Obiectivului Specific 5 - Susţinerea cercetării, conservării şi promovării patrimoniului cultural rom şi a identităţii culturale rome

OS 5 - Susţinerea cercetării, conservării şi promovării patrimoniului cultural rom şi a identităţii culturale rome.

A. Măsuri care vizează promovarea identităţii şi culturii rome

DIRECŢII DE ACŢIUNE	ACTIVITĂŢI / MĂSURI CONCRETE	REZULTATUL ACŢIUNII	INDICATORI*1)	TERMEN	INSTITUŢII/ STRUCTURI RESPONSABILE INSTITUŢII/ STRUCTURI IMPLICATE	BUGET ESTIMAT (MII LEI) /SURSĂ FINANŢARE
A1.1. Valorizarea patrimoniului cultural rom și a identității culturale rome prin reprezentare instituțională.	A1.1. Înființarea Teatrului Rom de Stat	1. Semnarea unui parteneriat între instituțiile responsabile în vederea elaborării planului de înființare a Teatrului Rom de Stat. 2. Teatrul Rom de Stat înființat	Un parteneriat semnat între instituțiile responsabile. Un concept de TRS supus dezbaterii publice și agreat de instituțiile responsabile. Un plan de lucru comun agreat Un buget alocat TRS înființat	2023 2027	- Ministerul Culturii; - Agenția Națională pentru Romi; - Departamentul de Relații Interetnice; - Centrul Național de Cultură a Romilor - Romano Kher;	Buget de stat alocat pentru instituțiile responsabile
	A1.2. înființarea Muzeului Istoriei și Culturii Romilor (MICR) (corelare cu acțiunea specifică din H.G. nr. 539/2021 - elaborarea unui studiu de fezabilitate)	1. Semnarea unui parteneriat între instituțiile responsabile în vederea elaborării planului de înființare a Muzeului Istoriei și Culturii Romilor; 2. Muzeul Istoriei și Culturii Romilor înființat	Un parteneriat semnat între instituțiile responsabile. Un concept de muzeu supus dezbaterii publice și agreat de instituțiile responsabile. Un plan de lucru comun agreat Un buget alocat MICR înființat	2024 2027	- Ministerul Culturii; Agenția Națională pentru Romi; - Centrul Național de Cultură a Romilor Romano Kher; Departamentul pentru Relații Interetnice	Buget de stat. Bugete alocate anual instituțiilor responsabile.
	A1.3. înființarea Institutului Național de Cercetare și Conservare a Culturii și Istoriei Romilor	1. Semnarea unui parteneriat între instituțiile responsabile în vederea elaborării planului de înființare a Institutului Național de Cercetare și Conservare a Culturii și Istoriei Romilor 2. Institutul Național de Cercetare și Conservare a Culturii și Istoriei Romilor înființat	Un parteneriat semnat între instituțiile responsabile, Un plan de lucru comun agreat Statutul de înființare INCCCIR realizat Un buget alocat INCCCIR înființat	2024 2027	- Academia Română; - Agenția Națională pentru Romi; - Centrul Național de Cultură a Romilor - Romano Kher;	Buget de stat alocat pentru instituțiile responsabile
		- derularea unei cercetări lingvistice				

A1.2. Valorizarea patrimoniului cultural rom și a identității rome prin limba romani.	A1.2.1 Conservarea și promovarea limbii romani.	în vederea conservării dialectelor rome din România; Derularea a două cercetări lingvistice asupra etimologiilor și structurilor morfologice din limba romani.	Limba romani conservată la nivel instituțional. Un raport de cercetare. Două rapoarte de cercetare privind etimologiile și structurile morfologice din limba romani. Dicționare, vocabulare etc.).	2024 2027	- Centrul Național de Cultură a Romilor - Romano Kher; - Facultatea de Limbi și Literaturi Străine a Universității din București.	Buget: 200.000 lei Buget: 1 000 000 lei
	A1.2.2 Introducerea la nivelul școlilor unde se predă limba romani a unor materiale auxiliare de studiu specifice fiecărui dialect/grai al limbii romani cu scopul de a integra în limba comună elemente lingvistice din cadrul fiecărui dialect.	- realizarea de materiale auxiliare de studiu specifice fiecărui dialect/grai al limbii romani; - distribuirea în școli a materialelor auxiliare de studiu specifice fiecărui dialect/grai al limbii romani;	Materiale auxiliare de studiu specifice fiecărui dialect/grai al limbii romani realizate. Materiale auxiliare de studiu specifice fiecărui dialect/grai al limbii romani distribuite în școlile din România unde se predă limba romani.	2024	- Ministerul Educației și Cercetării - Centrul Național de Cultură a Romilor - Romano Kher; - Facultatea de Limbi și Literaturi Străine a Universității din București	Buget: 30 000 lei
				2027		Buget: 200 000 lei
A1.3. Valorizarea patrimoniului cultural rom și a identității rome prin portul tradițional rom	A1.3.1 Reprezentarea Portului tradițional rom în instituțiile culturale din țară (muzee, centre culturale, etc.).	41 de instituții de cultură de la nivel județean în care să fie promovat portul tradițional rom;	Semnarea unor parteneriate între instituții locale, regionale, naționale cu atribuții în domeniul culturii tradiționale în vederea promovării portului tradițional rom; 41 de instituții de cultură de la nivel județean care au promovat portul tradițional rom;	2024 2027	Ministerul Culturii; Centrele județene de conservare și promovare a culturii tradiționale; Centrele de cultură; Autoritățile publice locale; Autoritățile publice centrale; Centrul Național de Cultură a Romilor; Televiziunea Română;	Buget de stat alocat pentru instituțiile responsabile Bugete locale ale instituțiilor responsabile
	A1.3.2. Promovarea contribuției romilor la dezvoltarea societății românești.	Promovarea în spațiul public a contribuției romilor la dezvoltarea societății românești prin producții culturale (spectacole, seminarii, conferințe, carte, film etc.)	Minim 2 producții culturale specifice anuale privind contribuția romilor la dezvoltarea societății românești pe fiecare județ.	anual	Ministerul Culturii; Ministerul Educației; Centrele județene de conservare și promovare a culturii tradiționale; Centrele de cultură; Autoritățile publice locale; Autoritățile publice centrale; Centrul Național de Cultură a Romilor; Televiziunea Română;	Buget de stat alocat pentru instituțiile responsabile. Bugete locale ale instituțiilor responsabile.
	A1.3.3. Acțiuni comunitare de valorizare a istoriei, tradițiilor, limbii și culturii proprii în comunitățile multiculturale.	Acțiuni comunitare de valorizare a istoriei, tradițiilor, limbii si culturii proprii în comunitățile multiculturale pe județ;	Minim 2 acțiuni comunitare, pe județ, anual	anual	Autorități publice locale.	Bugete locale Buget alocat anual Departamentului pentru Relații Interetnice, de la bugetul de stat
A2.1. Revalorizarea patrimoniului cultural rom și al identității rome prin conservare a meșteșugurilor tradiționale ale romilor.	A2.1.1. Instruirea tinerilor romi în scopul revalorizării meșteșugurilor tradiționale rome	Tineri instruiți pentru revalorizarea meșteșugurilor tradiționale rome	Număr de tineri instruiți	anual	Centrele de conservare și promovare a culturii tradiționale; Centrul Național de Cultură a Romilor	Buget: 60 000 lei/an Buget: 420 000 lei/an (60)
	A2.1.2. Evenimente specifice cu finanțare publică de promovare a meșteșugurilor tradiționale rome (târguri, ateliere demonstrative, ateliere de lucru, participări la târguri și	Evenimente specifice de promovare și vizibilitate a meșteșugurilor tradiționale rome organizate în fiecare județ	Minim 2 evenimente organizate în fiecare județ, anual	2024 2027	Centrele de conservare și promovare a culturii tradiționale; Autorități publice locale; Centrul Național de Cultură a Romilor	Buget de stat alocat pentru instituțiile responsabile Bugete locale ale instituțiilor responsabile. 500.000 lei

	expoziții de profil din țară și străinătate etc.)					
A2.2. Promovarea culturii moderne a romilor	A2.2.1. Producție Editorială romă - Biblioteca romă	Producție de carte și periodice cu tematică romă; Mese rotunde, lansări de carte, cenacluri literare și ateliere de creație; Reviste în domeniul culturii romani	20 de cărți și periodice cu tematică romă publicate. 10 mese rotunde, lansări de carte, cenacluri literare și ateliere de creație; - 5 reviste în domeniul culturii romani	2024 2027	Centrul Național de Cultură a Romilor	Buget de stat alocat pentru CNCR. 300.000 lei 500.000 lei 300.000 lei
	A2.2.2. Promovarea contribuției romilor la dezvoltarea societății românești.	Acțiuni/proiecte/ programe culturale specifice privind contribuția romilor la dezvoltarea societății românești.	Numărul de acțiuni /proiecte/ Programe culturale specifice	2024 2027	Autoritățile publice locale (UAT), județene (Consilii Județene) și centrale (Ministerul Culturii, Institutul Cultural Român, Agenția Națională pentru Romi, Departamentul pentru Relații Interetnice, Muzeul Satului, Muzeul Țăranului Român, Complexul Național Muzeal ASTRA Sibiu) în parteneriat cu Centrul Național de Cultură a Romilor	Buget de stat alocat pentru instituțiile responsabile. Bugete locale ale instituțiilor responsabile.
	A2.2.3. Promovarea producțiilor culturale moderne cu tematică romă (artele spectacolului, artele vizuale, arte plastice, multimedia ș.a.)	Producții culturale moderne cu tematică romă realizate (artele spectacolului, arte vizuale, arte plastice, noile media ș.a.)	41 de producții culturale moderne realizate.	2024 2027	Instituții de cultură de la nivel local și central în parteneriat cu Centrul Național de Cultură a Romilor și societatea civilă	Buget de stat alocat pentru instituțiile responsabile Bugete locale ale instituțiilor responsabile. Buget estimat: 41 de producții x 100.000 lei /producție = 4100000 lei.
	A2.2.4. Promovarea imaginii și a creațiilor artiștilor, scriitorilor și intelectualilor de etnie romă la nivel național (și european)	Imaginea și creația artiștilor, scriitorilor și intelectualilor de etnie romă promovată la nivel european și național	20 de evenimente de promovare organizate	2024 2027	Instituții de cultură de la nivel local și central în parteneriat cu Centrul Național de Cultură a Romilor și societatea civilă	Buget de stat alocat pentru instituțiile responsabile Bugete locale ale instituțiilor responsabile. Buget estimat: 30000 lei/eveniment x 20 de evenimente = 600.000 lei

*1) Pentru fiecare indicator de performanţă prezent în planul de măsuri ca număr de persoane, este necesară colectarea şi precizarea de către instituţia responsabilă în mod diferenţiat pe criteriul de sex al beneficiarilor.

B. Măsuri care vizează reconcilierea cu trecutul şi recunoaşterea sclaviei, a Holocaustului şi asimilării romilor

DIRECŢII DE ACŢIUNE	ACTIVITĂŢI / MĂSURI CONCRETE	REZULTATUL ACŢIUNII	INDICATORI DE PERFORMANŢĂ	TERMEN	INSTITUŢII/ STRUCTURI RESPONSABILE INSTITUŢII/ STRUCTURI IMPLICATE	BUGET ESTIMAT (MII LEI) /SURSĂ FINANŢARE
B1.1 Revizuirea programelor școlare la toate nivelurile de învățământ pentru disciplina istorie în scopul predării elementelor specifice traumelor istorice cu consecințe negative pentru minoritatea romă din România.	B1.1.1 Consultări inițiate de instituțiile responsabile cu societatea civilă în vederea revizuirii programelor școlare și a cursurilor universitare; B1.1.2 Reuniuni la nivel de experți pentru corelarea documentelor și izvoarelor istorice B1.1.3 Programele școlare la toate nivelurile de învățământ pentru disciplina istorie revizuite în scopul predării elementelor	Consultări inițiate de instituțiile responsabile cu societatea civilă în vederea revizuirii programelor școlare și a cursurilor universitare; Programele școlare la toate nivelurile de învățământ pentru disciplina istorie revizuite în scopul predării elementelor specifice traumelor istorice cu	Număr reuniuni de consultare organizate Număr rapoarte realizate în urma consultărilor Număr de reuniuni la nivel de experți organizate. Număr programe	2024 2027	Instituții responsabile (actori cheie) Ministerul Educației; Departamentul pentru Relații Interetnice Centrul Național de Evaluare și Examinare; Centrul Național de Cultură a Romilor;	Buget de stat alocat pentru instituțiile responsabile

	specifice traumelor istorice cu consecințe negative pentru minoritatea romă din România.	consecințe negative pentru minoritatea romă din România.	școlare revizuite în sensul OB1.		Institutul de Științe ale Educației.	
B1.2 Formarea cadrelor didactice în vederea predării elementelor specifice traumelor istorice cu consecințe negative pentru minoritatea romilor din România (sclavie, Holocaust, asimilare forțată în timpul comunismului)	B1.2.1 Creare/revizuire de cursuri universitare în domeniul istoriei medievale și contemporane B1.2.2 Pilotarea și acreditarea cursurilor B1.2.3 Introducerea cursurilor revizuite în planul de învățământ/formare	Cursuri universitare revizuite/elaborate Cursuri acreditate și pilotate Cursuri livrate în planul de învățământ/formare continuă Nr. Persoane care au urmat cursurile revizuite /nou create	Numărul de cursuri universitare pe tema traumelor istorice introduse în programele de formare inițială și continuă pentru disciplina istorie	2024 2027	Departamentele pentru pregătirea personalului didactic din cadrul tuturor universităților din România și facultățile de științe ale educației. Centrul Național de Cultură a Romilor, Institutul Național pentru Studierea Holocaustului din România - Elie Wiesel, Agenția Națională pentru Romi	Buget de stat alocat pentru instituțiile responsabile
B1.3 Organizarea de tabere școlare tematice pe tema reconcilierii cu trecutul și recunoașterea sclaviei, a Holocaustului și asimilării romilor, finanțate de la bugetul de stat.	B1.3.1 Tabere școlare tematice organizate pe tema reconcilierii cu trecutul și recunoașterea sclaviei, a Holocaustului și asimilării romilor, finanțate de la bugetul de stat.	Numărul de tabere școlare având ca scop cunoașterea tematicilor propuse pentru domeniul reconcilierii cu trecutul, și recunoașterea sclaviei, a Holocaustului și asimilării romilor	Numărul de tabere școlare tematice organizate Număr de participanți, dintre care fete rome	anual	Centrul Național de Cultură a Romilor, Institutul Național pentru Studierea Holocaustului din România „Elie Wiesel”	Buget de stat
B2.1 Organizarea de tabere pentru artiști: dramaturgie, arte vizuale, arte plastice, documentare, filmografie etc. finanțate de la bugetul de stat.	B2.1.1 Tabere pentru artiști: dramaturgie, arte vizuale, arte plastice, documentare, filmografie ș.a. organizate, cu scopul reflectării faptelor istorice negative pentru minoritatea romă; B2.1.2 Producție artistică care reflectă sau evocă traumele istorice invocate	Tabere pentru artiști: dramaturgie, arte vizuale, arte plastice, documentare, filmografie ș. a. organizate, cu scopul reflectării faptelor istorice negative pentru minoritatea romă; Producție artistică care reflectă sau evocă traumele istorice invocate	Numărul de tabere specifice pentru artiști: dramaturgie, arte vizuale, arte plastice, documentare, filmografie etc. finanțate de la bugetul de stat. Număr de participanți la taberele organizate, dintre care fete /femei rome Numărul și tipul de producții artistice realizate, dintre care artiste rome	anual	Centrul Național de Cultură a Romilor, centrele județene de conservare și promovare a culturii tradiționale, autorități publice locale și centrale	Buget de stat, bugetele locale ale instituțiilor responsabile
B2.2 Instituirea de programe de burse de studii/cercetare alocate pentru cercetători romi și despre minoritatea romă	B2.2.1 Burse de studii/cercetare pentru cercetători romi, în domenii ca istoriografie, cercetare istorică de arhivă și literară, științe sociale interdisciplinare, psiho-sociale, din domeniul științelor educației etc. pentru aprofundarea acestor episoade istorice și fundamentarea de viitoare politici publice.	Număr de burse acordate de la bugetul stat.	Număr de burse acordate de la bugetul stat. dintre care beneficiare cercetătoare de etnie romă	anual	Institute de cercetare, instituții publice locale	Buget de stat alocat pentru instituțiile responsabile
B3. Promovarea la nivel public a istoriei	B3.1.Semnarea unui parteneriat între instituțiile responsabile în vederea elaborării planului de realizare al Monumentului Sclaviei Romilor. B3.2 Lansarea unui concurs de proiecte pentru selecția unei propuneri (machete) a Monumentului Sclaviei Romilor. B3.3	Un parteneriat semnat între instituțiile responsabile. 0 machetă a Monumentului Sclaviei Romilor selectată de către o comisie de specialitate. Autorizațiile pentru	Responsabilități asumate între instituțiile responsabile. Numărul de propuneri primite; Numărul membrilor comisiei de	2024 2027	- Ministerul Culturii; Agenția Națională pentru Romi; - Centrul Național de Cultură a	Buget de stat Bugete alocate anual

romilor prin amplasarea Monumentului Sclaviei Romilor	Realizarea demersurilor pentru obținerea autorizațiilor pentru amplasarea monumentului. B3.4 Realizarea efectivă a Monumentului Sclaviei Romilor. B3.5 Amplasarea monumentului Sclaviei Romilor.	amplasarea monumentului obținute. Monumentul Sclaviei Romilor realizat. Monumentul Sclaviei Romilor amplasat.	selecție; Numărul autorizațiilor obținute. Contractarea artistului care va realiza monumentul.		Romilor Romano Kher; Departamentul pentru Relații Interetnice	instituțiilor responsabile.

Anexa nr. 6

Planul de măsuri aferent Obiectivului Specific 6 - Măsuri specifice: Combaterea discriminării, a discursului şi atitudinilor antirome generatoare de discurs incitator la ură sau infracţiuni motivate de ură

DIRECŢII DE ACŢIUNE	ACTIVITĂŢI / MĂSURI CONCRETE	REZULTATUL ACŢIUNII	INDICATORI	TERMEN	INSTITUŢII/ STRUCTURI RESPONSABILE INSTITUŢII/ STRUCTURI IMPLICATE	BUGET ESTIMAT (MII LEI)/ SURSĂ FINANŢARE
1.1 Combaterea discursului urii și atitudinilor antirome generatoare de discurs incitator la ură rasială sau infracțiuni motivate de ură rasială	1.1.1 Monitorizarea aplicării prevederilor legislației penale care sancționează discursul incitator la ură rasială și infracțiunile motivate de ură. 1.1.2 Organizare de reuniuni la nivel de experți, pentru analiza situației prezenței discursului incitator la ură rasială în spațiul public	Reuniuni de lucru cu reprezentanți ai instituțiilor cu responsabilități în punerea în aplicare a legislației penale sancționatorii în domeniul discursului incitator la ură rasială și infracțiuni motivate de ură Rapoarte ale reuniunilor la nivel de experți	Număr de reuniuni de lucru organizate Număr de rapoarte elaborate	Anual anual	CNCD ANR MAI DRI Ministerul Justiției (statut de observator) Structuri implicate: ONG-uri reprezentative ale romilor, ONG-uri specializate în monitorizarea discursului incitator la ură pe baza criteriilor protejate de lege	Bugetul de stat prin bugetul instituțiilor responsabile
1.2 Informarea-conștientizarea publică cu privire la atitudinile anti rome generatoare de discurs al urii	1.2.1 Monitorizarea media și a forum-urilor internet cu privire la conținutul discursului incitator la ură rasială 1.2.2 Derulare de campanii de informare- conștientizare, cu accent pe mediul online, privitor la consecințele propagării mesajelor antirome, generatoare de ură rasială	Rapoarte periodice (anual) de monitorizare a conținutului discursului incitator a ură rasială sau generator de infracțiuni motivate de ură rasială Campanii de informare-conștientizare derulate Rapoarte elaborate în urma campaniilor de informare-conștientizare	Numărul rapoartelor de monitorizare realizate Numărul de campanii de informare-conștientizare derulate Numărul rapoartelor elaborate	Anual Minim o campanie derulată, anual	ANR CNCD MAI DRI	Bugetul de stat prin bugetul instituțiilor responsabile
1.3 Analiza cazuisticii sancționatorii în domeniul combaterii discursului incitator la ură rasială cu potențial de generare infracțiuni motivate de ură rasială	1.3.1 Dezbateri la nivel de experți pentru analiza caracterului disuasiv al sancțiunilor aplicabile 1.3.2 Elaborare de rapoarte de progres în privința implementării legislației specific în domeniul combaterii discursului incitator la ură, având ca mobil atitudinile anti-rome	Dezbateri organizate pentru analiza caracterului disuasiv a sancțiunilor existente Rapoarte publicate	Număr de dezbateri organizate Număr rapoarte elaborate/ publicate	Anual	ANR CNCD MAI DRI	Bugetul de stat prin bugetul instituțiilor responsabile
1.4 Formare continuă pentru agenții de aplicare a legii și a magistraților, în domeniul antirasismului rom	1.4.1 Organizare de cursuri de instruire a agenților de aplicare a legii, a procurorilor și judecătorilor în privește înțelegerea fenomenului și implicațiilor atitudinilor antirome, pentru instrumentarea cazurilor conexe.	Agenți de aplicare a legii, magistrați, mai informați în înțelegerea fenomenului și implicațiilor atitudinilor antirome	Număr de cursuri de instruire organizate. Număr de participanți care au urmat cursuri de instruire; Numărul de ore de formare și tipul	anual	ANR CNCD MAI ACADEMIA DE POLIŢIE "ALEXANDRU IOAN CUZA”	Bugetul de stat prin bugetul instituțiilor responsabile

			materialelor suport folosite pentru instruiri			
2.1. Crearea și diseminarea de resurse educaționale în domeniul prevenirea și combaterea atitudinilor antirome pentru angajatori publici și privați.	2.1.1 Pachet educațional de instruire pentru prevenirea și combaterea atitudinilor antirome creat și pus la dispoziția angajatorilor publici și privați, cu accent pe discriminarea multiplă, intersecțională 2.1.1. Diseminarea pachetului educațional pe canalele instituțiilor responsabile	Un pachet educațional de instruire creat și diseminat în rândul angajatorilor publici și privați (care realizează, respectiv livrează servicii publice către populație) disponibil în format electronic pe site-urile web ale instituțiilor cu responsabilități în implementarea acestei măsuri	Numărul și tipul materialelor de instruire Numărul de accesări ale pachetului educațional	2023	CNCD ANR ANFP, INA ITM	Bugetul de stat prin bugetul instituțiilor responsabile
2.2. Organizarea de cursuri de instruire pentru funcționari publici / personal contractual din administrația publică în domeniul prevenirii și combaterii discriminării.	2.2.1 cursuri deformare continuă pentru prevenirea și combaterea discriminării destinate angajaților din instituțiile publice și entități private care livrează servicii publice către populație, cu accent pe discriminarea multiplă, intersecțională	Personal din instituții publice și private instruite în domeniul combaterii discriminării	Număr de cursuri de instruire livrate, număr de angajați participanți la cursuri, Număr și tip de materiale de instruire folosite	Anual, începând cu 2023	CNCD ANR INA	Bugetul instituțiilor responsabile
2.3. analiza modului în care este folosită legislația anti-discriminare existentă în bibliografiile de examen sau în cursurile de formare continuă a personalului din administrația publică	2.3.1 Dezbateri la nivel de experți pentru realizarea unei analize a modului în care legislația antidiscriminare este folosită la nivelul entităților publice (bibliografii de concurs, subiecte de examen, oferta de cursuri de formare continuă, proceduri operaționale, regulamente interne și de funcționare etc.) 2.3.2 Crearea unui grup de lucru inter-instituțional în domeniul combaterii discriminării (task force) pentru pilotarea unor măsuri de cooperare inter-instituțională în domeniul combaterii discriminării romilor (cu accent pe discriminarea multiplă, intersecțională)	Număr dezbateri la nivel de experți organizate Rapoarte ale reuniunilor la nivel de experți	Număr de rapoarte elaborate Număr de recomandări emise Număr de entități care au preluat recomandările grupului de experți Grup de lucru (task force) înființat Număr de reuniuni de lucru organizate (semestrial si ad-hoc) Rapoartele Task force în domeniul anti-discriminării	anual	CNCD ANR INA DRI Ministerele și autorități publice cu responsabilități în implementarea SNIR	Bugetul instituțiilor responsabile
2.4 Informare și conștientizare în instituțiile administrației care realizează servicii publice în domeniile educație, sănătate publică, ocuparea forței de muncă, locuire.	2.4.1 Derulare de campanii de informare-conștientizare în administrația publică și în rândul furnizorilor de servicii publice cu privire la atitudinile antirome și efectele acestora asupra accesării serviciilor publice de către categoriile discriminate. 2.4.2 Derulare de campanii de informare și conștientizare asupra fenomenului și implicațiilor atitudinilor antirome în mediul privat care livrează servicii către populație.	Personal din cadrul administrației publice și a furnizorilor privați de servicii publice către populație informați/conștientizați cu privire la efectele negative ale atitudinilor antirome	Număr de campanii de informare și conștientizare organizate Număr de participanți la campaniile de informare-conștientizare Număr de materiale de informare Tipul materialelor de informare folosite	anual	CNCD ANR	Bugetul instituțiilor responsabile
2.5. încorporarea prevederilor legislației anti-discriminare în documentele interne ale angajatorilor publici și privați, a elementelor de discriminare rasială, multiplă, intersecțională	2.5.1 Informarea instituțiilor publice și a furnizorilor privați de servicii publice către populație asupra nevoii de a- și adapta documentele interne relevante cu prevederile legislației anti-discriminare (proceduri și metodologii, regulamente interne, ghiduri etc.) cu scopul prevenirii și combaterii discriminării rasiale, multiple și intersecționale.	Proceduri și metodologii, regulamente interne, dezvoltate la nivelul angajatorilor publici și privați pentru prevenirea și combaterea discriminării rasiale, multiple /intersecțional.	Numărul și tipul documentelor interne dezvoltate/ actualizate de angajatori publici și privați cu privire la combaterea discriminării rasiale, multiple, intersecționale	anual	CNCD ANR	Bugetul instituțiilor responsabile

2.6 Crearea unui instrument de diseminare a practicilor pozitive ale angajatorilor publici și private în domeniul combaterii discriminării rasiale, multiple, intersecționale	2.6.1 realizarea unei dezbateri cu angajatorii publici și privați, referitor la forma și conținutul instrumentelor dorite a fi diseminate de către aceștia 2.6.2 realizarea unei platforme de schimb bune practici în domeniul anti- discriminării și egalității de șanse pentru angajatori creată. 2.6.3 Diseminarea practicilor pozitive din partea angajatorilor	Angajatori conștientizați și motivați să se implice în inițiativă Un instrument cu conținut generat de utilizatori pentru prezentarea și diseminarea practicilor pozitive în domeniul combaterii discriminării rasiale, a discriminării multiple/ intersecționale	Dezbatere Organizată Platformă de schimb bune practici în domeniul anti-discriminării și egalității de șanse pentru angajatori creată.	2024 2027	CNCD ANR ANFP ITM Camere de Comerț Asociații Patronale Sindicate ONG-uri interesate	Buget de stat

Obiectivul Specific 6: Măsuri specifice: Combaterea discriminării, a discursului şi atitudinilor antirome generatoare de discurs incitator la ură sau infracţiuni motivate de ură

Anexa nr. 7

Cadrul instituţional de implementare a Strategiei

I. Rolul şi responsabilităţile resurselor umane la nivel local şi judeţean în implementarea, monitorizarea şi evaluarea măsurilor din Strategie aferentă perioadei 2022-2027

1. Birourile Judeţene pentru Romi

Birourile judeţene pentru romi (BJR) sunt structuri funcţionale organizate la nivel judeţean în cadrul Instituţiilor Prefectului. Din componenţa acestora fac parte minim 3 experţi/funcţionari din aparatul de execuţie şi/sau conducere, dintre care minim unul dintre experţi aparţine minorităţii rome, cunoaşte particularităţile sociale şi culturale ale comunităţilor cu romi de la nivel judeţean, este cunoscător al limbii români. În cazul în care nu există un astfel de post în organigramă, acesta se va crea special, după ce actul normativ va fi publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I. Apartenenţa etnică a expertului sau experţilor romi în cadrul Biroului Judeţean pentru Romi vine să consolideze dimensiunea participării reale a romilor în structurile administraţiei publice, o recomandare*1) a Consiliului Uniunii Europene asumate şi de România (2021/C 93/01).

*1) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021H0319(01)
&qid=1640184466697&from=RO

Membrii BJR desfăşoară activităţi în echipă, în mod planificat, întreprind periodic vizite de evaluare şi monitorizare a situaţiei comunităţilor de cetăţeni români aparţinând minorităţii rome, obţin date şi informaţii de la nivel local pe care le centralizează la nivel judeţean.

BJR funcţionează în subordinea prefectului şi beneficiază de asistenţă tehnică şi metodologică a ANR.

Componenţa nominală a BJR se stabileşte prin ordin al prefectului.

Atribuţiile cadru ale BJR includ, însă nu se limitează la:

1) Elaborarea planului judeţean de măsuri privind incluziunea cetăţenilor români aparţinând minorităţii rome, în colaborare cu experţii/consilierii Consiliului Judeţean, prin armonizarea principalelor nevoi identificate prin procesul de facilitare comunitară sau identificate de către autorităţile publice locale, cu măsurile prevăzute în Strategie;

2) Monitorizarea implementării măsurilor din aria de activitate a autorităţilor locale şi a serviciilor deconcentrate ale ministerelor de resort pentru îndeplinirea obiectivelor şi sarcinilor din Strategie;

3) Sprijinirea implementării măsurilor stabilite în planurile judeţene prin acordarea de consultanţă reprezentanţilor serviciilor deconcentrate şi prin facilitarea accesului acestora în cadrul comunităţilor de cetăţeni români aparţinând minorităţii rome;

4) Coordonarea tehnică a resursei umane care activează la nivel local/comunitar în procesul de identificare a nevoilor locale, realizarea planurilor locale de acţiune, monitorizarea şi evaluarea măsurilor prevăzute în planurile locale de acţiune;

5) Întocmirea rapoartelor anuale de progres referitoare la implementarea planului judeţean de măsuri privind incluziunea cetăţenilor români aparţinând minorităţii rome şi, după adoptarea acestora în Grupul de Lucru Mixt, înaintarea către prefect şi ANR;

6) Organizarea periodică a întâlnirilor Grupului de Lucru Mixt, înfiinţat la nivel judeţean.

Serviciile publice deconcentrate, participante în Grupul de Lucru Mixt judeţean (GLM)

Grupul de lucru mixt (GLM) este format la nivel judeţean din reprezentanţi ai structurilor deconcentrate ale ministerelor, ai Consiliului Judeţean, membrii organizaţiilor neguvernamentale şi delegaţi ai comunităţilor locale cu un număr semnificativ de cetăţeni români aparţinând minorităţii rome, inclusiv consilieri judeţeni/locali.

GLM se înfiinţează prin ordin al prefectului şi are ca principale atribuţii:

1) GLM realizează şi adoptă planul de măsuri pentru incluziunea socială a cetăţenilor români aparţinând minorităţii rome elaborat la nivel judeţean de BJR;

2) GLM monitorizează şi evaluează stadiul implementării măsurilor/proiectelor prevăzute în planurile judeţene de măsuri;

3) GLM realizează rapoarte de progres şi le transmite către ministerele responsabile şi către Agenţia Naţională pentru Romi, anual sau ori de câte ori sunt solicitate.

Fiecare instituţie reprezentată în GLM va fi responsabilă pentru implementarea măsurilor din aria sa de activitate, cuprinse în planul judeţean de măsuri.

În vederea îndeplinirii sarcinilor asumate, adaptate nevoilor membrilor comunităţilor vulnerabile cu romi de la nivel local/comunitar, GLM poate înfiinţa subcomisii/grupuri de lucru cu participarea membrilor societăţii civile, liderilor formali şi informali ai romilor, experţi şi alţi factori interesaţi care au activitate în beneficiul comunităţilor vulnerabile cu romi.

Descrierea relaţionării dintre Biroului Judeţean pentru Romi din cadrul Instituţiei Prefectului, şi Agenţia Naţională pentru Romi

Principalele activități ale BJR	Activitățile ANR - asigurarea de asistență metodologică BJR
- elaborarea planului județean de măsuri privind incluziunea cetățenilor români aparținând minorității rome, prin armonizarea principalelor nevoi identificate prin procesul de facilitare comunitară sau identificate de către autoritățile publice locale, cu măsurile prevăzute în Strategie; - monitorizarea implementării măsurilor din aria de activitate a autorităților locale și a serviciilor deconcentrate ale ministerelor de resort pentru îndeplinirea obiectivelor și sarcinilor din Strategie; - sprijinirea implementării măsurilor stabilite în planurile județene prin acordarea de consultanță reprezentanților serviciilor deconcentrate și prin facilitarea accesului acestora în cadrul comunităților de cetățeni români aparținând minorității rome; - coordonarea tehnică a resursei umane care activează la nivel local/comunitar în procesul de identificare a nevoilor locale, realizarea planurilor locale de acțiune; - monitorizarea și evaluarea măsurilor regăsite în planurile locale de acțiune; - întocmirea rapoartelor anuale de progres referitoare la implementarea planului județean de măsuri privind incluziunea cetățenilor români aparținând minorității rome și, după adoptarea acestora în Grupul de Lucru Mixt , înaintarea către prefect și ANRș - Organizarea periodică a întâlnirilor Grupului de Lucru Mixt, înființat la nivel județean.	- Asigură suport metodologic coordonatorilor activității BJR în procesul de implementare a activităților; - Asigură suport metodologic în procesul de identificare a nevoilor membrilor comunităților locale cu romi, realizarea de planuri județene de măsuri, implementarea planurilor județene de măsuri, monitorizarea și evaluarea rezultatelor obținute; - Oferă asistență tehnică de specialitate specifică domeniului de activitate experților delegați de instituțiile deconcentrate în cadrul GLM cu atribuții în domeniul incluziunii romilor; - Analizează rapoartele de progres întocmite de către Birourile Județene pentru Romi și oferă propuneri și observații; - Facilitează comunicarea dintre BJR și membrii societății civile de la nivel județean/central cu activitate în domeniul incluziunii romilor; - Oferă asistență de specialitate experților GLM în procesul de elaborare a instrumentelor de lucru (metodologii studii/cercetări, metodologii monitorizare și evaluare, metodologii de planificare strategică la nivel local/județean, ș.a); - Oferă asistență tehnică experților BJR în procesul de realizare de recomandări de politică publică pe domenii sectoriale bazate pe nevoile comunităților cu romi și le înaintează membrilor GLM desemnați de instituțiile deconcentrate; - Pune pe agenda de discuții membrilor GLM posibilele disfuncționalități și propune soluții în vederea remedierii, propune inițiative care să contribuie la eficientizarea procesului de implementare a măsurilor prevăzute în planul de măsuri din Strategie și la îmbunătățirea situației membrilor grupurilor vulnerabile din comunitățile cu romi; - Oferă sprijin experților BJR în procesul de înființare a grupurilor de lucru tematice și sprijină tehnic activitatea membrilor grupurilor de lucru; - Oferă asistență de specialitate experților BJR în procesul de derulare a unor acțiuni privind combaterea și prevenirea discriminării romilor; - Solicită date și informații de la autoritățile publice județene, necesare îndeplinirii atribuțiilor în domeniul incluziunii sociale; - Sprijină tehnic activitatea BJR în procesul de organizare și implementare a unor acțiuni privind păstrarea, exprimarea și dezvoltarea identității etnice, a persoanelor aparținând minorității romilor; - Oferă asistență de specialitate experților BJR în procesul de monitorizare și evaluare a planurilor județene de măsuri; - Oferă asistență de specialitate BJR în procesul de coordonare tehnică a resursei umane care activează la nivel local cu atribuții în domeniul incluziunii romilor; - Participă la ședințele ordinare ale BJR și emite puncte de vedere în funcție de subiectele menționate pe agenda de lucru.

Principalele activităţi implementate de Biroul Judeţean Romi sunt:

a) Cooperează cu instituţiile descentralizate ale ministerelor şi ale celorlalte instituţii ale administraţiei publice locale cu responsabilităţi în implementarea Planului General de Măsuri al Strategiei Guvernului României de incluziune a cetăţenilor români aparţinând minorităţii rome şi cu consilierii CJ;

a) Organizează periodic întâlnirile Grupului de Lucru Mixt, înfiinţat la nivel judeţean, cu parteneri ai Instituţiei Prefectului, Biroul Judeţean pentru Romi, serviciile publice deconcentrate ale ministerelor, precum şi cu autorităţile administraţiei publice judeţene/locale şi ai organizaţiilor neguvernamentale care se ocupă de problemele minorităţii romilor; asigură secretariatului tehnic al Grupului de Lucru Mixt format la nivel judeţean.

b) Elaborează planul judeţean de măsuri privind incluziunea minorităţii rome prin armonizarea principalelor nevoi ale comunităţilor locuite de cetăţeni aparţinând minorităţii rome (identificate prin procesul de facilitare comunitară sau identificate de către autorităţile publice locale) cu măsurile prevăzute în Strategie. Grupul de

Lucru Mixt adoptă planul judeţean de măsuri privind incluziunea minorităţii rome elaborat de Biroul Judeţean Pentru Romi, în baza Strategie. Fiecare instituţie reprezentată în Grupul de Lucru Mixt este responsabilă pentru implementarea măsurilor din aria sa de activitate, cuprinse în planul judeţean de măsuri.

c) Introducerea măsurilor din Strategie în planurile de dezvoltare a judeţelor, sau, după caz, în planurile integrate de dezvoltare urbană, planurile de dezvoltare regională.

d) Monitorizarea implementării măsurilor din aria de activitate a serviciilor deconcentrate ale ministerelor de resort şi a partenerilor sociali pentru îndeplinirea obiectivelor şi sarcinilor din Strategie.

e) Întocmeşte rapoartele semestriale de progres referitoare la implementarea planului judeţean de măsuri privind incluziunea minorităţii rome şi înaintarea lor atât către DGRIP-MAI cât şi către Agenţia Naţională pentru Romi

f) Stabileşte şi menţine relaţii de colaborare cu organizaţii guvernamentale şi neguvernamentale şi cu organisme internaţionale ce au ca atribuţii soluţionarea problemelor referitoare la respectarea drepturilor omului, în general, a drepturilor minorităţii romilor în special;

g) Întocmeşte, actualizează şi ţine evidenţă datelor primite de la instituţiile administraţiei publice şi organizaţiile neguvernamentale;

h) Identifică, evaluează şi prioritizează problemelor cu care se confruntă membrii comunităţilor de romi;

i) Identifică situaţiile de risc din comunitate;

Având în vedere activităţile enunţate mai sus, Agenţia Naţională pentru Romi are rolul de a oferi asistenţă metodologică de specialitate experţilor în procesul de elaborare a instrumentelor de lucru (metodologii studii /cercetări, metodologii monitorizare şi evaluare, metodologii de planificare strategică la nivel local/judeţean s.a), realizarea de recomandări de politică publică bazate pe nevoile comunităţilor cu romi, punerea pe agenda de discuţii posibilele disfuncţionalităţi ale GLM şi propune soluţii în vederea remedierii, propune iniţiative care să contribuie la eficientizarea procesului de implementare a măsurilor prevăzute în planul local/judeţean de măsuri şi la îmbunătăţirea situaţiei membrilor grupurilor vulnerabile din comunităţile cu romi.

Totodată, specific, în relaţia cu Biroul Judeţean pentru Romi, ANR va implementa următoarele activităţi:

– Asigură suport metodologic coordonatorilor activităţii BJR în procesul de implementare a activităţilor;

– Asigură suport metodologic BJR în procesul de identificarea nevoilor membrilor comunităţilor locale cu romi, realizarea de planuri judeţene de măsuri, implementarea planurilor judeţene de măsuri, monitorizarea şi evaluarea rezultatelor obţinute;

– Facilitează comunicarea dintre BJR şi membrii societăţii civile de la nivel judeţean/central cu activitate în domeniul incluziunii romilor;

– Oferă asistenţă de specialitate BJR, în procesul de elaborare a instrumentelor de lucru (metodologii studii /cercetări, metodologii monitorizare şi evaluare, metodologii de planificare strategică la nivel local/judeţean, s.a);

– Sprijină tehnic activitatea BJR în procesul de organizare şi implementare a unor acţiuni privind păstrarea, exprimarea şi dezvoltarea identităţii etnice, a persoanelor aparţinând minorităţii romilor;

– Oferă asistenţă de specialitate experţilor BJR în procesul de monitorizare şi evaluare a planurilor judeţene de măsuri;

– Oferă asistenţă de specialitate BJR în procesul de coordonare tehnică a resursei umane care activează la nivel local cu atribuţii în domeniul incluziunii romilor;

– Participă la şedinţele ordinare ale BJR şi GLM şi emite puncte de vedere în funcţie de subiectele menţionate pe agenda de lucru;

– În funcţie de disponibilitate, participă alături de expertul pentru problemele romilor la vizitele de monitorizare organizate la nivel local.

2. Expertul local pentru romi de la nivelul primăriilor

Experţii locali pentru romi sunt angajaţi şi funcţionează la nivelul primăriilor şi se află în coordonarea BJR din punct de vedere tehnic, iar din punct de vedere administrativ primarului. Experţii locali aparţin minorităţii rome şi reprezintă o interfaţă dintre autorităţile publice locale şi comunităţile de cetăţeni români aparţinând minorităţii rome.

Experţii locali pentru romi au un rol esenţial în procesul de facilitare comunitară şi organizează, la nivel local, Grupul de Iniţiativă Locală (GIL) şi Grupul de Lucru Local (GLL).

Grupul de iniţiativă locală (GIL) este format din reprezentanţi ai cetăţenilor români aparţinând minorităţii rome. Expertul local pentru romi propune componenţa GIL care va fi agreată de către Grupul de Lucru Local. Rolul GIL este de a identifica, în baza procesului de facilitare comunitară organizat de expertul local pentru romi, principalele nevoi şi priorităţi la nivelul comunităţii, conform direcţiilor de acţiune ale Strategiei şi de a face propuneri care vor fi discutate în cadrul GLL.

Grupul de Lucru Local (GLL) este format din expertul local pentru romi, reprezentanţi ai instituţiilor publice locale, lucrători comunitari (mediatori sanitari, mediatori şcolari, ş.a), membri ai Consiliului Local (inclusiv consilieri aparţinând minorităţii rome), membri ai organizaţiilor neguvernamentale şi un delegat al comunităţii locale a

cetăţenilor români aparţinând minorităţii rome din cadrul GIL. GLL va fi înfiinţat prin HCL (Hotărâre a Consiliului Local).
Grupul de Lucru Local (GLL) are ca principală atribuţie elaborarea planului local de măsuri privind incluziunea cetăţenilor români aparţinând minorităţii rome prin armonizarea principalelor nevoi identificate prin procesul de facilitare comunitară în cadrul GIL sau identificate de către autorităţile publice locale, cu măsurile prevăzute în Strategie. Planul de acţiune va fi asumat de către Consiliul Local prin Hotărâre.
Fiecare membru al GLL va fi responsabil pentru implementarea măsurilor din aria sa de activitate, cuprinse în planul local de acţiune.
Atribuţii ale GLL

1) Introducerea planului local de acţiune privind incluziunea romilor în strategia de dezvoltare a localităţii;
2) Transmiterea planului local de acţiune către BJR în vederea introducerii în planul judeţean de măsuri;
3) Monitorizarea implementării măsurilor din planul de acţiune locală şi formularea de propuneri în vederea îmbunătăţirii acestora;
4) Întocmirea rapoartelor semestriale de monitorizare a progresului înregistrat în implementarea planului de acţiune locală şi transmiterea lor către primar, BJR şi ANR.

Descrierea procesului de coordonare metodologică a activităţilor la nivel local

Autorităţile publice locale au un rol foarte important în procesul de identificare a nevoilor membrilor comunităţilor vulnerabile cu romi, în procesul de planificare şi implementare a unor măsuri în vederea reducerii vulnerabilităţii acestei categorii de populaţie vulnerabilă, angajarea şi coordonarea lucrătorilor comunitari în beneficiul romilor (experţi locali pentru problemele romilor, mediatori sanitari, mediatori şcolari, consilieri în aparatul de lucru al primarului), atragerea de resurse financiare extrabugetare în vederea implementării unor programe/proiecte în beneficiul comunităţilor vulnerabile cu romi, înfiinţarea şi gestionarea activităţii membrilor Grupului de iniţiativă locală.
Coordonarea metodologică a lucrătorilor comunitari în beneficiul romilor (experţi locali pentru problemele romilor, mediatori sanitari, mediatori şcolari, consilieri în aparatul de lucru al primarului) revine în sarcina expertului pe problematica romilor din cadrul BJR.
Experţii locali pentru romi sunt angajaţi şi funcţionează la nivelul primăriilor. Ei se subordonează tehnic BJR şi administrativ primarului. Experţii locali aparţin minorităţii rome şi reprezintă principala interfaţă dintre autorităţile publice locale şi comunităţile de cetăţeni români aparţinând minorităţii rome.
Expertul local pentru problemele romilor este o persoană de etnie romă din comunitate, având dublu rol, respectiv de reprezentare a comunităţii de romi în primărie şi a primăriei în comunitatea de romi. Expertul local pentru problemele romilor este angajat al primăriei lucrând în cadrul unor echipe pluridisciplinare, care asigură servicii de susţinere specializată pentru comunităţile de romi.
Experţii locali pentru problemele romilor funcţionează la nivelul primăriilor şi sunt responsabili pentru desfăşurarea în plan local a acţiunilor de îmbunătăţire a situaţiei romilor. Experţii locali reprezintă principalii mediatori dintre autorităţile administraţiei publice-locale şi comunităţile de romi.
Expertul local pentru problemele romilor se ocupă cu: medierea, consilierea, îndrumarea populaţiei de romi şi pentru aceasta colaborează cu diverse instituţii, planifică activităţi legate de comunitate; monitorizează intervenţiile făcute în comunitate, în cadrul unei echipe pluridisciplinare sau interdisciplinare, care deserveşte funcţionarea autorităţilor publice locale şi a comunităţii de romi. De aceea, expertul local pentru problemele romilor intervine atât în cadrul instituţional, cât şi în comunitate, la nivelul asigurării relaţiei cu diverse servicii specializate: educaţionale, locative, de sănătate, de igienă, medicale, de asistenţă socială etc.
Experţii locali pentru romi au un rol esenţial în procesul de facilitare comunitară şi organizează, la nivel local, Grupul de Iniţiativă Locală (GIL) şi Grupul de Lucru Local (GLL).
Principalele atribuţii ale expertului local sunt:

– Realizarea planului local de acţiune privind incluziunea romilor;
– Transmiterea planului local de acţiune către BJR în vederea introducerii în planul judeţean de măsuri;
– Implementarea şi monitorizarea implementării măsurilor din planul de acţiune locală şi formularea de propuneri în vederea îmbunătăţirii acestora;
– Întocmirea rapoartelor semestriale de monitorizare a progresului înregistrat în implementarea planului de acţiune locală şi transmiterea lor către primar, BJR şi ANR;
– Conlucrarea cu alte resurse umane de la nivel local (mediatori sanitari, mediatori şcolari, profesori limba români, asistent social, asistent medical comunitar, s.a) în vederea identificării problemelor cu care se confruntă populaţia vulnerabilă de etnie romă;
– Colaborează cu asociaţii, fundaţii şi institute care monitorizează situaţia respectării drepturilor omului, gradul de incluziune a romilor şi stadiul implementării politicilor publice pentru romi, a unor proiecte şi programe destinate romilor în plan local;
– Identificarea, evaluarea şi selecţia problemelor cu care se confruntă membrii comunităţilor de romi;

– Identificarea situaţiilor de risc din comunitate şi întocmirea de note de informare către APL şi BJR;
– Coordonează procesul de implementare a planurilor locale referitoare la romi, îndeosebi pentru rezolvarea problemelor identificate;
– Participă la elaborarea proiectelor de dezvoltare locală a comunităţilor de romi în colaborare cu administraţia publică locală, O.N.G.-uri şi alţi actori de la nivel naţional, regional, local;
– Participă la medierea conflictelor inter şi intracomunitare;
– Informează permanent comunitatea de romi, prin lideri formali şi informali, precum şi O.N.G.-urile locale cu privire la Hotărârile Consiliului Local şi oportunităţi de rezolvare a unor probleme ale romilor din localitate.

Având în vedere activităţile enunţate mai sus, expertul pentru problemele romilor din cadrul BJR are rolul de a oferi asistenţă metodologică de specialitate experţilor locali romi în procesul de elaborare a instrumentelor de lucru (metodologii, studii, cercetări, metodologii monitorizare şi evaluare, metodologii de planificare strategică la nivel local ş.a), realizarea de recomandări de politică publică locală bazate pe nevoile comunităţilor cu romi, punerea pe agenda de discuţii posibilele disfuncţionalităţi ale GLL şi propune soluţii în vederea remedierii, propune iniţiative care să contribuie la eficientizarea procesului de implementare a măsurilor prevăzute în planul local de măsuri şi la îmbunătăţirea situaţiei membrilor grupurilor vulnerabile din comunităţile cu romi.

Specific, în relaţia cu experţii locali, BJR va implementa următoarele activităţi:
– asigură suport metodologic experţilor locali în procesul de implementare a activităţilor (identificarea nevoilor membrilor comunităţilor locale cu romi, realizarea de planuri locale de măsuri, implementarea planurilor locale de măsuri, monitorizarea şi evaluarea rezultatelor obţinute);
– Sprijină expertul local în procesul de realizare a rapoartelor de progres;
– Oferă asistenţă de specialitate experţilor în procesul de elaborare a instrumentelor de lucru (metodologii, studii, cercetări, metodologii monitorizare şi evaluare, metodologii de planificare strategică la nivel local, ş.a);
– Oferă sprijin experţilor în procesul de înfiinţare a grupurilor de lucru tematice şi sprijină tehnic activitatea membrilor grupurilor de lucru;
– Coordonează tehnic procesul de elaborare de studii şi cercetări în domeniul incluziunii romilor la nivel local;
– Sprijină tehnic activitatea expertului local în procesul de organizare şi implementare a unor acţiuni privind păstrarea, exprimarea şi dezvoltarea identităţii etnice, a persoanelor aparţinând minorităţii romilor;
– Oferă asistenţă de specialitate experţilor locali în procesul de monitorizare şi evaluare a planurilor locale de măsuri;
– Oferă asistenţă de specialitate experţilor locali în procesul de coordonare tehnică a resursei umane care activează la nivel local cu atribuţii în domeniul incluziunii romilor;
– În funcţie de disponibilitate, participă alături de expertul pe problematica romilor la vizitele de monitorizare organizate la nivel local sau întâlnirile de lucru ale membrilor GLL.

II. Instituţii, structuri şi responsabilităţi instituţionale în implementarea Strategiei

Nivel local		Nivel județean	
Instituție/Structură	Responsabilități	Instituție/Structură	Responsabilități
Primărie - autoritate executivă Primarul asigură respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor, a prevederilor Constituției, precum și punerea în aplicare a legilor, a decretelor Președintelui României, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, a hotărârilor consiliului local; dispune măsurile necesare și acordă sprijin pentru aplicarea ordinelor și instrucțiunilor cu caracter normativ ale miniștrilor, ale celorlalți conducători ai autorităților administrației publice centrale, ale prefectului, precum și a hotărârilor consiliului județean, în condițiile legii (art.61, alin.2).	Analiză de nevoi a comunităților vulnerabile cu romi, care va fi utilizată ca și notă de fundamentare pentru Planul de acțiune locală pentru incluziunea comunităților de romi.	Instituția Prefectului, prin Birourile județene pentru romi - BJR.	Planul județean de măsuri privind incluziunea cetățenilor români aparținând minorității rome, prin armonizarea principalelor nevoi identificate prin procesul de facilitare comunitară sau identificate de către autoritățile publice locale, cu măsurile prevăzute în Strategie;
	Plan de acțiune locală pentru incluziunea comunităților de romi, care cuprinde măsuri în vederea reducerii vulnerabilității acestei categorii de populație. Este recomandat ca Planul de acțiune locală să cuprindă inclusiv, dar nu exclusiv: obiective, activități, măsuri, indicatori, rezultate, termene de realizare, buget.		Proiecte de dezvoltare județeană cu includerea comunităților de romi defavorizate.
			Constituirea Biroului Județean pentru Romi.
			Raport de Monitorizare a implementării măsurilor din aria de activitate a autorităților locale și a serviciilor deconcentrate ale ministerelor de resort pentru îndeplinirea obiectivelor și sarcinilor din Strategie - BJR;
	Proiecte de dezvoltare locală a comunităților de romi în colaborare cu O.N.G.-uri și alți actori de la nivel local, județean, regional sau național.		Rapoarte de progres semestriale și anuale, referitoare la implementarea planului județean de măsuri privind incluziunea cetățenilor români aparținând minorității rome și înaintarea către prefect și ANR - BJR;

elaborează proiectele de strategii privind starea economică, socială și de mediu a unității administrativ- teritoriale și le supune aprobării consiliului local. Art. 63, alin. 3, lit. c	Angajarea și coordonarea lucrătorilor comunitari în beneficiul romilor (experți locali pentru problemele romilor, mediatori sanitari, mediatori școlari, consilieri în aparatul de lucru al primarului),	Instituții deconcentrate și descentralizate de specialitate la nivel județean.	Întâlniri lunare ale Grupului de Lucru Mixt, înființat la nivel județean, cu parteneri ai Instituției Prefectului, Biroul Județean pentru Romi, serviciile publice deconcentrate ale ministerelor precum și cu autoritățile administrației publice județene/locale și ai organizațiilor neguvernamentale care se ocupa de problemele minorității romilor;
	Alocarea de resurse financiare de la bugetul local și atragerea de resurse financiare extrabugetare în vederea implementării unor programe /proiecte în beneficiul comunităților vulnerabile cu romi, înființarea și gestionarea activității membrilor Grupului de inițiativă locală.		Analiza rapoartelor de progres în domeniul incluziunii romilor din județ, stadiului îndeplinirii Planului județean de acțiune, nevoilor și dificultăților cu care se confruntă serviciile publice deconcentrate în implementarea Planurilor sectoriale de intervenție.
	Transmiterea planului local de acțiune către BJR în vederea introducerii în planul județean de măsuri. Monitorizarea implementării măsurilor din planul de acțiune locală și formularea de propuneri în vederea îmbunătățirii acestora. Întocmirea rapoartelor periodice de monitorizare a progresului înregistrat în implementarea planului de acțiune locală și transmiterea lor către BJR.		Propunerea de măsuri în vederea îmbunătățirii activității. Includerea măsurilor sectoriale specifice din Planul județean de măsuri privind incluziunea cetățenilor români aparținând minorității rome, în planul de intervenție al instituției. Bugetarea anuală și implementarea măsurilor pentru incluziunea romilor, incluse în planul instituției. Rapoarte periodice de progres privind implementarea măsurilor asumate și bugetate, transmise către Instituția Prefectului - BJR.
Grupul de Lucru Local - GLL. GLL va fi înființat prin hotărâre a Consiliului Local.	GLL este format din expertul local pentru romi, reprezentanți ai instituțiilor publice locale, membri ai consiliului local (inclusiv consilieri aleși aparținând minorității rome), membri ai organizațiilor neguvernamentale și un delegat al comunității locale a cetățenilor români aparținând minorității rome din cadrul GIL. Avizarea în GLL a Planului de acțiune locală pentru incluziunea comunităților de romi, în calitate de structură de consultare locală pentru realizarea și implementarea Strategiei.	Grupul de lucru Mixt-GLM Grupului de Lucru Mixt înființat la nivel județean, cu parteneri ai Instituției prefectului, Biroul Județean pentru Romi, serviciile publice deconcentrate ale ministerelor precum și cu autoritățile administrației publice județene/locale și ai organizațiilor neguvernamentale care se ocupă de problemele minorității romilor	Întâlnirile Grupului de Lucru Mixt vor fi organizate de Instituția Prefectului, prin Biroul Județean pentru Romi. Avizarea și asumarea de către instituțiile participante în GLM a Planului județean de măsuri privind incluziunea cetățenilor români aparținând minorității rome. Planul județean de măsuri privind incluziunea cetățenilor români aparținând minorității rome, pentru perioada 2022-2027, realizat în colaborare cu BJR. Includerea și bugetarea Planului județean de măsuri privind incluziunea cetățenilor români aparținând minorității rome, în Planul Județean de Dezvoltare, prin Hotărâre a Consiliului Județean. Proiecte de investiții realizate cu includerea comunităților de romi dezavantajate. Ședințe lunare de lucru cu experții BJR.
Consiliul Local - autoritate deliberativă la nivel local.	Analiza, adoptarea și bugetarea prin Hotărâre a Consiliului Local a Planului de acțiune locală pentru incluziunea comunităților de romi, inclusiv prin alocarea de resurse financiare de la bugetul local pentru implementarea acestui plan.		